

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
— Państwowy Instytut Badawczy
Zakład Rachunkowości Gospodarstw Rolnych
ul. Świętokrzyska 20
00-002 Warszawa
tel.: (48 22) 50 54 570
email: rachrol@fsdn.pl
www.fsdn.pl

INSTRUKCJA PROWADZENIA ZAPISÓW W KSIĄŻKACH RACHUNKOWYCH

**dla indywidualnych gospodarstw rolnych
w ramach systemu
zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych
z gospodarstw rolnych**

Wersja 2025

/wersja 2025 stanowi zmodyfikowaną wersję 2024/

Spis treści

WSTĘP	5
REJESTR ZMIAN W INSTRUKCJI PROWADZENIA ZAPISÓW W KSIĄŻKACH RACHUNKOWYCH WPROWADZONYCH W ROKU 2025	6
1. METODYKA I ORGANIZACJA BADAŃ.....	7
2. INFORMACJE OGÓLNE W SPISIE AKTYWÓW i ZOBOWIĄZAŃ ORAZ W KSIĄŻCE OBROTÓW i ZASZŁOŚCI GOSPODARSTWA ROLNEGO	11
2.1. Tabela Informacje ogólne SAiZ	11
2.2. Tabela Informacje ogólne KOiZ	12
3. SPIS AKTYWÓW i ZOBOWIĄZAŃ (SAiZ) oraz SPIS WYBRANYCH AKTYWÓW i ZOBOWIĄZAŃ (SWAiZ)	20
3.1. Uwagi ogólne.....	20
3.2. Tabela 1 SAiZ Zasoby ziemi własnej na dzień 01.01. i Tabela 1 (1) SWAiZ Zasoby ziemi własnej na dzień 31.12.....	21
3.3. Tabela 2 SAiZ Nasadzenia drzew i krzewów plonujących w sadach i na plantacjach wieloletnich	22
3.4. Tabela 3 SAiZ i Tabela 2 (3) SWAiZ Drzewostan leśny.....	23
3.5. Tabela 4 SAiZ Melioracje szczegółowe, budynki i budowle, środki transportowe, maszyny i urządzenia	24
3.6. Tabela 5 SAiZ Zakończone ulepszenia w obcych środkach trwałych; wartości niematerialne i prawne; rozliczenia międzyokresowe kosztów.....	27
3.7. Tabela 6 SAiZ Środki trwałe w budowie (inwestycje w toku).....	28
3.8. Tabela 7 SAiZ i Tabela 3 (7) SWAiZ Zwierzęta.....	29
3.9. Tabela 8 SAiZ i Tabela 4 (8) SWAiZ Zapasy produktów własnych – potencjalnie towarowych	30
3.10. Tabela 9 SAiZ i Tabela 5 (9) SWAiZ Zapasy produktów własnych – nietowarowych.....	31
3.11. Tabela 10 SAiZ i Tabela 6 (10) SWAiZ Zapasy materiałów do działalności operacyjnej (z zakupów, z nieodpłatnych przekazania do gospodarstwa rolnego)	32
3.12. Tabela 11 SAiZ Produkcja roślinna w toku – cykl krótki	33
3.13. Tabela 12 SAiZ Produkcja roślinna w toku – cykl długi (koszty kumulowane od założenia uprawy do pozyskania produktu).....	34
3.14. Tabela 13 SAiZ i Tabela 7 (13) SWAiZ Zaliczki wniesione	34
3.15. Tabela 14 SAiZ i Tabela 8 (14) SWAiZ Należności i pozostałe aktywa finansowe.....	35
3.16. Tabela 15 SAiZ i Tabela 9 (15) SWAiZ Zobowiązania długoterminowe	36
3.17. Tabela 16 SAiZ i Tabela 10 (16) SWAiZ Zobowiązania krótkoterminowe	37
3.18. Tabela 17 SAiZ Dotacje inwestycyjne do rozliczenia.....	38
4. KSIĄŻKA WPŁYWÓW i WYDATKÓW (KWiW)	41
4.1. Tabela Wpływy.....	41
4.2. Tabela Wydatki.....	47
5. KSIĄŻKA OBROTÓW i ZASZŁOŚCI (KOiZ)	52
5.1. Tabela Elementy krajobrazu.....	52
5.2. Tabela Wybrane informacje dotyczące warunkowości	54
5.3. Tabela Informacje dotyczące ekoschematów	54
5.4. Tabela Ilości referencyjne roczne	55
5.5. Tabela 1 Zasoby i nakłady pracy oraz dni stołowania i zamieszkiwania pracowników zaangażowanych w działalność operacyjną	56
5.6. Tabela Informacje dodatkowe o zasobach i nakładach pracy	57

5.7. Tabela 2 Powierzchnia ziemi wg tytułu i sposobu użytkowania.....	59
5.8. Tabela Informacje o warunkach produkcji rolniczej.....	62
5.9. Tabela 3 Podatek rolny	63
5.10. Tabela 4 Uprawy	63
5.11. Tabela Informacje dodatkowe o produkcji roślinnej.....	66
5.12. Tabela 5 Zwierzęta (własne + obce w odchowcie) – miesięczne stany zwierząt	67
5.13. Tabela Informacje dodatkowe o warunkach produkcji zwierzęcej.....	69
5.14. Tabela 5.1 Rejestr urodzeń i upadków zwierząt własnych (informacja dodatkowa do obrotu stada).....	70
5.15. Tabela 6 Zarządzanie nawozami organicznymi	70
5.16. Tabela 7 Zużycie produktów własnych (potencjalnie towarowych) na siew, sadzenie, pasze, wylęg, przerób oraz opat	74
5.17. Tabela 8 Nieodpłatne przekazania z gospodarstwa rolnego	75
5.18. Tabela 9 Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego.....	77
5.19. Tabela 10 Rozdysponowanie zużytych pasz i ściół z zakupów oraz z nieodpłatnych przekazania	78
5.20. Tabela 11 Rozdysponowanie kosztów wspólnych.....	78
5.21. Tabela 12 Produkcja roślinna w toku – cykl krótki	79
5.22. Tabela 13 Produkcja roślinna w toku – cykl długi (szkółki drzew owocowych, ozdobnych, iglaki na choinki).....	80
5.23. Tabela 14 Wykaz strat losowych oraz przyznanych odszkodowań z tytułu ubezpieczenia konkretnych upraw i zwierząt	81
5.24. Tabela Informacje dodatkowe nt. strat i odszkodowań.....	82
5.25. Tabela 15 Likwidacja środków trwałych	83
5.26. Tabela 16 Środki trwałe w budowie: drzewostan leśny, sady i plantacje wieloletnie	84
5.27. Tabela 17 Środki trwałe w budowie: pozostałe	85
5.28. Tabela 18 Rejestr utraconych wartości oraz umorzeń	89
5.29. Tabela 19 Przychody i powiązania rynkowe.....	90
5.30. TABELE POMOCNICZE	94
SCHEMATY	96
SŁOWNIK	107
ANEKS	114

Spis schematów

Schemat 1 Drzewostan leśny.....	96
Schemat 2 Inwestycje	97
Schemat 3 Rozliczanie dotacji do inwestycji.....	98
Schemat 4 Leasing	99
Schemat 5 Zakup ratalny środka trwałego.....	100
Schemat 6 Wartość produkcji pszenicy w roku obrachunkowym	101
Schemat 7 Odszkodowanie.....	102
Schemat 8 Powiązania między tabelą 2 i 4 KOiZ	103
Schemat 9 Uprawy „na pniu”	104
Schemat 10 Zapisy dotyczące zużycia i produkcji energii elektrycznej.....	105

WSTĘP

Podstawowe cele systemu:

- określanie rocznych dochodów wytworzonych w gospodarstwach rolnych;
- wykonywanie analiz ekonomicznych dla różnych grup gospodarstw rolnych oraz ocena sytuacji w rolnictwie i na rynkach rolnych.

Podstawowe zasady obowiązujące w systemie:

- Dane źródłowe oraz wyniki określonego gospodarstwa mogą być udostępniane wyłącznie przez samego rolnika lub za jego zgodą.
- **Dane rachunkowe** zebrane z gospodarstw rolnych **nie mogą być wykorzystywane dla celów podatkowych.**
- **Dane osobowe** posiadaczy gospodarstw rolnych:
  - **są chronione** na zasadach określonych w Ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 1781, z późniejszymi zmianami);
  - nie mogą być udostępniane bez zgody posiadacza gospodarstwa rolnego.
- Wszystkie dane dotyczące produkcji i kosztów muszą korespondować z produkcją uzyskaną w sprawozdawczym roku obrachunkowym.
- Dane obejmują swym zakresem działalność gospodarstwa rolnego. Nie należy ujmować przychodów rolnika niezwiązanych z gospodarstwem rolnym.
- Zakres gromadzonych danych źródłowych z gospodarstw rolnych odpowiada wymogom sprawozdania z gospodarstwa rolnego, którego przekazywanie do Komisji Europejskiej Unii Europejskiej jest obowiązkiem każdego państwa członkowskiego.
- Zakres gromadzonych danych źródłowych z gospodarstw rolnych jest dostosowany do pojęć i kategorii ekonomicznych obowiązujących w systemie gospodarki rynkowej.
- Wyniki produkcyjno – ekonomiczne, **środowiskowe oraz społeczne** gospodarstw rolnych mogą być publikowane wyłącznie w postaci średnich dla wydzielonych grup gospodarstw. Każda grupa musi zawierać co najmniej 15 gospodarstw.

REJESTR ZMIAN W INSTRUKCJI PROWADZENIA ZAPISÓW W KSIĄŻKACH RACHUNKOWYCH WPROWADZONYCH W ROKU 2025

Do Instrukcji prowadzenia zapisów w książkach rachunkowych wprowadzono dodatkowe informacje dotyczące:

- certyfikatów środowiskowych posiadanych przez gospodarstwo (strona 12);
- własności urządzeń do produkcji energii (strona 15)
- zapisów w zakresie zużycia i produkcji paliw grzewczych (strona 15);
- innowacji i cyfryzacji (strona 17);
- rolnictwa społecznego (strona 19)
- łączny internetowych (strona 19);
- charakterystyki środków transportowych (strona 26);
- elementów krajobrazu (strona 52);
- warunkowości oraz ekoschematów (strona 54 i 55);
- ilości referencyjnych rocznych (strona 55);
- osób zatrudnionych przez podmioty zewnętrzne (strona 56);
- zasobów i nakładów pracy (strona 57);
- sposobu uprawy roślin (strona 64);
- źródła wody do nawadniania i harmonogramu nawadniania (strona 66);
- odzyskiwania wody odpływowej (strona 66);
- powierzchni okrywy zielonej, pokrytej resztkami poźniwnymi oraz objętej płodozmianem (strona 66);
- systemu rolno-leśnego oraz użytkowania torfowisk (strona 67);
- technologii produkcji oraz systemu utrzymania zwierząt (strona 68);
- warunków produkcji zwierzęcej (strona 69);
- zarządzania nawozami organicznymi (strona 70);
- produktów, których nie należy rejestrować w tabeli 7 KOiZ (strona 74);
- informacji dodatkowych nt. strat i odszkodowań (strona 82);
- powiązań z rynkiem (strona 92);
- rozliczania energii elektrycznej w systemie net-billingu (strona 106).

UWAGA:

Najważniejsze zmiany zostały wyróżnione w tekście kolorem czerwonym.

1. METODYKA I ORGANIZACJA BADAŃ

Każde gospodarstwo, uczestniczące w Polskim FSDN posiada numer identyfikacyjny. Obowiązuje on przez cały czas uczestniczenia gospodarstwa w badaniach. Nadanie nowego numeru identyfikacyjnego następuje w sytuacji:

- podziału gospodarstwa między dwóch (lub więcej) posiadaczy,
- połączenia dwóch (lub więcej) gospodarstw w jedno.

Numerem identyfikacyjnym musi być opatrzony każdy dokument zawierający dane źródłowe, który odsyłany jest do Biura Rachunkowego opracowującego wyniki.

Dane gromadzone są za pomocą zestawu formularzy, w skład którego wchodzi:

- Instrukcja Prowadzenia Zapisów w Książkach Rachunkowych;
- Instrukcja Kodowania oraz Wykazy Kodów;
- Spis Aktywów i Zobowiązań (SAiZ);
- Spis Wybranych Aktywów i Zobowiązań (SWAiZ);
- Książka Wpływów i Wydatków (KWiW);
- Książka Obrotów i Zaszłości (KOiZ).

Przed przystąpieniem do wypełniania poszczególnych ksiąg rachunkowych należy zapoznać się z całością Instrukcji Prowadzenia Zapisów w Książkach Rachunkowych oraz tabelami zawartymi w poszczególnych książkach. Szczególną uwagę należy zwrócić na przypisy zamieszczone pod poszczególnymi tabelami.

Należy zapoznać się także z Instrukcją Kodowania oraz Wykazami Kodów, które obok niniejszej Instrukcji, definiują wymaganą szczegółowość zapisów danych źródłowych. Kodowanie naniesionych danych źródłowych należy do obowiązków pracownika Biura Rachunkowego.

Dane źródłowe wpisane do tabel we wszystkich książkach rachunkowych muszą być czytelne.

W przypadku niewypełnienia tabeli z uwagi na brak zaszłości w gospodarstwie, należy wyraźnie to zaznaczyć, np. poprzez wpisanie uwagi: „nie dotyczy”.

Wszystkie kratki wyciemnione (nie wykreślone) są miejscami przeznaczonymi na informacje pomocnicze dla osób wypełniających lub zamykających książki rachunkowe oraz osób poprawiających błędy ujawnione przez program komputerowy. Dane z tych pól nie będą wczytywane do komputera.

Po wczytaniu do Systemu RDR dane źródłowe są przeliczane w celu uzyskania wyników zbiorczych np. wartości produkcji. Dane są także testowane w celu wykrycia ewentualnych błędów. Korekty błędnych danych dokonuje doradca w porozumieniu z rolnikiem.

Praca z danymi wymaga przestrzegania **czterech kluczowych zasad**:

1. W FSDN należy rejestrować **rzeczywiste dane rachunkowe**. Niedopuszczalne jest celowe dopasowywanie danych do testów. Komunikat testu nie zawsze oznacza, że dane rachunkowe są nieprawidłowe. W zdecydowanej większości przypadków wystarczy jeśli doradca, na podstawie informacji uzyskanych od rolnika, wprowadzi wyjaśnienie zawierające przyczynę wystąpienia danej sytuacji.

Prosimy zwrócić szczególną uwagę na sposób rejestracji dopłat. Zapisy muszą zawierać rzeczywiste kwoty dopłat przyznanych lub/i otrzymanych przez gospodarstwo. Błędem są zapisy powstałe bez konsultacji z rolnikiem, zawierające proste wyliczenia na podstawie wykazanej powierzchni i obowiązującej stawki, bez uwzględnienia np. degresywności czy faktu, że dana płatność dotyczy poprzedniego roku obrachunkowego.

W FSDN **należy rejestrować wszystkie zdarzenia gospodarcze** dotyczące gospodarstwa rolnego. Błędem jest m. in.:

- nie uwzględnianie w zapisach ziemi dodzierżawionej, na którą rolnik nie otrzymuje dopłat;
- pomijanie zwrotu dyscypliny finansowej w gospodarstwach, gdzie jest stosowany wskaźnik korygujący;
- podawanie w tabeli 4 KOiZ powierzchni użytków rolnych, które są zgłaszane do dopłat (MKO), a nie całej powierzchni upraw;
- pomijanie rozliczeń z mleczarnią;
- pomijanie kredytów, leasingów;
- brak zapisów dotyczących inwestycji, mimo, że występują one w gospodarstwie rolnym;
- pomijanie zapisów dotyczących dotacji inwestycyjnych, m.in. w tabeli 17 SAiZ;
- brak kompletności zapisów w wykazie środków trwałych w tabeli 4 SAiZ – jeżeli nie wpisano środka trwałego przy pierwszej inwentaryzacji (rolnik pominął, przeoczenie), to należy zapis uzupełnić dodając środek trwały i wyjaśnić występujący przy testowaniu danych błąd kontynuacji;
- wpisywanie zdarzeń dotyczących działalności prywatnej, niezwiązanych z gospodarstwem rolnym (budynek mieszkalny, świadczenia otrzymane z KRUS, zwrot kosztów prowadzenia rachunkowości FSDN);
- zbiorcze zapisywanie różnych usług (również czynszów za maszyny), nasion, nawozów użytych w cyklu krótkim w jednym wierszu – utrudnia to testowanie i zwiększa ryzyko popełnienia błędu.

2. **Dane rachunkowe muszą być spójne**, np.:

- jeśli wykazywany jest zbiór roślin to w gospodarstwie powinny wystąpić: maszyny do uprawy i zbioru / usługi zewnętrzne dotyczące uprawy i zbioru / czynsz dzierżawny za maszyny;
- jeśli wykazano nawadnianie upraw to w środkach trwałych gospodarstwa powinny wystąpić urządzenia nawadniające;
- jeśli gospodarstwo korzysta z pracy nieodpłatnej np. członków rodziny nie należących do gospodarstwa domowego rolnika, to ich nakłady pracy muszą być uwzględnione w KOiZ, w tabelach: nr 1 'Zasoby i nakłady pracy..' oraz nr 9 'Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego';
- nakłady pracy powinny odzwierciedlać specyfikę produkcji w danym gospodarstwie, natężenie prac w poszczególnych porach roku, np. gospodarstwo prowadzące wyłącznie produkcję roślinną większość nakładów pracy powinno wykazywać w okresie wegetacji roślin, z kolei w innym gospodarstwie sprzedaż większości zwierząt przy niezmienionej powierzchni i strukturze upraw powinna skutkować zmniejszeniem nakładów pracy, itp.;

- hodowla zwierząt wymaga, aby zasoby gospodarstwa (zbiory upraw przeznaczonych na pasze, powierzchnia TUZ) zabezpieczały potrzeby pokarmowe zwierząt. W przeciwnym razie powinno być wykazane pozyskanie pasz spoza gospodarstwa rolnego.
3. **Wyjaśnienie do komunikatu testu** powinno zawierać **informację nt. przyczyn** wystąpienia danej sytuacji. Przykłady:

Wyjaśnienie prawidłowe:

- 'Niski plon spowodowany **wiosennymi przymrozkami** w okresie kwitnienia jabłoni.';
- 'Rolnik w 2025 roku nie płacił podatku rolnego ze względu na **ulgę inwestycyjną**.';
- 'Rolnik prowadził **sprzedaż bezpośrednią** ziemniaków. Wysoka cena ziemniaków jadalnych w 2025 roku. Sprzedawał po 4,5 zł/kg.'.

Wyjaśnienia nieprawidłowe:

- 'Stan faktyczny', 'Tak jest', 'Potwierdzam'.

4. **Opis kodu powinien być precyzyjny**

Przykład: w przypadku dotacji opis kodu powinien umożliwiać jednoznaczne określenie programu wsparcia z którego pochodzi dana dotacja, a w przypadku środków trwałych do jakiej grupy środków trwałych należy i jakie jest jego przeznaczenie.

Opis prawidłowy:

- 27-39-04 Dotacja z tytułu utylizacji zwierząt 2025
- 17-10-15 Kombajn zbożowy *New Holland*

Opis nieprawidłowy:

- 27-39-04 Pozostałe dotacje do kosztów produkcji zwierzęcej 2025
- 17-10-15 *New Holland*

Należy również pamiętać, że w przypadku danej dotacji pochodzącej z różnych lat obrachunkowych należy użyć innej końcówki -nn.

UWAGA: Opis dotacji/środka trwałego w KWiW i w Indywidualnym Wykazie Kodów powinien być identyczny, a więc korekta opisu kodu z końcówką -nn w Systemie RDR wymaga zmiany opisu zarówno w tabeli źródłowej (np. Wydatki) jak i w Indywidualnym Wykazie Kodów (można to sprawdzić w zakładce 'Kody' / 'NN').

Oprócz danych źródłowych doradca i rolnik mają dostęp do następujących informacji na temat danych z gospodarstwa rolnego:

1. Plik TW (System RDR Polskiego FSDN, menu: KRR → Raporty → Tabele wynikowe) – zawiera wyniki zbiorcze naliczone dla danego gospodarstwa. Informacje te są szczególnie pomocne np. przy sprawdzaniu prawidłowego rozdysponowania ilościowego produktów (w arkuszu 'Lista tabel' należy wskazać tabelę '_ProdukcjaIlosc', aby prześledzić zapisy dla danego produktu według przypisanego kodu).
2. Raport Indywidualny (System RDR Polskiego FSDN, menu: KRR → Raporty → Raport indywidualny lub Raport indywidualny skrócony) – wytwarzany dla każdego gospodarstwa rolnego, przekazującego dane do Polskiego FSDN. Dotyczy wyłącznie gospodarstwa rolnego. Podstawą jego wytworzenia są dane rachunkowe z określonego roku obrachunkowego poddane procedurze programowego testowania jakości danych.

Raport pozwala prześledzić całość działalności gospodarstwa rolnego począwszy od zasobów środków produkcji poprzez poniesione w procesie produkcyjnym nakłady i koszty, aż do uzyskanych wyników w wymiarze ilościowym i wartościowym. Raport Indywidualny dostępny jest w dwóch wersjach:

- skróconej, zawierającej podstawowe informacje na temat gospodarstwa;
- pełnej, zawierającej rozszerzony zestaw zmiennych opisujących sytuację gospodarstwa rolnego.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Polskiego FSDN (www.fsdn.pl), w zakładce: Metodyka / Raporty / Raport Indywidualny).

3. Raport Porównawczy (System RDR Polskiego FSDN, menu: KRR → Raporty → Raport Porównawczy) – zawiera podstawowe dane wynikowe gospodarstwa, prezentowane w zestawieniu z wynikami uzyskanymi przez gospodarstwa podobne według ustalonych kryteriów. Raport ten jest wytwarzany:

- w Systemie RDR Polskiego FSDN,
- z poziomu każdego użytkownika Systemu RDR (a więc także doradcy),
- po utworzeniu kompletnej bazy danych za określony rok obrachunkowy.

Raport Porównawczy jest syntezą danych dotyczących zasobów danego gospodarstwa oraz wyników przez nie osiągniętych na tle zasobów i wyników gospodarstw podobnych. Jest on uniwersalnym narzędziem do porównania gospodarstw i punktem wyjścia do dalszej analizy ich wyników.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Polskiego FSDN (www.fsdn.pl), w zakładce: Metodyka / Raporty / Raport Porównawczy).

4. Raport Dynamiczny (System RDR Polskiego FSDN, menu: KRR → Raporty → Raport Dynamiczny) – wytwarzany dla gospodarstwa rolnego przekazującego dane do Polskiego FSDN. Podstawą jego wytworzenia są dane z 5 lat, tj. z roku wybranego w Systemie oraz 4 poprzednich lat. Wytworzenie raportu jest możliwe tylko dla gospodarstw, które prowadzą rachunkowość przynajmniej przez okres 2 lat. Raport Dynamiczny zawiera syntetyczne dane charakteryzujące podstawowe zasoby gospodarstwa, organizację produkcji, ilościowe i wartościowe wyniki jego działalności.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Polskiego FSDN (www.fsdn.pl), w zakładce: Metodyka / Raporty / Raport Dynamiczny).

2. INFORMACJE OGÓLNE W SPISIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ ORAZ W KSIĄŻCE OBROTÓW I ZASZŁOŚCI GOSPODARSTWA ROLNEGO

2.1. Tabela Informacje ogólne SAiZ

Nr pytania	Pytanie	Odpowiedź
1	2	3
LOKALIZACJA SIEDLISKA BĄDŹ WIĘKSZOŚCI UŻYTKÓW ROLNYCH KIEDY BRAK SIEDLISKA	1.1. Województwo: _____	____
	1.2. Powiat: _____	____
	1.3. Gmina: _____	____
	1.4. Rodzaj gminy /a: _____	____
	1.5. Miejscowość: _____	____
POŁOŻENIE WIĘKSZOŚCI UŻYT. ROLN.	2.1. Okręg podatkowy: _____	____
	2.2. Wysokość nad poziomem morza /b: _____	____

CEL:

Rejestracja podstawowych informacji o gospodarstwie rolnym.

ZASADY ogólne:

- Informacje ogólne wypełnia pracownik Biura Rachunkowego w oparciu o wywiad z rolnikiem.
- Informacje ogólne (zwłaszcza nazwę województwa, powiatu, gminy i miejscowości) należy wpisać wielkimi literami.

ZASADY szczegółowe:

- Lokalizacja siedliska – to miejsce położenia siedliska (budynek gospodarstwa rolnego, a najczęściej także domu mieszkalnego posiadacza gospodarstwa rolnego) bądź większości użytków rolnych (w sytuacji braku siedliska). Określając lokalizację siedliska należy wpisać nazwy i kody cyfrowe: województwa, powiatu, gminy, miejscowości, zgodnie z „Krajowym Rejestrem Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju (TERYT)” Głównego Urzędu Statystycznego. Do określenia rodzaju gminy należy zastosować jeden z kodów podanych pod tabelą w odnośniku „a/”.
- Okręg podatkowy – należy spisać z nakazu podatkowego. W przypadku, gdy użytki rolne użytkowane w danym roku przez gospodarstwo, położone są w więcej niż jednym okręgu podatkowym, należy podać numer okręgu podatkowego, w którym znajduje się większość tych użytków.
- Wysokość nad poziomem morza – należy określić używając jednego z kodów podanych w odnośniku „b/” (pod tabelą), który jest odpowiedni dla przeważającej części użytków rolnych uprawianych przez rolnika w danym roku badań.

2.2. Tabela Informacje ogólne KOiZ

CEL:

Rejestracja dodatkowych informacji dotyczących gospodarstwa rolnego.

ZASADY ogólne:

- Informacje ogólne wypełnia pracownik Biura Rachunkowego w oparciu o wywiad z rolnikiem, stosując kody zamieszczone obok tabeli.
- Wszystkie niezaciemnione pozycje muszą być wypełnione. Jeśli zjawisko nie występuje w gospodarstwie – to w odpowiedniej pozycji należy obowiązkowo wpisać zero (0).

ZASADY szczegółowe:

Certyfikaty:

Certyfikaty	1.1. Czy gospodarstwo stosuje ekologiczne (potw. certyfikatem) metody produkcji? /a / b:	□ □□, □□, □□
	1.1.1. Rok rozpoczęcia konwersji na produkcję ekologiczną:	□□□□
	1.1.2. Udział produktów rolnictwa ekologicznego / c:	□
	1.2. Rodzaje certyfikatów środowiskowych:	X
	1.2.1. UNI-EN-ISO 14001 / d / rok rozpoczęcia:	□ □□□□
	1.2.2. EMAS / d / rok rozpoczęcia:	□ □□□□
	1.2.3. Certyfikat rolnictwa węglowego / d / rok rozpoczęcia:	□ □□□□
	1.2.4. Inne dobrowolne międzynarodowe oznakowania ekologiczne / d / rok rozpoczęcia / e:	□ □□□□□□ □□□□□□□□□□
	1.2.5. Inne dobrowolne krajowe oznakowania ekologiczne / d / rok rozpoczęcia / e:	□ □□□□□□ □□□□□□□□□□
	1.3. Czy gospodarstwo wytwarza produkty z CHNP/CHOG (Chronioną Nazwą Pochodzenia / Chronionym Oznaczeniem Geograficznym) lub produkty wykorzystywane przy produkcji CHNP/CHOG? / f / b:	□ □□, □□, □□

- Pytanie 1.1. – należy określić, czy gospodarstwo ma certyfikat zgodności w rolnictwie ekologicznym (odnośnik a/), nadany przez upoważnioną jednostkę certyfikującą rolnictwo ekologiczne (Ustawa z dnia 23 czerwca 2022 r. o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej, Dz.U. 2022 poz. 1370). W przypadku, gdy gospodarstwo stosuje równocześnie ekologiczne i konwencjonalne metody produkcji (kod 3) należy określić sektory produkcji prowadzonej wyłącznie metodami ekologicznymi (odnośnik b/). W przypadku, gdy gospodarstwo we wszystkich sektorach stosuje zarówno ekologiczne jak i konwencjonalne metody produkcji, należy użyć kodu 00 – nie dotyczy.

UWAGA: jeżeli gospodarstwo przedstawia jedynie część swojej produkcji na metody ekologiczne, należy użyć kodu 4, tj. „gospodarstwo jest w trakcie przestawiania na ekologiczne metody produkcji”.

- Pytanie 1.1.1. – rok należy podać w formacie „RRRR”.
- Pytanie 1.1.2. – w przypadku gdy gospodarstwo posiada certyfikat rolnictwa ekologicznego, należy podać przedział procentowy, wskazujący udział sprzedaży w wartości pieniężnej, produktów sprzedawanych jako ekologiczne w całkowitej sprzedaży w gospodarstwie (odnośnik c/).

- Pytanie 1.2. – Systemy certyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych gwarantują (dzięki mechanizmowi certyfikacji), że zachowano określone cechy lub właściwości produktu bądź jego metody lub system produkcji. Z wyłączeniem: systemów certyfikacji środowiskowej odnoszących się do rolnictwa ekologicznego, chyba że zawierają one dodatkowe wymogi w porównaniu z rozporządzeniem (UE) 2018/848.
- Pytanie 1.2.1. – Certyfikat zgodności z normą UNI-EN-ISO 14001 – należy podać czy gospodarstwo posiada certyfikowany system zarządzania środowiskowego zgodny z normą UNI-EN-ISO 14001 (odnośnik d/) oraz rok, w którym oficjalnie rozpoczęto proces certyfikacji. Rok należy podać w formie „RRRR”.
- Pytanie 1.2.2. – Certyfikat EMAS – należy podać czy gospodarstwo posiada certyfikat EMAS (System Ekozarządzania i Audytu, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009) (odnośnik d/) oraz rok, w którym oficjalnie rozpoczęto proces certyfikacji. Rok należy podać w formie „RRRR”.
- Pytanie 1.2.3. – Certyfikat rolnictwa węglowego – należy podać czy gospodarstwo posiada certyfikat rolnictwa węglowego (odnośnik d/) w rozumieniu definicji zawartej we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego unijne ramy certyfikacji usuwania dwutlenku węgla -COM/2022/672 final - 2022/0394 (COD) oraz rok, w którym oficjalnie rozpoczęto proces certyfikacji. Rok należy podać w formie „RRRR”.
- Pytanie 1.2.4. – Inne dobrowolne międzynarodowe systemy certyfikacji lub oznakowania ekologiczne – należy podać czy gospodarstwo jest certyfikowane w ramach uznawanego na całym świecie systemu certyfikacji/oznakowania ekologicznego w sektorze rolnym/spożywczym, np. Donau i Europe Soya, DOWNPASS, ISCC (International Sustainability & Carbon Certification), regenagri® (odnośnik d/), rok, w którym oficjalnie rozpoczęto proces certyfikacji (podany w formie „RRRR”) oraz sektory objęte certyfikacją (odnośnik e/).
- Pytanie 1.2.5. – Inne dobrowolne krajowe systemy certyfikacji lub oznakowania ekologiczne - należy podać czy gospodarstwo jest certyfikowane w ramach krajowego (lub regionalnego) systemu certyfikacji/oznakowania ekologicznego w sektorze rolnym/spożywczym oficjalnie uznawanego na poziomie państwa członkowskiego, np. „Jakość Tradycja”, „Poznaj Dobrą Żywność”, „PQS” – System Jakości Produkcji Wieprzowiny, „QMP” – System Jakości Produkcji Mięsa, czy „QAFP” – System Gwarantowanej Jakości Żywności (odnośnik d/), rok, w którym oficjalnie rozpoczęto proces certyfikacji (podany w formie „RRRR”) oraz sektory objęte certyfikacją (odnośnik e/).

W przypadku zmiennych 1.2.4. oraz 1.2.5., należy rejestrować dobrowolne systemy certyfikacji lub oznakowania ekologiczne, jeżeli spełniają one następujące podstawowe wymogi określone w wytycznych Komisji dotyczących dobrowolnych systemów certyfikacji produktów rolnych (2010/C 341/04(17)):

Certyfikację zgodności z wymogami systemu przeprowadza niezależny organ akredytowany:

– przez krajową jednostkę akredytującą wyznaczoną przez państwa członkowskie zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008(18), zgodnie z odpowiednimi europejskimi lub międzynarodowymi normami i wytycznymi określającymi ogólne wymagania dla jednostek prowadzących systemy certyfikacji produktów, lub

– przez jednostkę akredytującą będącą sygnatariuszem wielostronnego porozumienia o uznawaniu (MLA) do celów certyfikacji produktów Międzynarodowego Forum Akredytacji (IAF).

Sektory jakie mogą być objęte certyfikacją odnoszą się do zestawu norm, wskaźników, kryteriów i zobowiązań, których gospodarstwo musi przestrzegać, aby uzyskać i utrzymać certyfikację. Można wybrać kilka odpowiedzi:

1. Ulepszone rolnictwo ekologiczne: oznakowanie ekologiczne/program opiera się na rozporządzeniu (UE) 2018/848 (i jest z nimi zgodny), ale wprowadza dodatkowe lub bardziej rygorystyczne wymogi.
  2. Rolnictwo węglowe: obejmuje wszystkie praktyki mające na celu zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla lub ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa, za pomocą technik gospodarowania glebą lub innych praktyk.
  3. Wykorzystanie składników odżywczych i gospodarka nimi: obejmuje wszelkie praktyki/zobowiązania dotyczące stosowania składników odżywczych, ograniczenia stosowania nawozów, np. ilość, źródło/rodzaj składnika odżywczego (organiczny, mineralny itp.), techniki stosowania, harmonogram.
  4. Dobrostan i zdrowie zwierząt: obejmuje środki/zobowiązania dotyczące warunków utrzymywania (dostępna przestrzeń, wentylacja, światło, temperatura, wilgotność itp.), dostępu do pastwisk i przestrzeni na zewnątrz, ograniczenia stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych.
  5. Zintegrowane ochrona przed szkodnikami: środki mające na celu optymalizację i ograniczenie stosowania środków ochrony roślin, zgodnie z zasadami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE.
  6. Wspieranie bioróżnorodności: obejmuje ono wszelkie praktyki mające na celu wspieranie funkcjonalnej różnorodności biologicznej (owady zapylające, gatunki zwalczające szkodniki), takie jak tworzenie i utrzymywanie elementów krajobrazu, siedlisk półnaturalnych, plantacja pasów kwitnących, schronień dla owadów i ptaków, małych ssaków itp..
  7. Leśnictwo: obejmuje praktyki związane ze zrównoważoną gospodarką leśną.
- Pytanie 1.3. – należy podać, czy gospodarstwo wytwarza produkty z Chronioną Nazwą Pochodzenia lub Chronionym Oznaczeniem Geograficznym, bądź też produkty wykorzystywane przy ich produkcji (odnośnik f/). Jednocześnie należy określić sektory produkcji (odnośnik b/), w których większość produkcji (wyrażonej wartościowo) stanowią produkty lub środki spożywcze chronione CHNP lub CHOG lub produkty przeznaczone do produkcji środków spożywczych chronionych CHNP lub CHOG. W przypadku, gdy żaden z produktów z CHNP lub CHOG nie stanowi większości w danym sektorze należy użyć kodu 00 – nie dotyczy.

Energia i paliwa:

Energia i paliwa	2.1. Ilość energii elektrycznej pobranej z sieci energetycznej [kWh]:	_____
	2.2. Urządzenia do produkcji energii odnawialnej w gospodarstwie / g:	X
	2.2.1. Biogazownie	___
	2.2.2. Panele słoneczne	___
	2.2.3. Turbiny wiatrowe	___
	2.2.4. System geotermalny	___
	2.3. Czy w gospodarstwie wytwarzana są paliwa grzewcze ze źródeł odnawialnych (np. drewno opałowe, pelety, słoma, energia słoneczna, biogaz, inna biomasa)? /h:	___
	2.4. Udział zapotrzebowania na paliwa grzewcze pokrywanego przez to źródło / i:	___
	2.5. Ilość energii elektrycznej wprowadzonej do sieci energetycznej [kWh]:	_____
	2.6. Ilość energii elektrycznej wytworzonej ze źródeł odnawialnych [kWh]:	_____
2.7. Sposób rozliczania energii elektrycznej z OZE /j	___	

- Pytanie 2.1. – należy podać, jaka **ilość energii elektrycznej** (w kWh) została przez gospodarstwo **pobrana z sieci energetycznej**. Dotyczy to wszystkich gospodarstw, niezależnie, czy prowadzą one produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, czy też nie.
- Pytanie 2.2. – należy podać rodzaj własności urządzeń do produkcji energii odnawialnej w gospodarstwie (odnośnik g/). Należy wskazać, czy dana technologia lub dane aktywa są własnością rolnika, są wdzierżawiane, stanowią współwłasność z innymi partnerami (np. wytwórnie biogazu wykorzystywane przez kilka gospodarstw) czy też są własnością innych podmiotów (np. panele fotowoltaiczne należące do innych podmiotów zainstalowane na gruntach gospodarstwa). Jeżeli rolnik korzysta z więcej niż jednego urządzenia w ramach różnych struktur własności, kod powinien wskazywać dominujący rodzaj własności.
- Pytanie 2.4. – należy podać przedział procentowy wskazujący jaką część zapotrzebowania na paliwa grzewcze, pokrywają paliwa wytwarzane w gospodarstwie (odnośnik i/).
- Pytanie 2.5. – należy podać, jaka **ilość energii elektrycznej** (w kWh) została przez gospodarstwo **wprowadzona do sieci energetycznej** (dotyczy gospodarstw prowadzących produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych).

Przykład: Rolnik w roku ubiegłym założył instalację fotowoltaiczną. Z danych dotyczących zużycia energii elektrycznej w roku obrachunkowym wynika, że 80% energii było zużywane przez gosp. domowe, pozostałe 20% przypada na gospodarstwo rolne. Prawidłowe zapisy w poszczególnych książkach rachunkowości rolnej powinny przedstawiać się następująco:

- SAiZ, tab. 4 'Melioracje szczegółowe, budynki i budowle, środki transportowe, maszyny i urządzenia' – brak zapisów, ponieważ większość energii jest zużywane przez gospodarstwo domowe;

- KWiW, tab. 'Wydatki' – pod kodem 82-10-00 należy zapisać pełną kwotę wydatków na energię elektryczną (dom + gosp. rolne), wynikającą z rozliczenia z zakładem energetycznym;

- KOiZ, tab. 'Informacje ogólne' - punkty 2.1. oraz 2.5. należy wypełnić zgodnie z rozliczeniami z dostawcą energii elektrycznej, które miały miejsce w danym roku obrachunkowym (dom + gosp. rolne);

- KOiZ, tab. 11 'Rozdysponowanie kosztów wspólnych' - w wierszu dotyczącym opłaty za energię elektryczną (kod 82-10-00) należy wpisać odpowiednio 20% w kolumnie 4 'Gospodarstwo rolne' oraz 80% w kolumnie 5 'Gosp. domowe'.

Punkty 2.1. oraz 2.5. należy wypełnić zgodnie z rozliczeniami z dostawcą energii elektrycznej, które miały miejsce w danym roku obrachunkowym, nawet jeśli okres rozliczeniowy obejmuje inny rok obrachunkowy.

Przykład: gospodarstwo rozlicza się z dostawcą energii elektrycznej w okresach półrocznych, w kwietniu i październiku. W rozliczeniu kwietniowym wystąpiły następujące ilości kWh.

- ilość wprowadzona do sieci energetycznej z urządzeń w posiadaniu rolnika - 1200 kWh;

- ilość pobrana z sieci energetycznej - 2700 kWh;

- ilość energii elekt. zakupiona od dostawcy (pobrana - wprowadzona) = 2700 kWh - 1200 kWh = 1500 kWh → zapisana w tab. Wydatki KWiW.

W rozliczeniu październikowym wystąpiły następujące ilości kWh.

- ilość wprowadzona do sieci energetycznej z urządzeń w posiadaniu rolnika - 2100 kWh;

- ilość pobrana z sieci energetycznej - 2000 kWh;

- ilość energii elekt. zakupiona od dostawcy (pobrana - wprowadzona) = 0 → pozostaje 100 kWh do rozliczenia w kolejnym okresie obrachunkowym.

W powyższym przypadku:

- w punkcie 2.5. ilość wyniesie 3300 kWh (=1200 kWh + 2100 kWh)

- w punkcie 2.1. ilość wyniesie 4700 kWh (=2700 kWh + 2000 kWh).

- Pytanie 2.6. – należy podać, jaka **ilość energii elektrycznej** (w kWh) została **wyprodukowana** w danym roku obrachunkowym przez urządzenia wytwarzające energię elektryczną ze źródeł odnawialnych będące w posiadaniu rolnika. Informację na ten temat można pozyskać bezpośrednio z ww. urządzenia lub aplikacji mobilnej czy komputerowej dostarczanej przez producenta urządzenia w celu monitorowania pracy systemu.
- Pytanie 2.7. – należy podać w jakim systemie gospodarstwo rozlicza energię elektryczną z OZE (Odnawialnych Źródeł Energii) (odnośnik /j).

UWAGI DODATKOWE:

- rejestrujemy informacje dotyczące **całości energii elektrycznej zużytej przez gospodarstwo rolne i domowe** (za wyjątkiem sytuacji, gdy gospodarstwo rolne ma odrębny licznik - wtedy należy rejestrować dane dotyczące wyłącznie gospodarstwa rolnego);
- ilość energii wyprodukowanej przez instalację PV **nie może być niższa** niż ilość energii wprowadzonej do sieci. Z reguły ilość energii wprowadzonej do sieci jest niższa od energii wyprodukowanej o część energii z instalacji PV zużytej bezpośrednio w gospodarstwie;
- ilość energii **pobranej** z sieci zawiera w sobie część energii wprowadzonej do sieci z instalacji PV i ilość energii zakupionej od dostawcy energii w systemie net-meteringu, ilość możliwa do wykorzystania stanowi 80% energii wprowadzonej do sieci.
→ pobrana = wprowadzona * 0,8 + zakupiona;
- Przykład zapisów w Książkach Rachunkowości Rolnej w zakresie zużycia i produkcji energii elektrycznej został zaprezentowany na Schemacie 10 (str. 105).

Innowacje i cyfryzacja:

Innowacje i cyfryzacja	3.1. Czy w ciągu ostatnich trzech lat gospodarstwo uczestniczyło w projektach lub sieciach innowacji? / h / k	☐ ☐ , ☐ , ☐
	3.2. Czy w ciągu roku w gospodarstwie posiadano lub wykorzystano system informatyczny do zarządzania gospodarstwem rolnym? / h	☐
	3.3. Czy w ciągu roku w gospodarstwie posiadano lub wykorzystano wybrane elementy rolnictwa precyzyjnego?: / h	X
	3.3.1. Roboty w produkcji roślinnej	☐
	3.3.2. Techniki zmiennego dawkowania	☐
	3.3.3. Monitorowanie upraw	☐
	3.4. Czy w ciągu roku w gospodarstwie posiadano lub wykorzystano wybrane urządzenia w chowie, hodowli zwierząt?: / h	X
	3.4.1. Monitorowanie dobrostanu i zdrowia zwierząt	☐
	3.4.2. Systemy automatycznego karmienia zwierząt	☐
	3.4.3. Automatyczna regulacja klimatu w budynkach inwentarskich	☐
	3.4.4. Udój mechaniczny	☐

- Pytanie 3.1. – należy wykazać czy w ciągu ostatnich trzech lat gospodarstwo uczestniczyło w projektach lub sieciach innowacji. W przypadku twierdzącej odpowiedzi (kod 2) należy określić rodzaj projektów lub sieci innowacji:
  - projekt badawczo – rozwojowy - realizowany w celu wprowadzenia innowacji, nowych produktów, usług lub udoskonalenie istniejącej oferty. Może być wynikiem współpracy między rolnikami, naukowcami i innymi podmiotami w ramach podejścia wielopodmiotowego, które zwiększa wysiłki w zakresie badań naukowych i innowacji oraz wykorzystania wyników badań i innowacji w gospodarstwach rolnych;
  - grupa operacyjna na rzecz innowacji (EPI) – współpraca podmiotów (rolników, właścicieli lasów, jednostek naukowych i badawczych, przedsiębiorców, podmiotów świadczących usługi doradcze) posiadających uzupełniającą się wiedzę (np. naukową, techniczną, organizacyjną itp.), którzy współtworzą praktyczne rozwiązania dla rolnictwa, leśnictwa i społeczności wiejskich w projekcie innowacyjnym; obejmuje ona również podmioty współpracujące w ramach Systemu Wiedzy i Innowacji Rolniczych (AKIS), w tym rolników, leśników, administrację publiczną, jednostki naukowe, szkoły, doradztwo rolnicze, związki i organizacje branżowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, w tym dostawców środków do produkcji rolniczej i usług oraz odbiorców produktów rolnych i podmioty pośredniczące w ich sprzedaży. Zadaniem systemu jest tworzenie i upowszechnianie wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
  - gospodarstwo demonstracyjne (gospodarstwo doświadczalne lub modelowe) – gospodarstwo uczestniczące w badaniach lub demonstrujące procesy produkcji rolniczej, dobre praktyki w swoim gospodarstwie rolnym;
  - sieć rolników – umożliwia rolnikom wymianę informacji i wiedzy technicznej, a także na regularne nawiązywanie kontaktów;
  - inne sieci gospodarstw rolnych obejmują inicjatywy takie jak LEADER i Smart Village.
- Pytanie 3.2. – należy wykazać czy w ciągu danego roku w gospodarstwie posiadano lub wykorzystano zarówno własne, jak i dzierżawione systemy informatyczne do zarządzania gospodarstwem rolnym. Obejmuje również wykorzystanie danej technologii przez usługodawcę, jeżeli technologia wykorzystywana do wykonywania czynności rolniczych

jest określona w umowie lub na fakturach lub jeżeli rolnik ma wiedzę o zastosowanej technologii przez usługodawcę.

Systemy informatyczne do zarządzania gospodarstwem rolnym to narzędzia wspomagające podejmowanie decyzji w różnych obszarach działania gospodarstwa rolnego, wgrane na własnym komputerze lub dostępne poprzez system on-line. Systemy te umożliwiają zbieranie, przetwarzanie, przechowywanie i rozpowszechnianie danych w postaci informacji potrzebnych do realizacji funkcji gospodarstwa, np. system do zarządzania produkcją rolną, monitoringu krów mlecznych.

- Pytanie 3.3. – należy wykazać czy w ciągu danego roku w gospodarstwie posiadano lub wykorzystano zarówno własne, jak i dzierżawione wybrane elementy rolnictwa precyzyjnego. Obejmuje również wykorzystanie danej technologii przez usługodawcę, jeżeli technologia wykorzystywana do wykonywania czynności rolniczych jest określona w umowie lub na fakturach lub jeżeli rolnik ma wiedzę o zastosowanej technologii przez usługodawcę.
- Pytanie 3.3.1. – wykorzystanie w gospodarstwie maszyn samojezdnych, dronów, maszyn o bardzo dużej precyzji, oparte na technologii precyzyjnych pomiarów przy użyciu nawigacji satelitarnej o technologii RTK-GPS, ciągników i innych maszyn rolniczych z równoległymi układami napędowymi, maszyny korzystających ze wskazówek GPS i inne, które wykorzystuje się np. do odchwaszczania, zwalczania szkodników, oprysków, pielenia, koszenia, zbierania lub innych prac w ramach produkcji roślinnej.
- Pytanie 3.3.2. – stosowanie zmiennej dawki (ilości) środków produkcji w zależności od lokalizacji lub właściwości danego obszaru w jednej z praktyk rolniczych: nawożenie, ochrony roślin, pielenie, siew, sadzenie, inne.
- Pytanie 3.3.3. – wykorzystanie w gospodarstwie przynajmniej jednej z technik monitorowania upraw: stacji pogodowych, mapowania z wykorzystaniem technik cyfrowych (mapowanie jakości gleby, mapowanie wydajności, mapowanie znormalizowanego różnicowego wskaźnika wegetacji), skanowania gleb lub czujników monitorujących wielkość zbiorów.
- Pytanie 3.4. – należy wykazać czy w ciągu danego roku w gospodarstwie posiadano lub wykorzystano zarówno własne, jak i dzierżawione wybrane urządzenia w chowie, hodowli zwierząt. Obejmuje również wykorzystanie danej technologii przez usługodawcę, jeżeli technologia wykorzystywana do wykonywania czynności rolniczych jest określona w umowie lub na fakturach lub jeżeli rolnik ma wiedzę o stosowanej technologii na podstawie bezpośredniej wiedzy lub informacji.
- Pytanie 3.4.1. – wykorzystanie w gospodarstwie przynajmniej jednej z technik monitorowania zwierząt: monitoring kamerowy, monitorowanie dźwięku, systemy ostrzegawcze (np. o porodach, chorobach, anomaliach w rozrodzie), czujniki aktywności, śledzenie zwierząt, monitorowanie stanu zdrowia (np. temperatura, waga, kulawizny lub zapalenia wymion), rejestracja karmienia, rejestracja pojenia, inne.
- Pytanie 3.4.2. – wykorzystanie w gospodarstwie systemów karmienia, które automatyzują i optymalizują proces karmienia, zapewniając spójne i kontrolowane dostarczanie paszy zwierzętom, minimalizując jednocześnie pracę i zapewniając efektywne wykorzystanie zasobów (np. maszyny do mielenia ziarna na paszę, do przygotowania mieszanek pasz treściwych, do produkcji granulatu paszowego, śrutowników).
- Pytanie 3.4.3. – wykorzystanie w gospodarstwie automatycznego sprzętu do utrzymania właściwego mikroklimatu w budynku inwentarskim, w tym kontrola temperatury, wentylacja, zarządzanie wilgotnością, sterowanie oświetleniem, alarm i system monitorowania.

- Pytanie 3.4.4. – automatyczne systemy dojenja, które zastępują praktykę dojenja ręcznego (np. roboty udojowe jedno lub wielostanowiskowe, dojarnie karuzelowe z automatycznym systemem udoju).

Informacje różne:

Informacje różne	4.1. System podatku VAT / I:		☐	
	4.2. Pojemność magazynów na zboże [dt]:		<input type="text"/>	
	4.3. Szacunkowy roczny czynsz za ewentualną oddzierżawę własnej ziemi, stawów, sadów i plantacji wieloletnich, budynków i budowli [zł]:		<input type="text"/>	
	4.4. Czy gospodarstwo realizowało w roku obrachunkowym działania w zakresie rolnictwa społecznego? /h:		☐	
	Mobilne szerokopasmowe łącze internetowe.	Czy gospodarstwo:	4.5. jest w zasięgu /m	☐
			4.6. korzysta z usługi /n	☐
	Stałe szerokopasmowe łącze internetowe.	Czy gospodarstwo:	4.7. ma dostęp do infrastruktury /h	☐
			4.8. korzysta z usługi /n	☐

- Pytanie 4.1. – należy podać na jakich zasadach gospodarstwo rozlicza się z podatku VAT (odnośnik I/).
- Pytanie 4.3. – należy określić roczny wymiar czynszu, jaki mógłby uzyskać rolnik za oddzierżawę całego swojego gospodarstwa innemu rolnikowi. Odpowiedź na to pytanie nie jest obowiązkowa.
- Pytanie 4.4. – rolnictwo społeczne polega na wykorzystywaniu zasobów rolnych i środowiska naturalnego gospodarstwa do świadczenia usług opiekuńczych i usług społecznych na rzecz osób wymagających szczególnego traktowania (osób starszych, osób z niepełnosprawnościami itp.), przy jednoczesnym zaangażowaniu ich w działalność rolniczą.
- Pytanie 4.5. – należy wskazać, czy gospodarstwo posiada dostęp/ma możliwość podłączenia do mobilnych usług szerokopasmowych (za pośrednictwem sieci telefonii komórkowej, co najmniej 4G).
- Pytanie 4.6. – należy wskazać, czy gospodarstwo korzysta z usługi mobilnego, szerokopasmowego łącza internetowego (za pośrednictwem sieci telefonii komórkowej, co najmniej 4G). Pytanie należy zadać wyłącznie w przypadku gospodarstw, które mają możliwość podłączenia do mobilnych usług szerokopasmowych.
- Pytanie 4.7. – należy wskazać, czy gospodarstwo posiada dostęp/ma możliwość podłączenia do stałego łącza szerokopasmowego, takiego jak DSL, ADSL, VDSL, kablowe, światłowodowe, satelitarne lub publiczne łącza WiFi.
- Pytanie 4.8. – należy wskazać, czy gospodarstwo korzysta z usługi stałego, szerokopasmowego łącza internetowego, takiego jak DSL, ADSL, VDSL, kablowego, światłowodowego, satelitarnego lub publicznego łącza WiFi. Dotyczy wyłącznie gospodarstw, które mają możliwość podłączenia do stałego łącza szerokopasmowego.

3. SPIS AKTYWÓW i ZOBOWIĄZAŃ (SAiZ) oraz SPIS WYBRANYCH AKTYWÓW i ZOBOWIĄZAŃ (SWAiZ)

Formularze „Spis Aktywów i Zobowiązań” (SAiZ) oraz „Spis Wybranych Aktywów i Zobowiązań” (SWAiZ) służą do **sporządzania inwentury** (spisu z natury) majątku gospodarstwa i jego zobowiązań **na dzień 1 stycznia i 31 grudnia roku obrachunkowego**. Nie wszystkie tabele z SAiZ mają swoje odpowiedniki w SWAiZ, ponieważ niektóre środki trwałe gospodarstwa spisywane są z natury tylko raz na początku roku, w którym gospodarstwo włączone zostało do systemu Polski FSDN. Aktualizacja ich stanu i wartości na koniec roku obrachunkowego dokonywana jest przez program komputerowy, który uwzględnia wszystkie zdarzenia w gospodarstwie (sprzedaże, zakupy, przekazania itd.) mające wpływ na stan tych środków. Następnie zaktualizowane na koniec roku stany przenoszone są na stan początkowy następnego roku obrachunkowego. Niektóre dane na stan końcowy muszą być zaktualizowane przez osobę sporządzającą inwenturę. Te dane zapisywane są w SWAiZ w tabelach mających swoje odpowiedniki w SAiZ. Tabele te mają podwójną numerację: pierwszy człon tej numeracji oznacza kolejny numer tabeli w SWAiZ, a drugi zapisany w nawiasie numer analogicznej tabeli w SAiZ.

UWAGA: Procedura korekty stanu na początek roku jest zamieszczona w Systemie RDR, w menu KRR / Procedury.

3.1. Uwagi ogólne

Poniżej kilka ważnych zasad obowiązujących we wszystkich tabelach obu księzek spisowych:

- Wycena wszystkich aktywów i zobowiązań dokonana być musi w złotych.
- Środki pieniężne oraz należności i zobowiązania wyrażone w walutach obcych przeliczyć należy na złote według średniego kursu walut NBP na dzień spisu.
- Rzeczowe aktywa trwałe, wartości niematerialne i prawne oraz zapasy magazynowe (własne i obce) wycenione być muszą w wartości netto (bez VAT).
- Należności i zobowiązania wycenione być muszą w kwocie wymagalnej zapłaty.
- Do środków trwałych zalicza się te, których wartość początkowa netto w cenach bieżących, czyli cena nabycia lub wytworzenia identycznego lub zbliżonego nowego środka trwałego, wynosi co najmniej **3 500 zł**.

3.2. Tabela 1 SAiZ Zasoby ziemi własnej na dzień 01.01. i Tabela 1 (1) SWAiZ Zasoby ziemi własnej na dzień 31.12.

L.p. 1	Rodzaj gruntu 2	Kod 3	J.m. 4	Powierzchnia 5
1.	Użytki rolne /a	11-10-00	ha	
1.1.	<i>Ile byłby Pan/i skłonny/a zapłacić za własne użytki rolne przeznaczone na cele rolnicze /b?</i>		zł	-- wartość --
2.	Grunty leśne /c:	11-20-00	ha	
3.	Grunty pod zabudową mieszkalną i działalnością pozarolniczą	11-70-00	ha	
4.	Pozostałe grunty związane z gospodarstwem rolnym /d:	11-91-00	ha	

CEL:

Ewidencja powierzchni i wartości gruntów rolnych oraz powierzchni pozostałych gruntów gospodarstwa rolnego.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić w oparciu o informacje uzyskane na podstawie wywiadu z rolnikiem, w oparciu o Rejestr Gruntów.
- Określając wartość użytków rolnych będących własnością rolnika należy uwzględnić wyłącznie wartość ziemi, bez ulepszeń w rodzaju melioracji czy ogrodzeń – są one rejestrowane oddzielnie, w tabeli 4 SAiZ 'Melioracje szczegółowe, budynki i budowle, środki transportowe, maszyny i urządzenia'.
- Aktualizację stanu gruntów należy przeprowadzić na koniec roku obrachunkowego, w tabeli 1 (1) SWAiZ 'Zasoby ziemi własnej na dzień 31.12'.

ZASADY szczegółowe:

- Pytanie 1.1. – należy podać kwotę, jaką rolnik byłby skłonny zapłacić za wszystkie użytki rolne będące jego własnością wg stanu na dzień 1 stycznia (SAiZ) lub 31 grudnia (SWAiZ). Informacja zawarta w odpowiedzi na to pytanie powinna:
  - dotyczyć tylko gruntów użytkowanych rolniczo w gospodarstwie; nie należy więc wyceniać gruntów leśnych, zakrzewionych oraz znajdujących się pod zabudowaniami mieszkalnymi, gospodarczymi oraz podwórkiem;
  - zawierać cenę rynkową **ziemi** z przeznaczeniem **na cele rolnicze**, a nie na cele inwestycyjne (np. jako działki budowlane lub pod drogi, autostrady itp.);
  - uwzględnić wyłącznie wartość ziemi, bez nasadzeń trwałych (sady i plantacje wieloletnie, lasy) oraz ulepszeń w rodzaju melioracji czy ogrodzeń – są one rejestrowane oddzielnie, odpowiednio w:
    - a) tabeli 2 'Nasadzenia drzew i krzewów plonujących w sadach i na plantacjach wieloletnich';
    - b) tabeli 3 'Drzewostan leśny';
    - c) tabeli 4 'Melioracje szczegółowe, budynki i budowle, środki transportowe, maszyny i urządzenia'.
  - zawierać wartość wszystkich posiadanych użytków rolnych (zł); podanie ceny za hektar (zł/ha) jest błędem.

3.3. Tabela 2 SAiZ Nasadzenia drzew i krzewów plonujących w sadach i na plantacjach wieloletnich

Gatunek nasadzenia	Kod	Powierzchnia		Wartość bieżąca na początek roku /b		Przewidywana liczba lat dalszego użytkowania	Rok rozpoczęcia eksploatacji środka trwałego
		[ha]	[ar]	[zł]	[gr]		
1	2	3		4		5	6
1.	12-_____						

CEL:

Rejestracja plonujących nasadzeń trwałych w sadach towarowych (drzewa i krzewy owocowe), na plantacjach wieloletnich (np. wiklina, chmiel, truskawki) oraz pod osłonami wysokimi.

ZASADY ogólne:

- Poszczególne plonujące nasadzenia należy wpisać, w podziale na gatunki – zgodnie z wymogami „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 12.
- Wartość nasadzeń nie obejmuje wartości ziemi, na której rosną, ani ogrodzeń, systemów nawadniających, osłon.
- W tabeli tej nie wolno umieszczać nasadzeń w:
  - sadach i na plantacjach wieloletnich nieplonujących – gdyż te zaliczane są do środków trwałych w budowie (inwestycje w toku) i rejestrowane są w tabeli 6 [a] SAiZ;
  - szkółkach roślin sadowniczych oraz ozdobnych – gdyż te zaliczane są do produkcji roślinnej w toku cyklu długiego i rejestrowane są w tabeli 12 SAiZ;
  - szkółkach leśnych – gdyż te notowane są w drzewostanie leśnym (tabela 3 SAiZ);
  - ogródkach przydomowych (dla potrzeb własnych) znajdujących się na użytkach rolnych lub na terenie siedliska – gdyż te są własnością prywatną, a nie składnikiem majątku gospodarstwa.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 4 należy podać **wartość bieżącą na początek roku**. Dla nasadzeń plonujących istniejących w gospodarstwie należy najpierw ustalić koszt netto (w cenach bieżących), jaki poniesiono by na ich założenie i doprowadzenie do pierwszego owocowania (plonowania). W ten sposób zostaje ustalona "wartość początkowa". Następnie obliczoną wartość początkową należy pomniejszyć o dotychczasowe umorzenia, czyli o kwotę zmniejszonej wartości w czasie dotychczasowego użytkowania produkcyjnego (plonowania). Obliczona wartość, to wartość bieżąca na początek roku.
- W kolumnie 5 należy wpisać pozostałą liczbę przewidywanych lat użytkowania plantacji.
- W kolumnie 6 należy wpisać rok, w którym otrzymano pierwszy towarowy zbiór.

UWAGI DODATKOWE:

- Wartość nasadzeń trwałych na koniec roku wyliczana jest przez program komputerowy z uwzględnieniem umorzenia, inwestycji, zakupów, sprzedaży oraz nieodpłatnych przekazania.

3.4. Tabela 3 SAiZ i Tabela 2 (3) SWAiZ Drzewostan leśny

Gatunek drzew /a	Kod	Wiek drzew	Powierzchnia		Stopień zadrzewienia /b (maks. = 1)
		[lata]	[ha]	[ar]	
1	2	3	4		5
1.	13-_____				

CEL:

Ewidencja drzewostanu leśnego oraz szkółek leśnych rosnących w zwartych skupiskach na gruntach uznanych za grunty leśne.

ZASADY ogólne:

- Ewidencja nasadzeń powinna być prowadzona ze szczegółowością wymaganą przez „Instrukcję Kodowania oraz Wykazy Kodów”, wykaz 13. Należy wziąć pod uwagę dominujący gatunek drzew.
- Spis wykonywany jest na początek i koniec roku.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 2 należy podać kod nasadzenia. Każdy wyodrębniony las powinien być zarejestrowany pod kolejnym numerem 'nn'.
- W kolumnie 3 należy podać wiek w latach. Po zakończeniu inwestycji w las i umieszczeniu go w inwenturze w SWAiZ jego wiek należy określić jako 1 rok.
- W kolumnie 5 należy podać stopień zadrzewienia, który przyjmuje wartości od 0 do 1. Przy wyrębach pielęgnacyjnych stopień zadrzewienia należy uznać za normalny (równy 1). Jeśli przeprowadzono znaczące wyręby produkcyjne w drzewostanie będącym w okresie rębności, to stopień zadrzewienia należy obniżyć w zależności od skali przeprowadzonego wyrębu.

UWAGI DODATKOWE:

- Wartość bieżąca drzewostanu leśnego na początek i koniec roku obrachunkowego wyliczana jest normatywnie przez program komputerowy.
- Całkowita powierzchnia nasadzeń leśnych nie musi się równać powierzchni ziemi pod lasem. Może być od niej mniejsza w przypadku chwilowego braku zalesienia (np. gdy wycięto drzewostan i na jego miejsce planuje się posadzenie nowego).
- W trakcie roku w drzewostanie leśnym zachodzić mogą różne zdarzenia. Ich wpływ na ewidencję pokazano na Schemacie 1 (str. 96).
- Tabelę należy wypełniać posilując się danymi zapisanymi w tabeli pomocniczej B umieszczonej na końcu KOiZ.

3.5. Tabela 4 SAiZ Melioracje szczegółowe, budynki i budowle, środki transportowe, maszyny i urządzenia

Rodzaj środka trwałego	Kod	J.m. /a	Ilość	Wartość bieżąca na początek roku /b		Przewidywa na liczba lat dalszego użytkowania	Rok rozpoczęcia eksploatacji środka trwałego	Charakterysty ka /c
				[m, szt., ha]	[zł]			
1	2	3	4	5		6	7	8
1.	1 0 0 0 0 0							

CEL:

Rejestracja środków trwałych wykorzystywanych w działalności gospodarstwa rolnego i stanowiących jego własność. Należy ująć również środki trwałe nabyte w formie leasingu kapitałowego czy zakupione na raty (w pełnej wartości, nawet jeśli nie zostały do końca spłacone).

ZASADY ogólne:

- Lista kontrolna jest narzędziem pomocniczym, które z założenia ma zapobiec przypadkowemu pominięciu w zapisach danych grup środków trwałych. Należy na niej odznaczyć grupy środków trwałych wpisane już do tabeli, a także te grupy, których brak jest w gospodarstwie.
- Rodzaj środka trwałego określić należy zgodnie z jego bieżącym lub ostatnim przeznaczeniem, gdy chwilowo nie jest użytkowany (np. z przyczyn ekonomicznych).
- Nie należy ewidencjonować budynków mieszkalnych. Nie należą one do środków trwałych gospodarstwa rolnego z wyjątkiem sytuacji gdy budynek lub jego część jest wykorzystywana do celów gospodarstwa rolnego, np. zamieszkiwania pracowników lub agroturystów.
- Nie należy ewidencjonować środków trwałych w pełni zamortyzowanych i nie nadających się do kapitalnego remontu.
- Środek trwały będący współwłasnością rolnika w spisie inwenturowym ujmuje się wartościowo w części stanowiącej własność rolnika.
- Każdy środek trwały należy wpisać do oddzielnego wiersza i oddzielnie wycenić. Wyjątek stanowią urządzenia małowartościowe (jednolite pod względem konstrukcji, wieku i przeznaczenia, np. ule), które gospodarstwo posiada w dużych ilościach – dopuszcza się wówczas tworzenie tzw. **obiektów inwentarzowych zbiorczych**.
- **Wartość budynku należy podać bez wartości urządzeń technicznych stanowiących jego wyposażenie** (np. zgarniacza obornika czy automatycznych poidel). Urządzenia techniczne będące wyposażeniem budynków należy zarejestrować jako oddzielny środek trwały.
- Zamortyzowane środki trwałe użytkowane nadal w gospodarstwie należy zapisać z wartością bieżącą na początek roku równą 1 zł i liczbą lat 0.
- Środki trwałe nieużytkowane już w gospodarstwie (zarówno zamortyzowane jak i niezamortyzowane) należy usunąć z ewidencji przy użyciu tabeli 'Likwidacja środków trwałych' w KOiZ.

UWAGA: błędem jest zerowanie wartości i przewidywanej liczby lat użytkowania w tabeli SAiZ dla środków trwałych podlegających likwidacji. Dopuszczalne jest to jedynie w wyjątkowej sytuacji, gdy istnieje konieczność korekty błędnego kodu w SAiZ.

- Definicje pomocne przy klasyfikacji poszczególnych maszyn i urządzeń („maszyny do produkcji roślinnej”, „maszyny do produkcji zwierzęcej”) znajdują się w Słowniku na stronie 110.

ZASADY szczegółowe:

- Kolumny 3 i 4 należy wypełnić tylko w przypadku melioracji, podając odpowiednio w przypadku:
  - sprawnego drenażu → powierzchnię objętą jego działaniem (ha);
  - rowów i kanałów odprowadzających i doprowadzających wodę do pól → długość w metrach bieżących (m);
  - przepustów i zastawek regulujących przepływ wody (na rowach, kanałach i stawach nie związanych z chowem ryb) → liczbę sztuk (szt.);
  - trwałych urządzeń nawadniających zainstalowanych na stałe w ziemi (nawadnianie wymuszone – pod ciśnieniem) → wielkość powierzchni objętej nawadnianiem (ha);
  - pozostałych urządzeń nawadniających i odwadniających użytki rolne → liczbę sztuk (szt.);
  - urządzeń stawów rybnych – obejmujących groble, urządzenia regulujące przepływ wody (przepusty, zastawki, mnichy, itp.) oraz inne urządzenia stawów rybnych → łączną liczbę (szt.).
- W kolumnie 5 ‘Wartość bieżąca na początek roku’, należy wycenić według metody kosztów odtworzenia. **Metoda kosztów odtworzenia** polega na ustaleniu kosztów zakupu lub oszacowaniu kosztów budowy określonego składnika majątkowego w stanie nowym z dnia szacowania. Ustaloną w ten sposób wartość należy obniżyć o dotychczasowe umorzenie – proporcjonalnie do oszacowanego stopnia zużycia.

Przykład 1: Ciągnik, rok produkcji 2014:

- ciągnik** został **zakupiony** przez gospodarstwo w roku 2019 → informację należy zapisać w kolumnie ‘Rok rozpoczęcia eksploatacji środka trwałego’
- w roku 2025 wartość nowego, zbliżonego ciągnika wynosi: 210 000 zł
- stopień zużycia to 45%, więc oszacowana wartość umorzenia wynosi:
94 500 zł (=45% * 210 000 zł)
- wartość bieżąca na początek roku 2025** wynosi:
115 500 zł (=210 000 zł - 94 500 zł)

Przykład 2: Ciągnik, rok produkcji 2014

- zakupiony przez gospodarstwo w roku 2019
- ciągnik** został **poddany ulepszeniu** w roku 2021 → informację należy zapisać w kolumnie ‘Rok rozpoczęcia eksploatacji środka trwałego’
- w roku 2025 wartość netto nowego, zbliżonego ciągnika wynosi: 210 000 zł
- stopień zużycia uwzględniający ulepszenie (które miało miejsce w roku 2021) to 30%, więc oszacowana wartość umorzenia wynosi:
63 000 zł (=30% * 210 000 zł)
- wartość bieżąca na początek roku 2025** wynosi:
147 000 zł (=210 000 zł - 63 000 zł)

- W kolumnie 6 należy wpisać przewidywaną liczbę lat dalszego użytkowania określoną na podstawie szacowanego przez rolnika okresu, przez który środek trwały będzie użytkowany zanim zużyje się i będzie musiał zostać zastąpiony nowym środkiem. W sytuacji wprowadzania środka trwałego do ewidencji prosimy o zwrócenie uwagi, czy deklarowana liczba lat użytkowania odpowiada rzeczywistej sytuacji w gospodarstwie,

tj. czy rolnik jest nastawiony na regularną wymianę środków trwałych czy też zakłada, że środki trwałe będą używane aż do ich całkowitego, fizycznego zużycia. Liczba lat użytkowania w ww. przypadkach będzie odpowiednio różna.

- W kolumnie 7 należy podać rok rozpoczęcia eksploatacji danego środka trwałego, czyli rok:
  - przeprowadzenia ostatniego ulepszenia, ewentualnie zmiany funkcji środka trwałego;
  - pozyskania (zakupu, przekazania do gospodarstwa rolnego lub wytworzenia przez gospodarstwo rolne środka trwałego).

UWAGA: Przekazanie gospodarstwa następcy nie powoduje zmiany NIG (jest to cały czas to samo gospodarstwo)¹. Z tego względu rok rozpoczęcia eksploatacji poszczególnych środków trwałych należy ustalić łącznie dla okresu zarządzania gospodarstwem przez następcę i jego poprzednika (poprzedników), np. stodoła wybudowana w roku 2010 będzie miała określony właśnie ten rok jako rok rozpoczęcia eksploatacji mimo, że w roku 2020 gospodarstwo zostało przekazane następcy (moment wejścia gospodarstwa do badań PL FSDN nie ma znaczenia).

Ulepszenie środka trwałego, to jego: przebudowa, rozbudowa, adaptacja lub modernizacja. Środek trwały należy uznać za ulepszony, gdy suma wydatków poniesionych na jego ulepszenie w danym roku przekracza **3 500 zł netto** oraz nastąpi wzrost jego wartości użytkowej mierzonej okresem użytkowania, wydajnością, jakością produktów uzyskiwanych przy udziale ulepszanego środka trwałego, kosztami jego eksploatacji.

- W kolumnie 8 należy podać charakterystykę:
  - moc silnika w przypadku samochodów osobowych innych niż z silnikiem spalinowym (np. elektrycznych), samochodów dostawczych i ciężarowych oraz ciągników;
  - pojemność silnika tylko dla samochodów osobowych z silnikiem spalinowym;
  - ładowność tylko dla przyczep i naczep;
  - moc instalacji (w kW) wytwarzającej energię elektryczną ze źródeł odnawialnych (np. paneli fotowoltaicznych).

Podobnie charakterystykę należy podać w KWiW w przypadku zakupu oraz w **KOIZ** w przypadku nieodpłatnego przekazania do gospodarstwa rolnego lub zakończenia inwestycji własnej.

UWAGI DODATKOWE:

- Spis wykonuje się w roku przystąpienia gospodarstwa do badań. Wartość na koniec roku wyliczona zostanie na podstawie zakupów, nieodpłatnych przekazania z i do gospodarstwa rolnego, sprzedaży, strat losowych i modernizacji/inwestycji. Stan końcowy danego roku obrachunkowego automatycznie jest stanem początkowym roku następnego.

---

¹ Wyjątkiem jest sytuacja gdy obecny następcą gospodarował wcześniej samodzielnie, a przekazaną część dołącza do własnego gospodarstwa.

3.6. Tabela 5 SAiZ Zakończone ulepszenia w obcych środkach trwałych; wartości niematerialne i prawne; rozliczenia międzyokresowe kosztów

Wyszczególnienie	Kod	Wartość bieżąca na początek roku /a		Przewidywana liczba lat dalszego użytkowania /b	Ilość referencyjna /c	Rok rozpoczęcia eksploatacji środka trwałego
		[zł]	[gr]	[lata]	[kg]	[rok]
1	2	3		4	5	6
[a] Zakończone ulepszenia w obcych środkach trwałych						
1.	19-00-____					

CEL:

Ewidencja zakończonych ulepszeń w obcych środkach trwałych; wartości niematerialnych i prawnych oraz rozliczeń międzyokresowych kosztów.

ZASADY ogólne:

- Tabela składa się z trzech części:
  - część [a] do rejestrowania zakończonych ulepszeń w obcych środkach trwałych;
  - część [b] do rejestrowania wartości niematerialnych i prawnych;
  - część [c] do rejestrowania rozliczeń międzyokresowych kosztów poniesionych w ubiegłych latach.
- Okres dokonywania odpisów amortyzacyjnych od zakończonych ulepszeń w obcych środkach trwałych przy umowach wieloletnich, nie powinien przekraczać długości okresu użytkowania danego środka trwałego w badanym gospodarstwie.
- Do zakończonych ulepszeń w obcych środkach trwałych zalicza się koszty kapitalnych remontów i modernizacji wykonanych w obcych środkach trwałych, np. w dodzierżawionym budynku.
- Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się zakupione lub otrzymane z daru prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania (np.: programy komputerowe służące gospodarstwu rolnemu).
- Do rozliczeń międzyokresowych kosztów zalicza się: koszt założenia stref ochronnych dla ekologicznej produkcji roślinnej lub produkcji nasiennej, koszty zagospodarowania pomelioracyjnego, koszty rekultywacji gleb, koszty założenia trwałych użytków zielonych itp.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 3 należy podać wartość bieżącą na początek roku wycenioną metodą kosztów odtworzenia.
- Zastane w pierwszym roku badań rozliczenia międzyokresowe kosztów trzeba wycenić według metody kosztów odtworzenia.
- W kolumnie 4 należy podać przewidywaną liczbę lat dalszego rozliczania. Okres dokonywania odpisów amortyzacyjnych powinien:
  - zawierać się w granicach 2 – 5 lat (średnio 3 lata) dla wartości niematerialnych i prawnych;
  - wynosić do 20 lat w przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntów lub nieruchomości;

- wynosić od 3 do 6 lat dla rozliczeń międzyokresowych kosztów.

3.7. Tabela 6 SAiZ Środki trwałe w budowie (inwestycje w toku)

Rodzaj inwestycji lub ulepszenia	Kod	J. m.	Ilość [m, szt., ha]	Nawadnianie /b [kod]	Rok rozpoczęcia [rok]	Wartość	
						[zł]	[gr]
1	2	3	4	5	6	7	
[a] Własne środki trwałe w budowie (inwestycje w toku)							
1.	0-_____						
RAZEM							
[b] Niezakończone ulepszenia w obcych środkach trwałych (inwestycje w toku)							
1.	09-_____						

CEL:

Ewidencja środków trwałych w budowie będących własnością gospodarstwa oraz niezakończonych ulepszeń w obcych środkach trwałych.

ZASADY ogólne:

- Tabela składa się z dwóch części:
  - część [a] do rejestrowania własnych środków trwałych w budowie;
  - część [b] do rejestrowania niezakończonych ulepszeń w obcych (dodzierżawionych) środkach trwałych.
- W tabeli ewidencjonować należy:
  - obiekty będące w trakcie budowy lub montażu – takie jak: budynki, budowle, urządzenia melioracyjne, środki transportowe, maszyny oraz urządzenia techniczne;
  - obiekty zakupione w stanie nie nadającym się do użytkowania, które są lub będą poddawane kapitalnemu remontowi lub modernizacji;
  - obiekty uprzednio użytkowane przez gospodarstwo rolne, a obecnie poddawane remontom kapitalnym lub modernizacji;
  - nasadzenia w sadach i plantacjach wieloletnich – od momentu ich założenia do momentu wejścia w okres plonowania towarowego;
  - zakładane drzewostany leśne – do momentu zakończenia nasadzenia;
  - niezakończone rekultywacje gleb, których koszt po zakończeniu zaliczony będzie do rozliczeń międzyokresowych kosztów.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 6 należy wpisać rok rozpoczęcia inwestycji – czyli rok poniesienia pierwszego wydatku z nią związanego.
- W kolumnie 7 należy wpisać wartość inwestycji w toku wycenionej wg poniesionych kosztów netto.

UWAGI DODATKOWE:

- W przypadku likwidacji środka trwałego w budowie zamierzonej przez rolnika, w pole "Kod środka trwałego" tabeli 16 lub 17 KOiZ należy wpisać wyraz "LIKWIDACJA".

3.8. Tabela 7 SAiZ i Tabela 3 (7) SWAiZ Zwierzęta

Gatunki i grupy zwierząt	J. m.	Kod	Ilość	Średnia waga 1 szt. w grupie	Cena jednostkowa netto /a	
			[s szt.]	[kg]	[zł]	[gr]
1	2	3	4	5	6	

CEL:

Ewidencja stanu ilościowego oraz cen wszystkich grup zwierząt gospodarskich będących własnością gospodarstwa rolnego (także tych, które przekazano do usługowego odchowu w innym gospodarstwie).

ZASADY ogólne:

- W ksiązkach rachunkowości rolnej nie ewidencjonuje się zwierząt należących do gospodarstwa domowego rodziny rolnika, czyli służących wyłącznie zaspokojeniu potrzeb bytowych rodziny rolnika (np. w gospodarstwie utrzymywanych jest kilka kur, od których jaja ani mięso nigdy nie są sprzedawane).
- Pozostałe koniowate (osły, muły oraz kucyki) – wpisać należy w części tabeli przeznaczonej dla pozostałych zwierząt.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnach 1 – 3 dane wypełniane są ze szczegółowością zgodną z wymogami systemu. Dane odnoszące się do określonej grupy zwierząt będącej własnością gospodarstwa rolnego należy podać w odpowiednim wierszu.
- W kolumnie 2 podano wymaganą jednostkę miary dla poszczególnych zwierząt.
- W kolumnie 4 należy podać liczbę sztuk fizycznych będących własnością gospodarstwa rolnego odpowiednio na dzień 1 stycznia (tabela w SAiZ) lub 31 grudnia (tabela w SWAiZ).
- W kolumnie 5 należy podać uśrednioną wagę 1 sztuki zwierzęcia w danej grupie.
- W kolumnie 6 należy podać cenę jednostkową netto (w odniesieniu do jednostki określonej w kolumnie 2), będącą ceną sprzedaży „loco gospodarstwo” (bez VAT) możliwą do uzyskania w dniu:
  - 1 stycznia – w przypadku wypełniania tabeli w SAiZ;
  - 31 grudnia – w przypadku wypełniania tabeli w SWAiZ.

Przy ustalaniu ceny należy brać pod uwagę wartość użytkową oraz kondycję zwierząt.

UWAGI DODATKOWE:

- Jeżeli na początku roku obrachunkowego w gospodarstwie znajdowały się tylko zwierzęta własne i żadne z nich nie zostało przekazane do odchowu w innym gospodarstwie, to liczba sztuk każdej grupy zwierząt w kolumnie 4 tabeli 7 SAiZ musi się równać liczbie podanej w tabeli 5 KOiZ, w następujących kolumnach (w zależności od grupy zwierząt):
  - kolumnie **7** - Tabela **5: Bydło, owce, kozy**
  - kolumnie **6** - Tabela **5 cd1: Konie, trzoda, drób**
  - kolumnie **3** - Tabela **5 cd2: Pozostałe zwierzęta**
- Jeżeli w gospodarstwie na stan początkowy znajdowały się zwierzęta obce w odchowu lub część zwierząt własnych została przekazana do odchowu w innym gospodarstwie, to

liczba sztuk w kolumnie 4 tabeli 7 SAiZ będzie różna od liczby podanej w ww. kolumnach tabeli 5 KOiZ.

- Powyższe zasady dotyczą także liczby zwierząt na stan końcowy roku obrachunkowego.

3.9. Tabela 8 SAiZ i Tabela 4 (8) SWAiZ Zapasy produktów własnych – potencjalnie towarowych

Rodzaj produktu	Kod	J. m.	Ilość	Cena jednostkowa netto	
				[zł]	[gr]
1	2	3	4	5	
1.	6_____				

CEL:

Ewidencja ilości i ceny jednostkowej netto zapasów produktów roślinnych, zwierzęcych i nierolniczych – potencjalnie towarowych wytworzonych w gospodarstwie.

ZASADY ogólne:

- W tabeli należy rejestrować produkty będące przedmiotem obrotu rynkowego.
- W tabeli nie należy rejestrować produktów rolniczych zakupionych przez gospodarstwo rolne w celu ich dalszej odsprzedaży. Odsprzedaż zakupionych produktów rolniczych nie jest działalnością rolniczą.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 2 należy wpisać odpowiedni kod z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 6.
- W kolumnie 5 należy podać cenę jednostkową netto (tj. bez podatku VAT); powinna ona być ceną sprzedaży „loco gospodarstwo” możliwą do uzyskania w dniu 1 stycznia (lub 31 grudnia dla zapasów na koniec roku). Przy jej ustaleniu należy pamiętać o zasadzie ostrożnej wyceny. Dla ustalenia odpowiedniej ceny należy rozpoznać, czy zapas produktu zaistniał z przyczyn braku możliwości sprzedaży, czy też jest to zapas zaprogramowany w ramach gospodarki zapasami.

UWAGI DODATKOWE:

- Do produktów potencjalnie towarowych można także, w wyjątkowych przypadkach, zaliczyć produkty z zasady uznawane za nietowarowe (np. siano), ale tylko wtedy, kiedy gospodarstwo zawarło wieloletnią umowę na ich sprzedaż i sprzedaży podlega główna część tego produktu.

3.10. Tabela 9 SAiZ i Tabela 5 (9) SWAiZ Zapasy produktów własnych – nietowarowych

Rodzaj produktu	Kod	J. m.	Ilość
1	2	3	4
1.	6□□□□□		

CEL:

Ewidencja zapasów produktów nietowarowych roślinnych i zwierzęcych wytworzonych w gospodarstwie.

ZASADY ogólne:

- Produkty nietowarowe z reguły nie podlegają wymianie rynkowej. Należą do nich: korzenie okopowych pastewnych, kiszonki, siano, słoma oraz wszystkie produkty uboczne pochodzące z produkcji roślinnej, obornik, gnojówka, gnojowica oraz inne produkty uboczne pochodzące z produkcji zwierzęcej.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 2 należy wpisać odpowiedni kod z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 6.
- W kolumnie 4 należy podać ilość zgodną z jednostką miary określoną w kolumnie 3. Ilości produktów nietowarowych wyprodukowanych w gospodarstwie (siano, kiszonki, słoma) wykazane na zapasie, na SP i/lub SK, powinny być spójne ze zbiorami upraw, z których są wytwarzane. Np. ilość na SK ww. produktów nie może być wyższa niż zbiory wskazanych upraw (występują straty masy podczas przetwarzania, część zielonej masy i produktów przetworzonych jest wykorzystywana w produkcji w trakcie roku).

UWAGA: Słoma, siano i inne produkty nietowarowe zakupione, (z kodem z grupy 5*), nie mogą być rejestrowane na zapasie jako produkty własne gospodarstwa (z kodem z grupy 6*).

UWAGI DODATKOWE:

- Wartość produktów nietowarowych wyceniana jest automatycznie w Systemie RDR, na podstawie ich relatywnej wartości pokarmowej w odniesieniu do jęczmienia paszowego i ceny jęczmienia paszowego.
- Jeśli w gospodarstwie określony produkt powszechnie uznawany za nietowarowy uznano (w drodze wyjątku) za produkt potencjalnie towarowy i wpisano go do tabeli 8 SAiZ lub 4 (8) SWAiZ, to w trakcie tego samego spisu nie może on powtórzyć się wśród produktów nietowarowych.

3.11. Tabela 10 SAiZ i Tabela 6 (10) SWAiZ Zapasy materiałów do działalności operacyjnej (z zakupów, z nieodpłatnych przekazania do gospodarstwa rolnego)

Rodzaj produktu	Kod	J. m.	Ilość
1	2	3	4
1.	ó_____		

CEL:

Ewidencja wszystkich zapasów materiałów obcego pochodzenia służących do bieżącej (operacyjnej) działalności gospodarstwa rolnego, które stanowią zapasy gospodarstwa w dniu 1 stycznia (tabela w SAiZ) lub 31 grudnia (tabela w SWAiZ). Materiały te pochodzą głównie z zakupu, a także z nieodpłatnych przekazania do gospodarstwa rolnego.

ZASADY ogólne:

- Materiałami do produkcji roślinnej są: nasiona, sadzeniaki i inne typy materiału rozmnożeniowego, nawozy mineralne (makro i mikronawozy), wapno nawozowe, nawozy organiczne, środki ochrony roślin, podłoża do szklarni, stymulatory wzrostu, opakowania jednorazowego użytku, etykiety, paliki itp.
- Materiałami do produkcji zwierzęcej są: wszystkie rodzaje pasz, leki, środki weterynaryjne, środki czystości, ściółki, a także drobny sprzęt specjalistyczny dla chowu i hodowli poszczególnych grup zwierząt.
- Materiałami dla potrzeb ogólnogospodarczych są: opał, paliwa (tylko w dużych zbiornikach), oleje silnikowe, części zamienne, materiały budowlane do remontów bieżących itp.
- W tabeli 10 SAiZ nie należy wpisywać materiałów budowlanych i części zamiennych zakupionych lub otrzymanych nieodpłatnie na potrzeby inwestycji i modernizacji. Materiały o takim przeznaczeniu należy wpisać w tabeli 6 SAiZ jako inwestycję w toku i nadać odpowiedni kod z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 0.
- W tabeli nie należy rejestrować materiałów zakupionych przez gospodarstwo rolne w celu ich dalszej odsprzedaży. Odsprzedaż zakupionych materiałów nie jest działalnością rolniczą.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 1 należy podać opis materiału. W przypadku nawozów mineralnych należy wpisać obok nazwy nawozu mineralnego także zawartość N, P₂O₅, K₂O wg wzoru: mocznik, 46 – 0 – 0.
- W kolumnie 2 należy wpisać odpowiedni kod z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 5.
- W kolumnie 4 należy podać ilość zgodną z jednostką miary określoną w kolumnie 3.
- W kolumnie 5 należy podać cenę jednostkową netto (bez VAT), uwzględniając jednostkę miary określoną w kolumnie 3. Cena za jednostkę powinna odpowiadać (z reguły) cenie netto zakupu z ostatniego „wejścia” danego materiału do gospodarstwa, czyli ostatniego zakupu lub ostatniego nieodpłatnego przekazania do gospodarstwa rolnego.

3.12. Tabela 11 SAiZ Produkcja roślinna w toku – cykl krótki

Rodzaj nakładu /b	Kod	J. m.	Ilość	Cena jednostkowa netto		Wartość	
				[zł]	[gr]	[zł]	[gr]
1	2	3	4	5		6 = 4 * 5	

CEL:

Ewidencja nakładów poniesionych w poprzednim roku pod uprawy, z których produkcja będzie pozyskana w roku badania.

ZASADY ogólne:

- Ilość poszczególnych nakładów poniesionych na produkcję roślinną w toku oraz ich ceny jednostkowe netto (zakupu lub sprzedaży „loco gospodarstwo”) należy ustalić w drodze wywiadu z rolnikiem.
- W tabeli należy ująć również nakłady poniesione w ubiegłym roku na nawozy pod uprawy jare bieżącego roku obrachunkowego.
- W tabeli tej nie należy wpisywać wapna nawozowego wysianego jesienią roku poprzedniego.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 1 należy podać rodzaje nakładów. W przypadku nawozów mineralnych należy wpisać obok nazwy nawozu mineralnego także zawartość N, P₂O₅, K₂O według wzoru: *polifoska, 12 – 12 – 12*. Należy zwrócić uwagę, czy zapisy pozwalają na jednoznaczną identyfikację danego kosztu. Z tego względu, zwłaszcza w opisie kodu 51-10-00 'Materiał siewny i rozmnożeniowy', należy określić gatunek rośliny, której dotyczy poszczególny koszt np. 'Nasiona pszenicy ozimej'.

UWAGI DODATKOWE:

- Przy zamykaniu księzek należy powrócić do tej tabeli i porównać ją ze strukturą zasiewów do zbioru w roku bieżącym (tabela 4 KOiZ) – aby nanieść ewentualne poprawki przed zakończeniem roku obrachunkowego. Zapisy w tabeli 11 SAiZ powinny być **spójne z zapisami w tabeli 4 KOiZ**.
- Jeśli w KOiZ wykazano uprawę ozimą do zbioru w roku bieżącym, to wysiane w roku poprzednim nasiona muszą być uwzględnione w tabeli 11 SAiZ. Jeśli w roku bieżącym stosowano niskie dawki nawozów, to prawdopodobnie w roku poprzednim zastosowano duże nawożenie przedsiewne. Należy więc sprawdzić, czy zostało ono uwzględnione w tej tabeli.

3.13. Tabela 12 SAiZ Produkcja roślinna w toku – cykl długi (koszty kumulowane od założenia uprawy do pozyskania produktu)

Rodzaj produkcji (uprawy)	Kod	Rok rozpoczęcia	Powierzchnia		Nawożenie /b	Wartość /c	
		[rok]	[ha]	[ar]	[kod]	[zł]	[gr]
1	2	3	4		5	6	
1.	02-_____						

CEL:

Ewidencja poniesionych dotychczas kosztów na produkcję w toku – cyklu długiego – od momentu założenia uprawy do momentu spisu.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić w drodze wywiadu z rolnikiem.
- Przykładem produkcji cyklu długiego są wszelkiego rodzaju szkółki drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, a także plantacje choinek bożonarodzeniowych.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 1 należy podać rodzaj uprawy.
- W kolumnie 2 należy wpisać kod – z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 02, zwracając szczególną uwagę, czy uprawa prowadzona jest pod osłonami wysokimi czy w polu.
- W kolumnie 3 należy określić rok rozpoczęcia uprawy.
- W kolumnie 4 należy podać powierzchnię.
- W kolumnie 6 należy określić sumę dotychczas poniesionych kosztów (od momentu założenia uprawy do dnia 1 stycznia roku, w którym przeprowadzany jest spis).

3.14. Tabela 13 SAiZ i Tabela 7 (13) SWAiZ Zaliczki wniesione

Lp.	Przedmiot zaliczki	Kod	Wartość	
			[zł]	[gr]
1	2	3	4	
	[a] na poczet wartości niematerialnych i prawnych			
1		18-_____		

CEL:

Ewidencja zaliczek wniesionych przez gospodarstwo na zakupy lub świadczenia finansowe:

- w roku poprzednim do zrealizowania w roku obrachunkowym (SAiZ);
- w roku obrachunkowym do zrealizowania w roku następnym (SWAiZ).

ZASADY ogólne:

- Tabela składa się z trzech części:
  - część [a] przeznaczona do ewidencji zaliczek wniesionych na poczet wartości niematerialnych i prawnych;
  - część [b] przeznaczona do ewidencji zaliczek wniesionych na poczet inwestycji w toku oraz zakupu środków trwałych;

- część [c] przeznaczona do ewidencji zaliczek wniesionych przez rolnika na poczet przyszłych dostaw materiałów, zwierząt, usług oraz świadczeń finansowych.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 2 (w odpowiedniej części tabeli) należy podać tytuły wniesionych zaliczek.
- W kolumnie 3 należy podać kod zaliczki:
  - na poczet inwestycji w toku zawsze koduje się kodem środka trwałego będącego w budowie, czyli kodem z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 0;
  - a'konto zakupu gotowego środka trwałego – kodem z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz 1;
  - pozostałe koduje się kodem odpowiednim do przedmiotu zaliczki – czyli opisu podanego w kolumnie 2 tabeli. Mogą to być kody z „Instrukcji Kodowania oraz Wykazów Kodów”, wykaz: 5, 6 (tylko na zakup zwierząt), 7 lub 8.
- W kolumnie 4 wartość zaliczki powinna zawierać również wartość zapłaconego podatku VAT.

3.15. Tabela 14 SAiZ i Tabela 8 (14) SWAiZ Należności i pozostałe aktywa finansowe

Rodzaj	Kod	Wartość	
		[zł]	[gr]
1	2	3	
[a] Należności /a			
1.			

CEL:

Ewidencja środków finansowych należnych gospodarstwu, a także posiadanego przez gospodarstwo majątku finansowego.

ZASADY ogólne:

- Tabela składa się z trzech części:
  - część [a] przeznaczona jest do rejestracji należności;
  - część [b] przeznaczona jest do rejestracji finansowego majątku trwałego, dostępnego dla gospodarstwa rolnego po okresie jednego roku;
  - część [c] przeznaczona jest do rejestracji środków pieniężnych dostępnych w dniu spisu z natury, np. stanu gotówki, stanu rachunku bankowego, które przewidywane są dla bieżącego funkcjonowania gospodarstwa rolnego. W tej części należy także rejestrować krótkoterminowe papiery wartościowe i inne środki pieniężne gospodarstwa rolnego.
- Należy pamiętać, że środki finansowe posiadane w dniu 1 stycznia lub 31 grudnia powinny w miarę możliwości zabezpieczać bieżące funkcjonowanie gospodarstwa rolnego.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 1 należy ewidencjonować oddzielnie poszczególne tytuły należności / finansowego majątku trwałego / środków pieniężnych.
- W kolumnie 2 dla każdej pozycji należy podać kod. W przypadku należności kod musi określać, czego dotyczy dana pozycja. Może to być kod odpowiedni dla: grupy zwierząt, produktu, usługi lub środka trwałego, pod którym figurował ten środek przed sprzedażą.

Jeśli należności za określony produkt dotyczą dwóch lub trzech podmiotów gospodarczych, to należy je zapisać w oddzielnych wierszach, precyzując nie tylko „za co” jest należność, ale także „od kogo”. We wszystkich wyżej wymienionych przypadkach trzeba zastosować ten sam kod produktu.

- W kolumnie 3 należy podać wartość dla należności (kwotę w wartości brutto).

3.16. Tabela 15 SAiZ i Tabela 9 (15) SWAiZ Zobowiązania długoterminowe

Lp.	Rodzaj kredytu, pożyczki lub innego zobowiązania	Kod	Wartość		W tym do spłacenia kwota rat:			
					zaległych (przeterminowanych)		bieżących /a	
			[zł]	[gr]	[zł]	[gr]	[zł]	[gr]
1	2	3	4		5		6	
[a] Kredyty, pożyczki długoterminowe								
1		41-_____						

CEL:

Ewidencja wszystkich zobowiązań ciążących na gospodarstwie rolnym zaciągniętych na okres powyżej 12 miesięcy.

ZASADY ogólne:

- Tabela składa się z dwóch części:
  - część [a] przeznaczona jest do rejestracji kwot kredytów i pożyczek długoterminowych pozostających do spłacenia;
  - część [b] przeznaczona jest do rejestracji kwot pozostałych zobowiązań długoterminowych (np. za środki trwałe zakupione „na raty” lub w ramach leasingu kapitałowego, wartości niematerialne i prawne, materiały, usługi, kwoty produkcyjne itp. z płatnością uzgodnioną, wykraczającą poza okres 1 roku, a także spłaty rodzinne obciążające GR).
- Każde zobowiązanie należy potraktować jako odrębny element spisu nadając mu (jeśli jest kodowane tą samą grupą kodów) kolejny numer ‘nn’.
- W tabeli tej rejestrować należy także zobowiązania długoterminowe, dla których rok bieżący jest ostatnim rokiem spłaty.
- Spis zobowiązań wykonuje się także na koniec roku obrachunkowego.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 2 należy opisać:
  - rodzaj zobowiązania (czego dotyczy);
  - instytucję finansującą (kto udzielił kredytu lub pożyczki – bank, inna instytucja, osoba prywatna);
  - warunki zobowiązania (preferencyjne czy komercyjne).
- W kolumnie 3 należy wpisać odpowiedni kod, uwzględniający rodzaj zobowiązania, instytucję finansującą oraz warunki udzielenia. W części [a] należy użyć kodów z grupy kodów ‘41-’. W części [b] należy użyć kodu odpowiedniego ze względu na rodzaj zobowiązania (np. w przypadku zobowiązania za zakupiony środek trwały należy użyć kodu środka trwałego).

- W kolumnie 4 należy wpisać wartość zobowiązania ogółem pozostającego do spłacenia. Wartość zobowiązań wyraża się zawsze w kwocie wymagalnej zapłaty, czyli w wartości brutto (łącznie z VAT – o ile zobowiązanie jest nim obciążone). Pamiętać należy o rejestracji w tym miejscu jedynie wartości kapitału (bez wartości odsetek ustalonych do spłaty).
- W kolumnie 5 należy podać kwotę przeterminowanych rat kapitałowych, która zgodnie z umową powinna zostać zwrócona wierzycielowi do dnia, na który wykonywany jest spis, a z różnych przyczyn nadal pozostaje niespłacona.
- W kolumnie 6 należy podać kwotę rat kapitałowych przypadającą do zapłacenia (zgodnie z umową) w ciągu 12 miesięcy od dnia, na który wykonywany jest spis.

UWAGI DODATKOWE:

- Odsetki obciążające zobowiązania kodowane są kodem odsetek, a ich spłata rejestrowana jest tylko w tabeli „Wydatki” KWiW. Naliczone do zapłaty odsetki od zaciągniętego kredytu nie powiększają wartości zobowiązania do spłaty zarejestrowanego w SAiZ lub SWAiZ.
- Opłata z tytułu leasingu kapitałowego nie powiększa wartości leasingowanego środka trwałego. Należy ją rejestrować jako bieżącą opłatę w tabeli „Wydatki” KWiW.

3.17. Tabela 16 SAiZ i Tabela 10 (16) SWAiZ Zobowiązania krótkoterminowe

Lp.	Rodzaj kredytu, przedmiot zaliczki lub innego zobowiązania	Kod	Wartość	
			[zł]	[gr]
1	2	3	4	
[a] Kredyty, pożyczki krótkoterminowe				
1		42-_____		

CEL:

Ewidencja wszystkich zobowiązań ciążących na gospodarstwie rolnym zaciągniętych na okres poniżej 12 miesięcy.

ZASADY ogólne:

- Tabela składa się z trzech części:
  - część [a] przeznaczona jest do ewidencji zaciągniętych przez gospodarstwo rolne kredytów i pożyczek krótkoterminowych;
  - część [b] przeznaczona jest do ewidencji zaliczek otrzymanych przez gospodarstwo rolne na poczet przyszłych dostaw produktów i usług, a także a'konto sprzedaży środków trwałych należących do gospodarstwa rolnego;
  - część [c] przeznaczona jest do ewidencji zobowiązań krótkoterminowych, z tytułu pobranych trwałych i obrotowych środków produkcji, otrzymanych usług oraz niezapłaconych w ubiegłym roku świadczeń finansowych (np. podatków czy przeterminowanych odsetek od kredytów i pożyczek).
- Każde zobowiązanie należy potraktować jako odrębny element spisu nadając mu (jeśli jest kodowane tą samą grupą kodów) kolejny numer 'nn'.
- Spis zobowiązań wykonuje się także na koniec roku obrachunkowego.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 2 należy opisać:
  - rodzaj zobowiązania (czego dotyczy, np. za zakup ziemi);
  - instytucję finansującą (kto udzielił kredytu lub pożyczki – bank, inna instytucja, osoba prywatna);
  - warunki zobowiązania (preferencyjne czy komercyjne);
  - przy opisie otrzymanej i nie zrealizowanej w ubiegłym roku zaliczki, należy dokładnie sprecyzować, jakiego produktu, towaru lub usługi dotyczy.
- W kolumnie 3 należy wpisać odpowiedni kod, uwzględniający rodzaj zobowiązania, instytucję finansującą oraz warunki udzielenia. W części [a] należy użyć kodów z grupy kodów '42-'. W części [b] kod zaliczki jest kodem określonego produktu, towaru lub usługi. W części [c] zobowiązania muszą być oznaczone kodami pobranych materiałów, usług, środków trwałych, bądź świadczeń finansowych, których nie opłacono w ubiegłym roku.
- W kolumnie 4 należy wpisać wartość zobowiązania pozostającego do spłacenia. Wartość zobowiązań wyraża się zawsze w kwocie wymagalnej zapłaty, czyli w wartości brutto (łącznie z VAT – o ile zobowiązanie jest nim obciążone). Pamiętać należy o rejestracji w tym miejscu jedynie wartości kapitału (bez wartości odsetek ustalonych do spłaty). Ustalając na stan początkowy tytuły oraz wartości zaliczek otrzymanych przez rolnika należy uwzględnić wartość wszystkich wpłat pieniężnych otrzymanych w ubiegłym roku w gotówce lub na konto bankowe, za które rolnik do końca ubiegłego roku nie wydał jeszcze zaliczkowanych produktów, zwierząt i środków trwałych lub nie wykonał zaliczkowanych usług.

UWAGI DODATKOWE:

- Odsetki obciążające zobowiązania kodowane są kodem odsetek, a ich spłata rejestrowana jest tylko w tabeli „Wydatki” KWiW. Naliczone do zapłaty odsetki od zaciągniętego kredytu nie powiększają wartości zobowiązania do spłaty rejestrowanej w SAiZ lub SWAiZ.

3.18. Tabela 17 SAiZ Dotacje inwestycyjne do rozliczenia

Wyszczególnienie /a	Kod	Rok przyznania dotacji /b	Wartość bieżąca na początek roku /c		Przewidywana liczba lat rozliczania /d	Grupa środków trwałych /e
		[lata]	[zł]	[gr]	[lata]	[kod]
1	2	3	4		5	6
1.	2□□□□□					□

CEL:

Ewidencja przyznanych w ubiegłych latach dotacji do inwestycji, które nie zostały do tej pory w całości włączone do rachunku dochodów gospodarstwa rolnego.

ZASADY ogólne:

- Każdą dotację inwestycyjną potraktować należy jako odrębny element spisu.
- Ewidencja nastąpić powinna w momencie przyznania dotacji, tj. złożenia wniosku o płatność (a nie jej wpływu na rachunek bankowy gospodarstwa).
- Ewidencja dotyczy pełnej kwoty dotacji (a nie I czy II raty).

- Dotacje inwestycyjne z PROW 2014-2020 (a od roku obrachunkowego 2023 z Planu Strategicznego WPR 2023-27), z danego działania, np. 'Modernizacji', należy rejestrować pod różnymi końcówkami – nn aby możliwe było przyporządkowanie kwoty dotacji do danego środka trwałego sfinansowanego z tej dotacji. Wyjątkiem są 'Premie dla młodych rolników' oraz premie przyznane na 'Rozwój małych gospodarstw', których nie należy rozdzielać.

*Przykład: Gospodarstwu przyznano w latach poprzednich dotację (za moment przyznania dotacji uznajemy fakt **złożenia wniosku o płatność**, w tym przypadku jest to rok 2020) z działania 'Modernizacja gospodarstw rolnych', kod 24-23-~~nn~~, w kwocie 200 tys. zł. Dotacja ta stanowi zwrot kosztów poniesionych na wcześniejsze inwestycje:*

- ciągnik, kod 16-30-05, zwrot 50 tys. zł, rozliczany przez 10 lat (licząc od roku 2021 czyli roku następnego po roku złożenia wniosku o płatność), roczna rata do rozliczenia wynosi 5 tys. zł;

- agregat uprawowy, kod 17-10-12, zwrot 30 tys. zł, rozliczany przez 10 lat (licząc od roku 2021 czyli roku następnego po roku złożenia wniosku o płatność), roczna rata do rozliczenia wynosi 3 tys. zł;

- budynek magazynowy, kod 15-10-03, zwrot 110 tys. zł rozliczany przez 20 lat (licząc od roku 2021 czyli roku następnego po roku złożenia wniosku o płatność), roczna rata do rozliczenia wynosi 5,5 tys. zł;

Stąd łączną kwotę dotacji należy podzielić na jej poszczególne części składowe (z uwzględnieniem kwoty przeznaczonej na pokrycie kosztów ogólnych, w tym przypadku o wartości 10 tys. zł, którą w roku 2025 należy pominąć ponieważ jest rozliczana tylko przez 1 rok).

Zapis w roku 2025 w tabeli 17 przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie /a	Kod	Rok przyznania dotacji /b	Wartość bieżąca na początek roku /b		Przewidywana liczba lat rozliczania /c	Grupa środków trwałych /d
		[rok]	[zł]	[gr]	[lata]	[kod]
1	2	3	4		5	6
1. Modernizacja, PROW 2014-2020, ciągnik	~~24-23-01~~	2020	30 000	00	6	<u>6</u>
2. Modernizacja, PROW 2014-2020, agregat uprawowy	~~24-23-02~~	2020	18 000	00	6	<u>7</u>
3. Modernizacja, PROW 2014-2020, budynek magazynowy	~~24-23-03~~	2020	88 000	00	16	<u>5</u>

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 4 ustalając wartość bieżącą dotacji na początek roku należy od wartości początkowej odjąć tę część, którą włączono do rachunku dochodów gospodarstwa w latach poprzednich.
- W kolumnie 5 przewidywana liczba lat rozliczania powinna być zgodna z okresem użytkowania środka trwałego, którego dotyczyła otrzymana dotacja. W przypadku dotacji, dla których nie ma wymogu przyporządkowania kwoty dotacji do danego środka trwałego sfinansowanego z tej dotacji, tj. 'Premie dla młodych rolników', 'Rozwój małych gospodarstw' należy podać orientacyjną liczbę lat użytkowania najdroższego środka trwałego planowanego do zakupu. W przypadku części dotacji dotyczącej ziemi, drzewostanu leśnego czy kosztów ogólnych, liczbę lat rozliczania należy określić na jeden rok.
- W kolumnie 6 należy określić kod grupy środków trwałych, która została sfinansowana z wykorzystaniem danej dotacji. Kody poszczególnych grup środków trwałych są wymienione w przypisie pod tabelą. W przypadku dotacji, dla których nie ma wymogu przyporządkowania kwoty dotacji do danego środka trwałego sfinansowanego z tej

dotacji, tj. 'Premie dla młodych rolników', 'Rozwój małych gospodarstw' należy wpisać kod = 0.

UWAGI DODATKOWE:

- Sposób rozliczania dotacji inwestycyjnej w kolejnych latach został zaprezentowany na Schemacie 3 (str. 98).

4. KSIĄŻKA WPŁYWÓW I WYDATKÓW (KWiw)

4.1. Tabela Wpływy

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych /h [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c ... np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /f	
								Wartość netto /d [zł]	Stawka VAT [gr]	Wartość brutto [zł]	Wartość brutto [gr]	[zł]			[gr]

CEL:

Bieżąca rejestracja wszelkich sprzedaży oraz innych wpływów (np. otrzymanych dotacji, zaliczek itp. oraz ewidencja należności gospodarstwa u innych podmiotów gospodarczych).

ZASADY ogólne:

- Wpływy = wpłaty środków pieniężnych + pozostające należności.
- Transakcje rozliczane w walutach obcych należy każdorazowo przeliczyć na złote wg aktualnych średnich kursów NBP (na dzień transakcji).
- Ewidencję sprzedaży produktu, usługi lub środka trwałego gospodarstwa rolnego należy przeprowadzić po:
  - wystawieniu faktury VAT – jeśli rolnik rozlicza się na zasadach ogólnych i sam wystawia faktury;
  - otrzymaniu od odbiorcy – podatnika VAT faktury VAT RR;
  - wydaniu produktu, środka trwałego lub wykonaniu usługi na warunkach wcześniej uzgodnionych między partnerami – w przypadku transakcji nefakturowanych.
- Wpływ z tytułu otrzymania określonego rodzaju kredytu jest ewidencjonowany w momencie otrzymania wpłaty środków pieniężnych na rachunek bankowy rolnika. Zgodnie z obowiązującą metodyką, należności z tytułu kredytów w Polskim FSDN nie występują.
- Przy produktach sprzedawanych codziennie (np. jaja, mleko, produkty ogrodnicze) dopuszcza się notowanie transakcji tylko raz w miesiącu, ale trzeba wtedy prowadzić ewidencję pomocniczą – np. na stronach „Notatki”. Zbiorcza wielkość i wartość sprzedaży tych produktów musi być zarejestrowana w ostatnich pozycjach miesiąca.
- Grupa kodów 2* zarezerwowana jest dla wsparcia pochodzącego ze środków publicznych (ARiMR, gmina). Nie należy rejestrować pod tą grupą kodów wsparcia / premii pochodzących od podmiotów prywatnych, np. premii za zrealizowane dostawy tuczników.
- Jeżeli gospodarstwu przyznano płatność dla małych gospodarstw, należy ją zapisać pod kodem 21-00-00 – 'Płatność dla małych gospodarstw'. Z drugiej strony, dla celów kontrolnych, kwotę dotacji należy wykazać w systemie RDR, w tabeli DD, w pytaniu numer 01.1.
- W przypadku przyznania w danym roku obrachunkowym dotacji za poprzedni i bieżący rok do ich rejestracji należy używać **różnych końcówek -nn**, np. płatność podstawową za rok 2024 kodem 21-11-01, a płatność podstawową za rok 2025 kodem 21-11-02.
- Dotacje inwestycyjne z Planu Strategicznego WPR 2023-2027, PROW 2014-2020, z danego działania, np. 'Modernizacji', należy rejestrować pod różnymi końcówkami - nn aby możliwe było przyporządkowanie kwoty dotacji do danego środka trwałego sfinansowanego z tej dotacji. Wyjątkiem są 'Premie dla młodych rolników', 'Rozwój

małych gospodarstw', których nie należy rozdzielać. Przykład analogicznego zapisu w tabeli 17 SAiZ znajduje się na stronie 39. W przypadku **dotacji wypłacanych w ratach**, w rodzaju 'Premia dla młodych rolników' lub 'Rozwój małych gospodarstw', w momencie przyznania I raty płatności konieczne jest zapisanie po stronie wpływów (kol. 9 i 11) pełnej kwoty dotacji, a w części dotyczącej wpłat (kol. 12) kwoty I raty.

Przykład:

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Przeznaczenie zwierząt		J.m. dla kol. 8	Ilość /c		Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto	Kod zapisu /e			
				/b	/b		na z faktury		Wartość netto /d		Stawka VAT			Wartość brutto		
							[kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]	[kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]	[zł]	[gr]				[zł]	[gr]	[zł]
02	5	Premia dla młodych rolników	25-41-01						200 000	00	-	200 000	00	140 000	00	2

ZASADY szczegółowe:

- Sprzedaż potwierdzona fakturą:
  - należy z niej spisać: ilość, wartość wpływu netto i brutto, stawkę podatku VAT, a także (w tym samym wierszu) wpisać wartość brutto otrzymanej w danym miesiącu zapłaty oraz przy niektórych transakcjach wypełnić oprócz kolumny 13, również kolumnę 14.
- Sprzedaż niefakturowana:
  - należy wypełnić wszystkie wymagane kolumny jak przy sprzedaży fakturowanej – z pominięciem kolumny dotyczącej wartości sprzedaży netto (kolumna 9), która wyliczana jest przez program komputerowy. Wartość przekazanych towarów i usług do dyspozycji nabywcy to wpływ brutto (kolumna 11). Stawka VAT (kolumna 10) zależy od tego, czy rolnik jest czynnym podatnikiem VAT, czy jest rolnikiem ryczałtowym.
- W kolumnach 1 i 2 – wpływy należy zapisywać chronologicznie, w układzie miesięcznym, tzn. każdy zapis musi posiadać liczbę porządkową w danym miesiącu.
- W kolumnie 3 należy dokładnie sprecyzować transakcje sprzedaży oraz wpłaty, aby móc je oznaczyć właściwym kodem (w kolumnie 4). Należy określić „co sprzedano” lub „za co”, „z jakiego tytułu” otrzymano wpłatę, a dla dotacji rok za który została przyznana. Dodatkowo w przypadku dotacji przyznanych do określonej liczby hektarów, sztuk zwierząt, ton produktów należy wypełnić kolumny 'J.m.' (ha, szt., tony) oraz 'Ilość' (ilość jednostek bazowych).

Ponadto w następujących przypadkach wymagane są bardziej szczegółowe informacje, które określa się za pomocą kodów, tj.:

- Dotacje inwestycyjne z Planu Strategicznego WPR 2023-2027** - należy określić **kod grupy środków trwałych**, która została sfinansowana z wykorzystaniem danej dotacji.
UWAGA: Dla dotacji inwestycyjnych z Planu Strategicznego WPR 2023-2027 należy określić także liczbę lat rozliczania, która powinna być zgodna z okresem użytkowania środka trwałego, którego dotyczyła otrzymana dotacja. W przypadku części dotacji dotyczącej kosztów ogólnych liczbę lat rozliczania należy określić na jeden rok.
- Dotacje do zakupu materiału hodowlanego w produkcji zwierzęcej - należy zapisać kod odpowiedniej grupy zwierząt;
- Płatność do powierzchni upraw roślin strączkowych na ziarno i płatności do powierzchni upraw roślin pastewnych (kod 21-41-nn) - należy zapisać kod odpowiedniej płatności;
- Dotacje i wsparcie o charakterze wyjątkowym inne niż z tytułu klęsk żywiołowych (kod 29-39-nn) - należy zapisać kod odpowiedniego działania. Lista kodów zostanie opublikowana w dokumencie 'Uwagi metodyczne' zamieszczonym na stronie

internetowej Polskiego FSDN (www.fsdn.pl zakładka: Metodyka / Zbieranie danych/ Gospodarstwa osób fizycznych).

- W kolumnie 5 w przypadku sprzedaży zwierząt należy wpisać jeden z trzech możliwych kodów, a mianowicie:
  - Kod 1 – gdy zwierzęta sprzedawane są z przeznaczeniem na ubój;
  - Kod 2 – gdy zwierzęta sprzedawane są z przeznaczeniem do dalszego chowu;
  - Kod 3 – gdy brak jest informacji nt. przeznaczenia sprzedawanych zwierząt.

UWAGA: Sprzedaż zwierząt stada podstawowego nie może być oznaczana kodem 1 - 'na ubój'. Np. sprzedaż krowy mlecznej z przeznaczeniem na ubój może mieć miejsce jedynie po przeklasowaniu na wybrakowaną krowę mleczną (tj. sprzedaż pod kodem 66-22-30). Analogicznie sprzedaż zwierząt z definicji przeznaczonych na ubój (np. wybrakowane krowy mleczne, byki i jałówki do opasu, tuczniaki) nie powinna być oznaczana kodem 2 - 'do dalszego chowu'.

- W kolumnach 6 – 11 należy zapisać fakt zaistnienia transakcji sprzedaży oraz innych wpływów.
- W kolumnie 8 w przypadku **sprzedaży żywca** należy podawać **wyłącznie wagę żywą**. Jeśli na fakturze podana jest waga poubojowa (wbc) należy dokonać jej przeliczenia na wagę żywą, posługując się podanymi pod tabelą współczynnikami (stosowanymi przez GUS) według schematu: waga żywa = wbc * współczynnik.

UWAGA: jeżeli na fakturze podana jest waga poubojowa (wbc), ale jest znana waga żywa, to przeliczenie według współczynników nie jest konieczne (z konieczności są one uśrednione i mogą generować zawyżone lub zaniżone wartości) - należy wykazać wagę żywą według wiedzy rolnika.

- W kolumnie 12 należy zapisać wpłaty środków pieniężnych i w barterze.
- Kolumny 13 i 14 służą do dodatkowego opisu powiązań danego zapisu z innymi zapisami w KWiW lub SAiZ lub SWAiZ:

w kolumnie 13 należy zawsze wpisać jeden z pięciu możliwych kodów zapisów (objaśnionych pod tabelą), a mianowicie:

- Kod 1 – gdy transakcja została w pełni rozliczona, tzn. wydano towar i jednocześnie otrzymano zapłatę;
- Kod 2 – gdy transakcja została opłacona częściowo lub nie opłacona wcale, tzn. wydano towar, ale pozostaje należność;
- Kod 3 – gdy nastąpiła regulacja wcześniej powstałej należności, tzn. wydano towar wcześniej, a teraz otrzymano z tego tytułu zapłatę;
- Kod 4 – gdy otrzymano zaliczkę a`konto sprzedaży (nie ma jeszcze wydania towaru);
- Kod 5 – gdy wydano towar (właściwy moment sprzedaży) wcześniej zaliczkowany w całości lub częściowo. Jeżeli otrzymana zaliczka nie pokrywa w pełni wartości towaru, następuje dopłata.

w kolumnie 14 (Rozliczenie L.p.... z miesiąca...) należy dokonać odpowiedniego zapisu, gdy w kolumnie 13 wpisano kod 3 = regulacja należności, albo kod 5 = sprzedaż wcześniej zaliczkowana. Do kolumny 14 należy wpisać:

- w przypadku rozliczania należności oraz zaliczek figurujących na stanie początkowym roku obrachunkowego, w miejsce „L.p.” liczbę porządkową z odpowiednich tabel SAiZ w pierwszym roku prowadzenia zapisów, a w kolejnych latach z odpowiednich tabel SWAiZ roku poprzedniego, natomiast w miejsce miesiąca wpisać dwa zera (00);

- w przypadku rozliczania należności z roku bieżącego, L.p. i kolejny numer miesiąca (od 01 do 12), pod którym zapisano transakcję sprzedaży;
- w przypadku rozliczania zaliczek otrzymanych w roku bieżącym, L.p. i numer miesiąca pierwszej zaliczki dokonanej transakcji.

PRZYKŁADY ZAPISU RÓŻNYCH ZASZŁOŚCI:

- Sprzedaż z otrzymaną pełną zapłatą.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /o	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c na z faktury [kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e	Rozliczenie z L.p. z miesiąca /f	
								Wartość netto /d [zł]	Stawka VAT [gr]	Wartość brutto [zł]	[gr]	[zł]			[gr]
5	1	pszenica zwyczajna jara	61-12-10			dt	25		5		4 462		4 462	1	
5	2	złom rolniczy	89-00-00						-		2 000		2 000	1	
5	3	wybrakowane krowy mleczne	66-22-30	1	1	kg	609		8		3 912		3 912	1	

- Pozostaje należność za sprzedany produkt, środek trwały lub usługę, otrzymano tylko część wartości brutto.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /o	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c na z faktury [kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e	Rozliczenie z L.p. z miesiąca /f	
								Wartość netto /d [zł]	Stawka VAT [gr]	Wartość brutto [zł]	[gr]	[zł]			[gr]
6	1	pszenica zwyczajna jara	61-12-10			dt	25		5		4 462		2 462	2	
6	2	złom rolniczy	89-00-00						-		2 000		1 000	2	
6	3	wybrakowane krowy mleczne	66-22-30	1	1	kg	609		8		3 912		2 912	2	

- Zwrot należności – przykład zapisów w miesiącu rozliczenia transakcji.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /o	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c na z faktury [kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e	Rozliczenie z L.p. z miesiąca /f	
								Wartość netto /d [zł]	Stawka VAT [gr]	Wartość brutto [zł]	[gr]	[zł]			[gr]
9	1	za pszenicę z czerwca	61-12-10										2 000	3	1/06
9	2	za złom rolniczy z czerwca	89-00-00										1 000	3	2/06
9	3	za wybr. krowy z czerwca	66-22-30										1 000	3	3/06

- Otrzymano zaliczkę a'konto sprzedaży (gdy produkt wydany zostanie dopiero w następnych miesiącach lub następnym roku).

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /o	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c na z faktury [kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e	Rozliczenie z L.p. z miesiąca /f	
								Wartość netto /d [zł]	Stawka VAT [gr]	Wartość brutto [zł]	[gr]	[zł]			[gr]
8	1	tuczniaki	66-55-00										500	4	

- Realizacja pobranej zaliczki – wydanie z gospodarstwa wcześniej zaliczkowanego towaru lub usługi.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /o	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c na z faktury [kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e	Rozliczenie z L.p. z miesiąca /f	
								Wartość netto /d [zł]	Stawka VAT [gr]	Wartość brutto [zł]	[gr]	[zł]			[gr]
9	1	tuczniaki	66-55-00	1	5	kg	490		7		2 107		1 607	5	1/08

- Barter: Tabela Wpływy.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /f		
								Wartość netto /d		Stawka VAT	Wartość brutto				[zł]	[gr]
1	2	3	4	5	6	7	8	[zł]	[gr]	[%]	[zł]	[gr]	12	13		
11	1	buraki cukrowe - korzeń	61-31-00			dt	2 846			5	39 957	84		2		
12	1	buraki cukrowe	61-31-00										39 957	84	3	1/11

- Barter: Tabela Wydatki.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d		
							Wartość netto /b		Stawka VAT	Wartość brutto				[zł]	[gr]
1	2	3	4	5	6	7	[zł]	[gr]	[%]	[zł]	[gr]	11	12	13	
4	1	nasiona buraków cukrowych	51-10-00		js.	6			8	3 270	00		2		
4	2	herbicyd "Betanal"	51-50-00		l	5			8	745	00		2		
4	3	saletra amonowa (34%N)	51-21-00		dt	10			8	1 620	00		2		
11	1	cukier biały	95-99-99		kg	200			5	600	00		2		
11	2	składka plant. b. cukrowe	82-90-00						-	103	89		2		
11	3	za usługę czyszcz. buraków	71-11-00						8	351	00		2		
12	1	nasiona buraków cukrowych	51-10-00									3 270	00	3	1/04
12	2	herbicyd "Betanal"	51-50-00									745	00	3	2/04
12	3	saletra amonowa (34%N)	51-21-00									1 620	00	3	3/04
12	4	cukier biały	95-99-99									600	00	3	1/11
12	5	składka plant. b. cukrowe	82-90-00									103	89	3	2/11
12	6	za usługę czyszcz. buraków	71-11-00									351	00	3	3/11

- 'Zaliczki' na poczet płatności bezpośrednich oraz płatności ONW.

Do kodowania 'zaliczek' na poczet płatności bezpośrednich oraz płatności ONW za dany rok obrachunkowy należy stosować kod tymczasowy 20-00-10 'Kod tymczasowy do rejestracji rozliczeń z ARiMR', z kodem zapisu 4 (zaliczka otrzymana na poczet przyszłego wpływu): wpływy = 0 oraz wpłaty > 0.

W gospodarstwach, które posiadają decyzję dotyczącą wysokości dopłat (tj. rolnicy zalogowali się na stronie eWniosekPlus i pobrali decyzję z zakładki „Płatności Obszarowe” lub zwrócili się z wnioskiem o udostępnienie decyzji bezpośrednio do właściwego biura powiatowego ARiMR) zapis pod kodem 20-00-10 należy zastąpić zapisami odpowiadającymi poszczególnym dotacjom wskazanym w decyzji według przykładu (niezależnie od tego czy decyzja została dostarczona w bieżącym roku obrachunkowym czy w roku kolejnym).

Przykład:

Zapis pod kodem tymczasowym:

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b [kod]	Ilość zwierząt sprzedanych [szt.]	J.m. dla kol. 8	Ilość /c [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e		
								Wartość netto /d		Stawka VAT	Wartość brutto			[zł]	[gr]
1	2	3	4	5	6	7	8	[zł]	[gr]	[%]	[zł]	[gr]	12	13	
11	3	Kod tymcz. do rejest. rozl. z ARiMR	20-00-10										10 929	94	4

Z decyzji wynika, że gospodarstwu przyznano następujące płatności bezpośrednie:

Płatność	Kwota dotacji
SUMA	15 614,19 zł
Podstawowe wsparcie dochodów	4 948,15 zł
Płatność redystrybucyjna	1 601,50 zł
Płatność dla młodych rolników	2 761,25 zł
Płatność do młodego bydła	1 030,38 zł
Płatność do krów	5 272,92 zł

W tej sytuacji aby rozpisnąć kwotę 'zaliczki' na poszczególne płatności należy obliczyć udział 'zaliczki' w łącznej kwocie dopłat przed korektą ($10\,929,94\text{ zł} / 15\,614,19\text{ zł} * 100\% = 70\%$), a następnie kwotę danej dotacji przed korektą pomnożyć przez uzyskany procent. Wynikiem będzie kwota 'zaliczki' odpowiadająca danej dotacji, którą należy wprowadzić do kolumny 'Otrzymane wpłaty...'

Płatność	Kwota dotacji	Udział zaliczki w kwocie dotacji	Otrzymane wpłaty 'zaliczka'
SUMA	15 614,19 zł		10 929,94 zł
Podstawowe wsparcie dochodów	4 948,15 zł	70 %	3 463,70 zł
Płatność redystrybucyjna	1 601,50 zł		1 121,05 zł
Płatność dla młodych rolników	2 761,25 zł		1 932,88 zł
Płatność do młodego bydła	1 030,38 zł		721,27 zł
Płatność do krów	5 272,92 zł		3 691,04 zł

W gospodarstwach, które nie posiadają decyzji dotyczącej wysokości dopłat należy wybrać jedno z dwóch rozwiązań:

- Zalogowanie się na stronie eWniosekPlus i pobranie decyzji z zakładki „Płatności Obszarowe” lub zwrócenie się przez rolnika do właściwego biura powiatowego ARiMR z wnioskiem o udostępnienie decyzji. Następnie należy postępować tak jak w przykładzie powyżej.
- Wyliczenie pełnej wysokości dotacji mnożąc powierzchnię (lub liczbę zwierząt) do których wnioskowano o dotację przez stawkę danej dotacji, a następnie wyliczenia dla każdej z nich wysokości 'zaliczki' (= kwota dotacji * % zaliczki).

Docelowo w każdym z wymienionych wyżej przypadków zapisy w tabeli 'Wpływy' powinny przedstawiać się następująco:

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Przeznaczenie zwierząt /b	Ilość zwierząt sprzedanych /c	J.m. dla kol. 8	Ilość /c np. z faktury [kg, dt, l, ha, m3, h, szt]	Wpływy			Otrzymane wpłaty w wartości brutto		Kod zapisu /e		
								Wartość netto /d		Stawka VAT	Wartość brutto				
								[zł]	[gr]	[%]	[zł]	[gr]		[zł]	[gr]
11	4	Podstawowe wsparcie dochodów	21-11-01			ha	9 85	4 948	15	-	4 948	15	3 463	70	2
11	5	Płatność redystrybucyjna	21-71-01			ha	8 85	1 601	50	-	1 601	50	1 121	05	2
11	6	Płatność dla młodych rolników	21-31-01			ha	9 85	2 761	25	-	2 761	25	1 932	88	2
11	7	Płatność do młodego bydła	21-51-01			szt	3 00	1 030	38	-	1 030	38	721	27	2
11	8	Płatność do krów	21-52-01			szt	12 00	5 272	92	-	5 272	92	3 691	04	2

Należy pamiętać, że wpływ 'zaliczki' czyli dotacji w niepełnej wysokości oznacza, że na koniec roku obrachunkowego, w SWAiZ, należy wykazać należność (kol. 'Kod zapisu' = 2) o wartości równej różnicy wysokości dotacji przyznanej (po pomniejszeniu o kwotę wynikającą z zastosowania współczynnika korygującego) i otrzymanej 'zaliczki'.

Płatność	Wpływ	Otrzymane wpłaty 'zaliczka'	Należność na SK
SUMA	15 614,19 zł	10 929,94 zł	4 684,26 zł
Podstawowe wsparcie dochodów	4 948,15 zł	3 463,70 zł	1 484,45 zł
Płatność redystrybucyjna	1 601,50 zł	1 121,05 zł	480,45 zł
Płatność dla młodych rolników	2 761,25 zł	1 932,88 zł	828,37 zł
Płatność do młodego bydła	1 030,38 zł	721,27 zł	309,11 zł
Płatność do krów	5 272,92 zł	3 691,04 zł	1 581,88 zł

- Dopłaty przyznane za ziemię oddzierżawioną należy zapisywać pod kodem poszczególnych dopłat.
- Zwrot dyscypliny finansowej dotyczącej płatności za poprzedni rok obrachunkowy (w tym przypadku 2024) należy kodować 29-39-nn z kodem uszczegółowienia równym 8.

4.2. Tabela Wydatki

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie / a	Kod	Ilość zużycia zakupionych	J.m. dla kol. 7	Ilość <i>np. z faktury</i> [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto	Kod zapisu / c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca / d		
							Wartość netto / b		Stawka VAT				Wartość brutto	
							[zł]	[gd]	[%]				[zł]	[gd]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		

CEL:

Bieżąca rejestracja wszelkich zakupów oraz innych wydatków (np. opłat ubezpieczenia ciągnika, podatku rolnego oraz ewidencja zobowiązań gospodarstwa wobec innych podmiotów gospodarczych).

ZASADY ogólne:

- Wydatki = wypłaty środków pieniężnych + pozostające zobowiązania.
- Nie należy rejestrować wypłat gotówki z konta bankowego do kasy gospodarstwa rolnego.
- Transakcje rozliczane w walutach obcych należy każdorazowo przeliczyć na złote wg aktualnych średnich kursów NBP (na dzień transakcji).
- Przy materiałach do produkcji kupowanych codziennie (np. mleko chude, serwatka – kupowane na paszę) dopuszcza się notowanie transakcji jeden raz w miesiącu (w ostatnim dniu miesiąca).

ZASADY szczegółowe:

- Zakupy oraz opłaty potwierdzone fakturą:
  - wszystkie dane potrzebne do wypełnienia tabeli Wydatków (kolumny od 1 do 11) przepisuje się z odpowiednich faktur VAT lub VAT – RR. Przy niektórych transakcjach należy wypełnić oprócz kolumny 12 również kolumnę 13.
- Zakupy potwierdzone paragonem z kasy fiskalnej:
  - należy przepisać nazwę i ilość zakupionego materiału, jego wartość brutto oraz stawkę VAT. Stawki VAT na poszczególne towary zakupione oznaczone są literami od A do G. Przy każdym zakupionym towarze, obok jego wartości brutto figuruje jedna z tych liter, a w dolnej części paragonu można odczytać, jakiemu % VAT odpowiada dana litera. Wartość netto danego zakupu jest wyliczana przez program komputerowy.
- Zakupy, za które nie otrzymano żadnego potwierdzenia (np. przy zakupach na targowisku lub od osób prywatnych):
  - wypełnić należy kolumny 1 – 7 oraz 9 – 11. W kolumnie 9 (stawka VAT) należy wstawić kreskę. Kolumny 8 (wartość netto) nie trzeba wypełniać – uzupełni ją program komputerowy. W tym przypadku wartość netto równa się wartości brutto.
- W kolumnach 1 i 2 – chronologicznie zapisywać należy wydatki – w układzie miesięcznym, tzn. każdy zapis w danym miesiącu musi posiadać liczbę porządkową.
- W kolumnie 3 transakcje zakupu oraz wypłaty muszą być tak sprecyzowane, aby móc je oznaczyć właściwym kodem (w kolumnie 4). Należy podać „co zakupiono” lub „na co”, „na jaki cel” wyłacono pieniądze:
  - wyszczególnienie dotyczące **zakupionego środka trwałego** (gotowego do użytkowania) oraz **wartości niematerialnych i prawnych** musi zawsze zawierać informację o liczbie przewidywanych lat użytkowania. Wyjątek stanowi zakup ziemi, nasadzeń leśnych, kwot produkcyjnych oraz zwierząt stada podstawowego, dla których informacji tej się nie podaje;

- przy **środkach transportowych** konieczne jest także podanie dodatkowej charakterystyki (pojemność silnika – tylko dla samochodów osobowych z silnikiem spalinowym, moc silnika – w przypadku samochodów osobowych innych niż z silnikiem spalinowym (np. elektrycznych), samochodów dostawczych i ciężarowych oraz ciągników, a ładowność – dla przyczep i naczep);
- przy zakupie **nasadzeń leśnych** należy podać gatunek drzew, ich wiek oraz stopień zadrzewienia. Przy rejestracji zakupu nasadzeń leśnych należy użyć kodu gatunku drzewostanu dominującego – o ile wiek drzew i stopień zadrzewienia są podobne na całej działce leśnej. Jeśli warunki te nie są spełniane, należy podzielić je na kilka jednorodnych nasadzeń leśnych;
- przy zakupie **nawozów mineralnych** należy podać zawartość procentową NPK [N, P₂O₅, K₂O].
- W kolumnach 5 – 10 zapisać należy fakt zaistnienia transakcji zakupu oraz innych wydatków.
- W kolumnie 11 zapisać należy wypłaty środków pieniężnych.
- Kolumny 12 i 13 służą do dodatkowego opisu powiązań danego zapisu z innymi zapisami w KWiw lub SAiZ lub SWAiZ:

w kolumnie 12 należy zawsze wpisać jeden z pięciu możliwych kodów zapisów (objaśnionych pod tabelą), a mianowicie:

- Kod 1 – gdy transakcja została w pełni rozliczona, tzn. otrzymano towar i jednocześnie dokonano zapłaty;
- Kod 2 – gdy transakcja została opłacona częściowo lub nie opłacona wcale, tzn. przyjęto towar, ale pozostaje zobowiązanie;
- Kod 3 – gdy nastąpiła regulacja wcześniej powstałego zobowiązania, tzn. towar przyjęto wcześniej, a teraz dokonano zapłaty;
- Kod 4 – gdy została dokonana wypłata zaliczki a`konto zakupu (nie ma jeszcze otrzymania towaru);
- Kod 5 – gdy przyjęto towar wcześniej zaliczkowany (właściwy moment zakupu) w całości lub częściowo. Jeśli wypłacona zaliczka nie pokrywała w pełni wartości towaru, następuje dopłata.

w kolumnie 13 (Rozliczenie L.p.... z miesiąca...) należy dokonać odpowiedniego wpisu, gdy w kolumnie 12 wpisano kod 3 = regulacja zobowiązania, albo kod 5 = zakup wcześniej zaliczkowany. Do kolumny 13 należy wpisać:

- w przypadku rozliczania zobowiązań oraz zaliczek figurujących na stanie początkowym roku obrachunkowego w miejsce „L.p.” właściwą liczbę porządkową z odpowiednich tabel SAiZ w pierwszym roku prowadzenia zapisów, a w kolejnych latach z odpowiednich tabel SWAiZ roku poprzedniego, natomiast w miejsce miesiąca dwa zera (00);
- w przypadku rozliczania zobowiązań z roku bieżącego L.p. i kolejny numer miesiąca (od 01 do 12), w którym zapisano transakcje zakupu;
- w przypadku rozliczania zaliczek wypłaconych w roku bieżącym będzie to zawsze L.p. i numer miesiąca pierwszej zaliczki dotyczącej tej transakcji.

PRZYKŁADY ZAPISU RÓŻNYCH ZASZŁOŚCI:

- Zakup materiału, usług lub środka trwałego – zakup z dokonaniem pełnej zapłaty.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto	[zł]	[gr]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
2	1	suprofos 25 Plus (5,0-10,0-25,0)	51-24-00		dt	80		8		11 880 00	11 880 00	1	
2	2	olej napędowy	53-22-00		l	50		23		230 00	230 00	1	

- Pozostaje zobowiązanie – transakcje tylko częściowo opłacone lub wcale nieopłacone w czasie zakupu.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto	[zł]	[gr]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
5	1	nasiona kukurydzy	51-10-00		js	3		-		735	-	2	

- Spłata zobowiązania.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto	[zł]	[gr]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
6	1	nasiona kukurydzy	51-10-00							735		3	1/05

- Wniesiono zaliczkę a'konto zakupu (gdy produkt dostarczony będzie dopiero w następnych miesiącach lub następnym roku).

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto	[zł]	[gr]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
4	1	nasiona pszenica	51-10-00							500		4	

- Realizacja wniesionej zaliczki czyli otrzymano towar wcześniej zaliczkowany.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto	[zł]	[gr]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
5	1	nasiona pszenica	51-10-00		dt	10		5	1 120	620		5	1/04

- Zakup lasu, sadu lub plantacji wieloletnich.

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto	[zł]	[gr]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
3	1	sad jabłoniowy - ziemia	11-10-00		ha	5,74		-	59 520	59 520		1	
3	2	sad jabłoniowy, liczba lat dalszego użytkowania = 10	12-11-01		ha	5,74		-	120 000	120 000		1	
3	3	grunty pod lasem	11-20-00		ha	0,20		-	1 100	1 100		1	
3	4	las sosnowy; wiek 20 lat; st. zadrzew.= 1	13-11-01		ha	0,20		-	2 220	2 220		1	

- Zakup ziemi wraz z uprawą, np. oziminami należy podzielić na:
  - zakup samej ziemi;
  - zakup urządzeń melioracyjnych, z podziałem na ich rodzaje;
  - zakup uprawy „na pniu”, pod kodem 88–00–00.

- W przypadku czynszów dzierżawnych za ziemię płaconych w ratach przy rejestracji I raty należy w części 'Wydatki' wpisać pełną kwotę należną z tytułu czynszu za cały rok, natomiast wartość I raty powinna być uwzględniona w części '...wypłaty...'. W ten sposób powstanie zobowiązanie (kod zapisu = 2), które w następnych miesiącach będzie spłacane wypłatami z tytułu kolejnych rat ('Wydatki' = 0, '...wypłaty...' > 0, kod zapisu = 3).

UWAGA: ilość hektarów ziemi, których dotyczy czynsz należy wykazać wyłącznie w wierszu dotyczącym I raty.

Przykład:

Miesiąc	Lp.	Wzrostanie i	Kod	Kod zawieszki zakupionej	Jm. dla kod. 7	Ilość na z faktury [kg, dt, l, ha m ² , h, szt]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Ilość z miesiąca zapisu /g		
							Wartość netto b	Stawka VAT	Wartość brutto	Wartość netto	Wartość brutto				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
02	1	Czynsz dzierżawny_1 rata	87-21-01		ha	12,34	16 000	00	-	16 000	00	4 000	00	2	
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	3	
06	2	Czynsz dzierżawny_2 rata	87-21-01									4 000	00	3	01/02
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	3	01/02
10	1	Czynsz dzierżawny_3 rata	87-21-01									4 000	00	3	01/02

- Opłatę podatku rolnego dotyczącego dodzierżawionej ziemi należy kodować kodami czynszów dzierżawnych z wykazu: 87-1* 'Czynsze dzierżawne za użytkowanie do 1 roku' lub/i 87-2* 'Czynsze dzierżawne za użytkowanie powyżej 1 roku'.
- Koszty paliwa związane z użytkowaniem maszyn nie będących własnością gospodarstwa należy rejestrować kodami z grupy 53-2 'Materiały pędne'.

UWAGA: Jeżeli gospodarstwo rolne korzysta z usług zewnętrznych (rejestrowane pod kodami z grupy 7*) i jednocześnie ponosi koszt paliwa związanego z realizacją ww. usług to w takim przypadku koszt paliwa należy doliczyć do wartości usług zewnętrznych.

- Zakupy używanych maszyn i urządzeń, których wartość w stanie nowym przekracza **3500 zł**, należy rejestrować pod kodami z grupy 1* 'Środki trwałe'. Rejestracja środków trwałych pod kodem 55-00-00 'Pozostałe materiały oraz drobne narzędzia i przedmioty o małej wartości o charakterze ogólnogospodarczym' jest błędem.
- Gospodarstwa ponoszą koszty energii elektrycznej nawet jeśli zużycie jest w całości pokrywane przez instalację fotowoltaiczną - są to koszty opłat stałych i dystrybucyjnych. Oznacza to, że także **gospodarstwa posiadające instalacje fotowoltaiczne powinny wykazywać koszty energii elektrycznej w KWiW**, w tab. 'Wydatki'.
- W przypadku zakupu ilościowego energii elektrycznej należy podać ilość kWh. Dotyczy to informacji zawartych w **fakturach rozliczeniowych**, gdzie wskazana jest ilość energii elektrycznej faktycznie zużytej przez gospodarstwo. Ilości wynikające z prognoz należy pominąć.

UWAGA: w przypadku rejestracji opłat stałych i dystrybucyjnych nie należy wykazywać ilości kWh.

UWAGI DODATKOWE:

- Na początku KWiW zamieszczono stronę przeznaczoną do utworzenia podręcznego wykazu kodów dla najczęstszych tytułów wpływów i wydatków.
- Na końcu KWiW zamieszczono tabelę pomocniczą: FORMULARZ KONTROLNY ZAPISÓW WPŁAT I WYPŁAT. Tabela służy zarówno do zapisów najczęściej pojawiających się, jak i zapisów pojawiających się rzadko, ale które mają ściśle określony termin realizacji.

- Dla Wpłat proponuje się, by w poszczególnych miesiącach zaznaczać otrzymane wpłaty zarejestrowane w tabelach Wpływów, które występują regularnie w roku – np. „za mleko”. Jeśli w którymś miesiącu wpłaty takiej brak, należy to wyjaśnić podczas najbliższej wizyty u rolnika;
- Dla Wypłat proponuje się, aby na początku roku zaznaczyć miesiące, w których określone opłaty muszą być wniesione (co będzie przypomnieniem dla wpisania wydatku), a po ich uregulowaniu potwierdzić (✓) ich opłacenie. Jeśli do końca roku wypłata nie zostanie potwierdzona oznaczać to będzie, że na stan końcowy pozostało zobowiązanie.
- Sposób dokonywania zapisów dotyczących:
  - leasingu – przedstawiony jest na Schemacie 4 (str. 99);
  - zakupu ratalnego środka trwałego – zaprezentowany jest na Schemacie 5 (str. 100).

5. KSIĄŻKA OBROTÓW I ZASZŁOŚCI (KOiZ)

5.1. Tabela Elementy krajobrazu

Informacje podstawowe	Odpowiedź /a
1	2
Taras	___
Żywopłaty, pojedyncze drzewa, grupy drzew lub rzędy drzew	___
Miedze śródpolne, działki lub strefy buforowe	___
Rowy	___
Strumienie	___
Małe stawy	___
Małe tereny podmokłe	___
Murki kamienne	___
Kopce kamieni	___
Elementy związane z kulturą	___
Inne	___

CEL:

Rejestracja wybranych informacji dotyczących elementów krajobrazu.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić **na podstawie wywiadu z rolnikiem**.

ZASADY szczegółowe:

- Kolumnę 2 należy wypełnić wstawiając:
  - 1 (nie), jeśli dany element krajobrazu nie występuje w gospodarstwie;
  - 2 (tak), jeśli dany element występuje w gospodarstwie

Definicje:

Taras – tarasowe zbocza wzgórz są strukturami antropogenicznymi utworzonymi w celu zmniejszenia ryzyka erozji, składającymi się z co najmniej jednego „stopnia” (stałych części pokrytych stałą roślinnością drzewną lub trawiastą lub kamiennymi murami) oraz z „bloków gruntowych” (odcinki płaskie wykorzystywane do produkcji rolnej, oddzielone stopniami). Roślinność jest uważana za integralną część tarasów.

Żywopłaty, pojedyncze drzewa, grupy drzew lub rzędy drzew – obejmuje zadrzewienia pojedyncze, zadrzewienia liniowe, żywopłaty, łągową roślinność drzewiastą (wzdłuż cieku wodnego) lub wszelkie wąskie pasy (<20 m) gruntu pokryte drzewami i krzewami, występujące w kontekście rolniczym. Ten typ może również obejmować małe grupy drzew, zagajniki śródpolne lub wszelkie małe grupy drzewiastej półnaturalnej roślinności, występujące w kontekście rolniczym. W przypadku, gdy pod roślinnością drzewiastą znajduje się warstwa trawy (ziola), uznaje się, że obszar zadrzewiony obejmuje również leżącą pod nim warstwę trawy. Maksymalna powierzchnia pojedynczego obszaru zadrzewionego wynosi 0,5 ha.

Miedze śródpolne, działki lub strefy buforowe – składają się ze stałej półnaturalnej roślinności zielnej (zazwyczaj trawy lub ziół wieloletnich), które występują w kontekście rolniczym i nie są bezpośrednio wykorzystywane do wypasu ani produkcji pasz. Może to obejmować miedze śródpolne, strefy buforowe (wzdłuż rowów lub stawów) lub wszelkie inne małe fragmenty półnaturalnej roślinności zielnej, o ile znajdują się one między polami uprawnymi lub uprawami

trwałymi. Minimalna szerokość tego typu elementu krajobrazu wynosi 1 m (dla zapewnienia trwałości). Ten typ elementu krajobrazu nie obejmuje jednak obszaru aktywnie zarządzanych użytków zielonych (wykorzystywanych do wypasu lub produkcji paszy) ani dużych połaci naturalnych i pół-naturalnych użytków zielonych (szerszych niż 20 m). Ponadto wyłączone są również rolne drogi przejazdowe pokryte trawą i pasy trawy między rzędami w winnicach lub sadach), a także nie podaje się „miedz trawiastych”, które znajdują się obok fragmentów użytków zielonych. Elementy krajobrazu z trwałymi użytkami zielonymi/ziółami nie obejmują warstwy trawy pod obszarem zadrzewionym ani wilgotnej roślinności bagiennej. Obejmuje to tymczasowe uprawy zielne, które składają się z wąskich pasów gruntów uprawnych obsadzonych uprawami nieprodukcyjnymi lub bogatą w kwiaty roślinnością odłogową (chwastami) wewnątrz gruntów ornych lub upraw trwałych (zazwyczaj wzdłuż miedz śródpolnych), celowo zasianymi przez rolników w celu wspierania różnorodności biologicznej.

Nie obejmuje powierzchni pastwisk pielęgnowanych i łąk oraz pastwisk niepielęgnowanych zapisanych w tab. 4 KOiZ (kody odpowiednio 61-61-00, 61-62-10 oraz 61-62-20) jak i powierzchni ugorów na trwałych użytkach zielonych (tab. 2 KOiZ).

Rowy i strumienie – ten typ obejmuje małe ciekły wodne występujące w kontekście rolniczym, w tym otwartą powierzchnię wody strumieni, rowów i małych kanałów oraz przylegającą roślinność bagienną o maksymalnej szerokości 20 m. Rowy, które są suche w czasie obserwacji, mogą być również rejestrowane, jeśli roślinność świadczy o regularnym występowaniu wody. Sztuczne konstrukcje (kanały ze ścianami z betonu i konstrukcje podziemne) są wykluczone.

Małe stawy i małe tereny podmokłe – ten typ elementu krajobrazu obejmuje małe, niejednolite elementy krajobrazu charakteryzujące się terenami podmokłymi i zbiornikami wodnymi w kontekście rolniczym o maksymalnej powierzchni 0,5 ha. Typ ten obejmuje również nagromadzenia wody stojącej utworzone naturalnie (np. tereny podmokłe, jeziora, laguny naturalne, obszary przesiąknięte wodą) lub sztucznie (np. doły i studnie). Małe stawy mogą obejmować część główną z otwartą wodą i przyległe tereny podmokłe charakteryzujące się roślinnością bagienną (np. trzciną lub turzycą) przystosowaną do regularnie występujących wód powierzchniowych i wysokiego poziomu wody oraz zależną od ich występowania. Wyłączenia: zbiorniki wyłożone betonem lub tworzywem sztucznym oraz zagłębienia wykorzystywane jako składowiska odpadów.

Murki kamienne i kopce kamieni – ten typ elementu krajobrazu obejmuje kopce skał lub kamieni występujące w kontekście rolniczym oraz tarasowane krajobrazy rolnicze. Takie elementy mogą być naturalne (np. kamienie) lub wytworzone przez człowieka, często historyczne, obiekty (np. mury z kamienia bez zaprawy, kopce kamieni usuniętych z pól, tarasy). Jeśli murki kamienne porastają drzewa i krzewy należy odnotować oba elementy.

Elementy związane z kulturą – tego rodzaju elementy krajobrazu mogą obejmować zabytki, stanowiska archeologiczne, obiekty dziedzictwa kulturowego (takie jak żurawie studzienne, kurhany), budynki historyczne/tradycyjne.

5.2. Tabela Wybrane informacje dotyczące warunkowości

Informacje podstawowe	Odpowiedź /b
1	2
GAEC 1. Utrzymywanie TUZ	☐
GAEC 2. Ochrona terenów podmokłych i torfowisk	☐
GAEC 3. Zakaz wypalania gruntów rolnych	☐
GAEC 4. Ustanowienie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych	☐

CEL:

Rejestracja wybranych informacji dotyczących warunkowości.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić **na podstawie wywiadu z rolnikiem**.

ZASADY szczegółowe:

- Kolumnę 2 należy wypełnić wstawiając:
  - '1' (nie) jeśli zgodność z daną normą nie jest zachowana w gospodarstwie;
  - '2' (tak) jeśli rolnik prowadzi działalność rolniczą zgodnie w wymienioną normą GAEC;
  - '9' (nie dotyczy) jeśli gospodarstwo nie jest zobowiązane do zachowania wskazanej normy dobrej kultury rolnej.
- W przypadku normy GAEC 8 należy podać dodatkowe informacje podając faktyczną wielkość poszczególnych elementów ekologicznych występujących w gospodarstwie.
- W przypadku normy GAEC 9 należy podać dodatkowe informacje dotyczące trwałych użytków zielonych występujących w gospodarstwie.

5.3. Tabela Informacje dotyczące ekoschematów

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
1	2
Obszary z roślinami miododajnymi	
Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin	
Biologiczna ochrona upraw	
Retencjonowanie wody na TUZ	
Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi - Praktyki:	
Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt	
Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe	

CEL:

Rejestracja informacji dotyczących ekoschematów realizowanych w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić **zgodnie ze złożonym w ARiMR wnioskiem** o przyznanie płatności bezpośrednich i interwencji w ramach Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027.

- Z uwagi na to, że w decyzjach dotyczących płatności każda z praktyk jest wydzielona (powierzchnia, tytuł, kwota) w KWiW należy zapisywać je w odrębnych wierszach. Nie ma potrzeby sumować wszystkich płatności z tytułu ekoschematów w jednym wierszu.

ZASADY szczegółowe:

- Tabela składa się z dwóch części:
  - dotyczącej ekoschematów związanych z produkcją roślinną, gdzie obowiązującą jednostką miary są hektary powierzchni objętej danym schematem. **Należy uwzględnić również grunty wyłączone z produkcji;**
  - dotyczącej ekoschematów związanych z produkcją zwierzęcą, gdzie obowiązującą jednostką miary są sztuki fizyczne zwierząt.

5.4. Tabela Ilości referencyjne roczne

Lp.	Pytanie	T/N	Ilość jednostek bazowych (ha, szt, kg)
1	2	3	4
1.	Czy w roku 2025 rolnik złożył żądanie przyznania płatności dla małych gospodarstw?	☐	
1.1.	Proszę podać kwotę płatności dla małych gospodarstw przysługującą rolnikowi w roku 2025.		
Czy w roku obrachunkowym 2025 rolnikowi przysługiwało prawo do uzyskania:			
2.1.	płatności do powierzchni upraw roślin strączkowych na nasiona?	☐	
2.2.	płatności do powierzchni upraw roślin pastewnych?	☐	

CEL:

Rejestracja informacji dotyczących ilości jednostek bazowych (hektarów, sztuk, kilogramów), które są podstawą do uzyskania określonych płatności.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić zgodnie ze złożonym w ARiMR wnioskiem o przyznanie płatności bezpośrednich i interwencji w ramach Planu Strategicznego WPR na lata 2023- 2027.

ZASADY szczegółowe:

- Wnioskując o płatność dla małych gospodarstw rolnik może ubiegać się o przyznanie przejściowego wsparcia krajowego, płatności ONW, płatności ekologicznych, płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, płatności zalesieniowych. Jeśli więc gospodarstwo złożyło żądanie przyznania płatności dla małych gospodarstw to w tabeli 'Ilości referencyjne roczne' (odpowiedź 'T' w punkcie 1) jedynym dodatkowym punktem, który może zostać oznaczony 'T' i gdzie można wprowadzić kwotę płatności jest punkt 14 wraz z podpunktami, dotyczące płatności niezwiązanej do tytoniu oraz punkt 15 dotyczący Uzupełniającej Płatności Podstawowej (UPP).

UWAGI DODATKOWE:

- Informacje należy uzupełnić także w sytuacji gdy decyzja zostanie wydana w kolejnym roku obrachunkowym, w tym przypadku 2026.

5.5. Tabela 1 Zasoby i nakłady pracy oraz dni stołowania i zamieszkiwania pracowników zaangażowanych w działalność operacyjną

Imiona osób	Kod	Rok urodzenia	Płeć	Sprawność fizyczna w %	Sprawowana funkcja w gospodarstwie	Stopień pokrewieństwa z posiadaczem gosp.	Kategoria pracy	Składka na ubezpieczenie:		Nakłady pracy w działalności operacyjnej w miesiącach (bez nakładów na inwestycje)					Razem w roku	Nakłady pracy na OGA /% /	Stołowanie	Zamieszkiwanie
								społeczne	zdrowotne	[godz.]								
										I	II	...	XI	XII				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	...	21	22	23	24	25	26
	72-00-00	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____									

CEL:

Ewidencja nakładów pracy w działalności operacyjnej posiadacza gospodarstwa i jego rodziny, a także pracowników najemnych (stałych i dorywczych) i pracowników nieopłaconych.

ZASADY ogólne:

- W tabeli należy wpisać:
  - posiadacza gospodarstwa (w pierwszym wierszu);
  - wszystkich członków rodziny wspólnie z nim pracujących w gospodarstwie, bądź tylko wspólnie zamieszkujących np. dziadkowie, dzieci (w następnych wierszach);
  - wszystkie pozostałe osoby pracujące odpłatnie (**stale i dorywczo**) i nieodpłatnie (**stale i dorywczo**) w działalności operacyjnej gospodarstwa rolnego.
- Członków rodziny pracujących w gospodarstwie w sposób ciągły i pobierających za swą pracę pełne wynagrodzenie zaliczyć należy do pracowników najemnych stałych.
- Członków rodziny pracujących w gospodarstwie częściowo odpłatnie, a częściowo nieodpłatnie zaliczyć należy zarówno do odpowiedniej grupy pracowników najemnych, jak i do członków rodziny (podając w odpowiednich wierszach godziny ich pracy – odpłatnej i nieodpłatnej).
- Jeśli gospodarstwo korzysta z pracy nieodpłatnej np. członków rodziny nie należących do gospodarstwa domowego rolnika to ich nakłady pracy muszą być uwzględnione w KOiZ, w tabelach: nr 1 'Zasoby i nakłady pracy..' oraz nr 9 'Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego'.
- **Informacje na temat pracy osób zatrudnionych przez podmioty zewnętrzne (np. agencje pracy tymczasowej) należy wykazać w wydzielonych w tym celu wierszach.**

ZASADY szczegółowe:

- Dla wszystkich członków rodziny oraz dla najemnego zarządcy należy obowiązkowo wypełnić kolumny od 3 do 8 tj.: rok urodzenia (4 cyfry), płeć, sprawność fizyczną (w stosunku do osoby pełnosprawnej w danym wieku i danej płci), sprawowaną funkcję w gospodarstwie, stopień pokrewieństwa w stosunku do posiadacza gospodarstwa, kategorię pracy oraz dla członków rodziny, również kolumny 9 i 10, tj. składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Możliwe odpowiedzi podano pod tabelą.
- W kolumnie 3 i 4 dla pracujących odpłatnie, **stale** (innych niż zarządcą) **i dorywczo** oraz dla pracujących nieodpłatnie, **stale**, należy podać informację o liczbie **kobiet i mężczyzn**.
- W kolumnie 24 należy podać jaki procent nakładów pracy ogółem (kolumna 23) stanowią nakłady pracy na działalność gospodarczą inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym (OGA) (o ile działalność taka występuje w gospodarstwie). Należy mieć na uwadze, że usługi rolnicze świadczone przez rolnika zaliczane są do

OGA stąd procentowy udział nakładów pracy poniesionych na ich świadczenie powinny być uwzględniony w kolumnie 24. Szczegółowa definicja OGA znajduje się na stronie 108.

- Kolumnę 25 (osobodni stołowania) i/lub kolumnę 26 (osobodni zamieszkiwania) w gospodarstwie należy wypełnić, w razie zaistnienia takiej sytuacji, w odniesieniu do najemnego (opłacanego) zarządcy oraz stałych i dorywczych pracowników najemnych, a także osób pracujących nieodpłatnie.
- Liczba dni stołowania (kolumna 25) i zamieszkiwania (kolumna 26) musi być adekwatna do sumy godzin przepracowanych przez danego pracownika.
- Nakłady pracy powinny odzwierciedlać specyfikę produkcji w danym gospodarstwie, natężenie prac w poszczególnych porach roku, np. gospodarstwo prowadzące wyłącznie produkcję upraw polowych większość nakładów pracy powinno wykazywać w okresie wegetacji roślin.

5.6. Tabela Informacje dodatkowe o zasobach i nakładach pracy

Posiadacz	gospodarstwa rolnego	3.1.	Rok nabycia własności gospodarstwa rolnego:	<input type="text"/>
		3.2.	W jaki sposób nastąpiło pozyskanie gospodarstwa? /a:	<input type="text"/>
		3.3.	Plany związane z zaprzestaniem działalności rolniczej /b:	<input type="text"/>
Zarządcy	gospodarstwa rolnego	3.4.	ogólne /c:	<input type="text"/>
		3.5.	rolnicze /d:	<input type="text"/>

CEL:

Ewidencja dodatkowych informacji dotyczących zarządcy/posiadacza gospodarstwa rolnego, a także pozostałych pracowników zaangażowanych w działalność operacyjną gospodarstwa.

ZASADY ogólne:

- W tabeli dodatkowej należy wypełnić informacje dotyczące zarządcy/posiadacza gospodarstwa rolnego; świadczenia emerytalnego oraz szkoleń zawodowych, a także koszt i liczbę dni stołowania i zamieszkiwania agroturystów. Należy również zaznaczyć czy gospodarstwo ma opracowany plan bezpieczeństwa oraz czy wystąpiły wypadki przy pracy.

ZASADY szczegółowe:

- Pytanie 3.1. – należy podać rok, w którym obecny posiadacz (posiadacz/zarządca lub posiadacz/osoba niebędąca zarządcą) został właścicielem gospodarstwa. Rok należy podać w formacie „RRRR”.

W przypadku więcej niż jednego posiadacza/zarządcy lub posiadacza/osoby niebędącej zarządcą pracującego w gospodarstwie (i tym samym wykazanego w tabeli 1 KOiZ) rok powinien odnosić się do osoby, która jako pierwsza została właścicielem gospodarstwa.

- Pytanie 3.2. – należy podać informację o sposobie nabycia własności gospodarstwa, przez obecnego posiadacza/zarządcę lub posiadacza/osobę niebędącą zarządcą.

W przypadku więcej niż jednego posiadacza/zarządcy lub posiadacza/osoby niebędącej zarządcą pracującego w gospodarstwie (i tym samym wykazanego

w tabeli 1 KOiZ] odpowiedź powinna odnosić się do osoby, która jako pierwsza została właścicielem gospodarstwa.

Jeżeli istnieje więcej niż jeden tryb przekazania, podaje się sposób pozyskania, który wartościowo jest najwyższy np. jeżeli 70% aktywów gospodarstwa pozyskano od członka rodziny należy wybrać kod 1.

- Pytanie 3.3. – Należy wskazać, czy posiadacz/zarządca lub posiadacz/osoba niebędąca zarządcą opracował konkretne plany zarządzania zasobami gospodarstwa w momencie zaprzestania działalności (np. po przejściu na emeryturę).

Pytanie należy zadać wyłącznie w przypadku, gdy najstarszy posiadacz/zarządca lub posiadacz/osoba niebędąca zarządcą wykazany w tabeli 1 KOiZ ma ponad 60 lat.

Jeżeli istnieje więcej niż jeden tryb przekazania, podaje się tryb o najwyższej wartości.

- Pytanie 3.4. – 3.5. – Wykształcenie zarządcy w zakresie rolnictwa wykazuje się jedynie dla zarządcy (zarządców).
- Pytanie 3.6. – 3.8. – należy wskazać, czy posiadacze i/lub zarządcy będą uprawnieni do świadczenia emerytalnego (obowiązkowego lub uzupełniającego, za pracę w rolnictwie lub w innych sektorach). Informacje te podaje się wyłącznie w przypadku nieopłacanej stałej siły roboczej.
- Pytanie 3.9. – 3.22. – należy wskazać, czy w roku sprawozdawczym posiadacze lub zarządcy oraz pracownicy uczestniczyli w kursach szkolenia zawodowego poświęconych każdemu z tematów. Dotyczy to szkoleń zawodowych, tj. działania szkoleniowego prowadzonego przez osobę lub instytucję szkoleniową, którego podstawowym celem jest nabycie nowych umiejętności związanych z działalnością gospodarstwa lub działalnością bezpośrednio dotyczącą gospodarstwa rolnego lub z rozwojem i ulepszaniem istniejących gospodarstw. Jeżeli kurs szkoleniowy obejmuje więcej niż jeden temat, należy podać wszystkie odnośne tematy.
- Pytanie 3.23. – należy wpisać oszacowany koszt stołowania 1 osoby w ciągu 1 dnia w gospodarstwie, a nie koszt stołowania w jadalni, barze, czy restauracji.
- Pytanie 3.24. – należy wpisać oszacowany koszt zamieszkiwania 1 osoby w ciągu 1 dnia w danym gospodarstwie, a nie koszt zamieszkiwania w hotelu.
- Szacunkowy koszt 1 dnia stołowania i zamieszkiwania 1 osoby wykorzystany będzie do oszacowania pełnych kosztów pracy pracowników spoza rodziny rolniczej (pracujących odpłatnie lub nieodpłatnie) oraz kosztów pobytu agroturystów.
- Pytanie 3.25. i 3.26. – należy podać wyłącznie liczbę osób, które przebywały w gospodarstwie w celach rekreacyjnych, a za swój pobyt wniosły stosowne opłaty.
- Pytanie 3.27. – należy wskazać, czy gospodarstwo przeprowadziło ocenę ryzyka w miejscu pracy w celu zmniejszenia zagrożeń związanych z pracą, czego wynikiem jest pisemny dokument taki jak „plan bezpieczeństwa w gospodarstwie”.
- Pytanie 3.28. – należy wskazać, czy posiadacze lub zarządcy lub pracownicy doświadczyli wypadku przy pracy w ciągu roku sprawozdawczego (co skutkowało co najmniej jednym dniem nieobecności w pracy). Wypadek przy pracy to konkretne zdarzenie, które ma miejsce w czasie pracy i doprowadza do urazu fizycznego lub psychicznego.

5.7. Tabela 2 Powierzchnia ziemi wg tytułu i sposobu użytkowania

Sposób użytkowania	użytki rolne														użytkowane								
	tytuł użytkowania	razem		oddzierżawione na 1 rok i więcej		oddzierżawione na mniej niż 1 rok		użytkowane		razem		ugory		przekazane w użytkowanie za udział w zbiorach	odłogi /f		grunty leśne /g		z tego: zagajniki o krótkiej rotacji /h		pozostałe grunty związane z gosp. rolnym /i		
		[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	objęte dopłatami	pozostałe		[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]
1	2-3+4+5+6+10	3		4		5		6-7+8+9		7	8	9	10	11		12		13		14			
własność /a	01																						
dodzierżawia /b	na 1 rok i więcej	02																					
	na mniej niż 1 rok	03																					
na podst. umowy o udział w zbiorach /c	04																						
OGÓLEM [01 + 02 + 03 + 04]	05																						

CEL:

Ewidencja ilości ziemi (w hektarach fizycznych) użytkowanej w gospodarstwie w podziale na tytuły i sposoby użytkowania.

ZASADY ogólne:

- W tabeli należy wpisać ilość hektarów ziemi (z dokładnością do 1 ara) w podziale na:
  - użytki rolne;
  - odłogi;
  - grunty leśne;
  - pozostałe grunty związane z gospodarstwem rolnym (bez gruntów pod zabudową mieszkalną, ogródkiem przydomowym i działalnością pozarolniczą).
- Wypełniając tabelę, należy uwzględnić opisy podane w odnośnikach pod tabelą.

ZASADY szczegółowe:

- Tytuły użytkowania wymieniono w wierszach tabeli:
  - w wierszu „użytkowanie na podstawie umowy o udział w zbiorach” należy wpisać powierzchnię ziemi (obcej), odpowiadającą określone w umowie procentowemu udziałowi gospodarstwa w zbiorach.
- Sposoby użytkowania wymieniono w kolumnach tabeli:
  - w odniesieniu do użytków rolnych (w odpowiednich kolumnach) należy podać ilość ziemi: oddzierżawionej, użytkowanej, ugorowanej, przekazanej innemu gospodarstwu za udział w zbiorach oraz odłogowanej;
  - powierzchnia wykazana w wierszu 3, w kolumnie 5 ‘Użytki rolne / dodzierżawione na mniej niż 1 rok’ powinna być co najmniej równa sumie powierzchni upraw z tabeli 4 KOiZ ‘Uprawy’ oznaczonych w kolumnie ‘Na gruncie’ kodem równym 2, tj. ‘dodzierżawionym na <1 rok’;

- w kolumnie 5 'Użytki rolne / użytkowane' suma powierzchni powinna być równa:

=

Sumie powierzchni upraw wykazanej w tabeli 4 KOiZ 'Uprawy', bez:

- przedplonów, poplonów, wsiewek – typ uprawy = 2
- powierzchni upraw warzyw i/lub truskawek pod osłonami i w ogrodach towarowych) oraz powierzchni uprawy kwiatów pod osłonami – typ uprawy = 3 lub 4.

+

Sumie powierzchni wykorzystanej przynajmniej raz w roku pod uprawę warzyw i/lub truskawek pod osłonami i w ogrodach towarowych, wykazanej w tabeli 'Informacje dodatkowe o produkcji roślinnej', 2.5.1., przeliczonej z m² na hektary.

+

Powierzchni wykorzystanej przynajmniej raz w roku pod uprawę kwiatów pod osłonami, wykazanej w tabeli 'Informacje dodatkowe o produkcji roślinnej', punkt 2.6., przeliczonej z m² na hektary.

+

Sumie powierzchni cyklu długiego wykazanej w tabeli 13 KOiZ 'Produkcja roślinna w toku - cykl długi'.

+

Sumie powierzchni drzewostanu leśnego, sadów i plantacji wieloletnich w budowie (tylko inwestycje niezakończone, nieplonujące) wykazanej w tabeli 16 KOiZ 'Środki trwałe w budowie: drzewostan leśny, sady i plantacje wieloletnie', bez:

- inwestycji rozpoczętych przez rolnika w roku bieżącym na ziemi wykorzystanej w danym roku pod uprawę w plonie głównym (Kod pochodzenia inwestycji = 5).

Wyjątki:

1. w tabeli 'Uprawy' wykazano **nawóz zielony w plonie głównym** (typ uprawy = 1, kod 64–30–00) – powierzchnia powinna być zapisana w tabeli 2 KOiZ, ale w kolumnie 'Ugory na GO' (kolumna 7 lub kolumna 8);
2. w tabeli 'Uprawy' wykazano uprawę grzybów – **powierzchnia pod pieczarkarnią** powinna być zapisana w tabeli 2 KOiZ, ale w kolumnie 14 'pozostałe grunty związane z gosp. rolnym'.

Dodatkowe uwagi:

1. jeżeli w ciągu roku rolnik **zakupił ziemię i rozpoczął jej użytkowanie** (siew, zabiegi pielęgnacyjne), **ale nie była to uprawa do zbioru w bieżącym roku obrachunkowym** (typowy przykład to oziminy do zbioru w roku następnym) to powierzchnia tej ziemi **nie należy uwzględniać w tabeli 2 KOiZ**;
2. **powierzchnia niezakończonych inwestycji leśnych** powinna być wykazywana w części dotyczącej użytkowanych użytków rolnych (kolumna 5) tabeli 2 KOiZ;

3. **powierzchnię pod uprawami energetycznymi** należy uwzględnić w części dotyczącej użytkowanych użytków rolnych (kolumna 5) tabeli 2 KOiZ;
4. **zakończone w roku obrachunkowym inwestycje w sadach i na plantacjach wieloletnich** należy wykazać zarówno w kolumnie 5 tabeli 2 KOiZ jak i w tabeli 4 KOiZ 'Uprawy';
5. w kolumnie 5 należy wykazać powierzchnię pod **zagajnikami o krótkiej rotacji** uprawianymi wyłącznie na użytkach rolnych.

Definicja: Gatunki drzew, których uprawa stanowi zagajnik o krótkiej rotacji to:

Gatunki drzew	Maksymalny cykl zbioru
gatunki z rodzaju wierzba (<i>Salix</i> sp.)	8 lat
gatunki z rodzaju topola (<i>Populus</i> sp.)	8 lat
gatunki z rodzaju brzoza (<i>Betula</i> sp.)	10 lat

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 marca 2015 r. w sprawie gatunków drzew, których uprawa stanowi zagajnik o krótkiej rotacji, oraz maksymalnego cyklu zbioru dla każdego z tych gatunków drzew

Przykład powiązań pomiędzy tabelami zaprezentowany jest na Schemacie 8 (str. 103).

- w kolumnie 10 – użytki rolne „przekazane w użytkowanie za udział w zbiorach” należy wpisać powierzchnię ziemi, którą według procentowego udziału w zbiorach określonego w umowie użytkuje w tym roku partner (inne gospodarstwo). Część przypadająca wg umowy na badane gospodarstwo musi się znaleźć w kolumnie 5 (wraz z gruntami użytkowymi samodzielnie).
- w kolumnie 12, 13 oraz 14 - należy podać tylko ilość ziemi będącą w danym roku w dyspozycji gospodarstwa (czyli bez ziemi oddzierżawionej).
- w kolumnie 13 - należy podać ilość ziemi pod **zagajnikami o krótkiej rotacji** uprawianymi na gruntach leśnych.

5.8. Tabela Informacje o warunkach produkcji rolniczej

ONW	2.1.1.	Ile hektarów użytków rolnych położonych jest na:	ONW typ górski?	
	2.1.1.1.		z tego kwalifikuje się do podwyższonej płatności z tytułu posiadania zwierząt w ilości > 0,5 DJP [ha]	
	2.1.5.		ONW z ograniczeniami naturalnymi, strefa I?	
	2.1.6.		ONW z ograniczeniami naturalnymi, strefa II?	
	2.1.7.		ONW typ specyficzny, strefa I?	
	2.1.8.		ONW typ specyficzny, strefa II?	
	2.1.8.1.		z tego kwalifikuje się do podwyższonej płatności z tytułu posiadania > 50 % UR na terenach powyżej 350 m n.p.m. [ha]	
2.3. Ile hektarów użytków rolnych gospodarstwa położonych jest w strefie objętej siecią Natura 2000?				

CEL:

Określenie położenia gospodarstwa rolnego względem obszarów: wydzielonych jako ONW, objętych siecią Natura 2000.

ZASADY szczegółowe:

- Przy określaniu ilości hektarów należy uwzględnić zarówno powierzchnię użytkowanych użytków rolnych własnych jak i dodzierżawionych, nawet jeśli w danym przypadku to właściciel gruntów pobiera dopłaty.
- Pytanie 2.1.1.1. - należy podać ile hektarów użytków rolnych położonych na ONW typ górski kwalifikuje się do podwyższonej płatności z tytułu posiadania zwierząt w ilości > niż 0,5 DJP (stawka płatności 750 zł/ha).
- Pytanie 2.1.8.1. - należy podać, ile hektarów użytków rolnych położonych na ONW typ specyficzny, strefa II kwalifikuje się do podwyższonej płatności z tytułu posiadania > niż 50 % UR na terenach powyżej 350 m n.p.m. (stawka płatności 550 zł/ha).

5.9. Tabela 3 Podatek rolny

Lp.	Wyszczególnienie	Hektary fizyczne		Hektary przeliczeniowe		Wartość naliczonego podatku rolno
		[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[zł]
1	2	3		4		5
1.	Grunty własne					
2.	Grunty dzierżawione					
3.	Grunty własne i dzierżawione ogółem /b					

CEL:

Rejestracja liczby hektarów fizycznych i przeliczeniowych, będących w dyspozycji gospodarstwa (zarówno własnych, jak i dzierżawionych) oraz wartości naliczonego podatku rolno.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić wyłącznie na podstawie nakazu płatniczego podatku rolno.
- Nie należy uwzględniać powierzchni objętej podatkiem od nieruchomości czy podatkiem leśnym chociaż takie informacje mogą pojawiać się w otrzymanej przez rolnika łącznej decyzji.
- Wiersz 3 należy wypełnić wyłącznie w przypadku, jeśli na nakazie płatniczym nie są wydzielone grunty własne i dzierżawione.
UWAGA: poważnym błędem jest sumowanie w wierszu 3 powierzchni wykazanych w wierszach 1 i 2.
- Dopuszczalne jest wypełnienie wiersza 1, 2 i 3 w sytuacji, gdy w dyspozycji rolnika jest kilka nakazów płatniczych (np. grunty użytkowane przez gospodarstwo znajdują się w różnych gminach, które stosują odmienne standardy dotyczące prezentacji zobowiązania z tytułu podatku rolno).

UWAGI DODATKOWE:

- Jeżeli rolnik nie posiada decyzji odnośnie podatku rolno dla ziemi dzierżawionej to w tabeli 3 nie należy wykazywać hektarów fizycznych, hektarów przeliczeniowych oraz kwoty podatku dla tej dzierżawy;
- Opłatę podatku rolno dotyczącego dzierżawionej ziemi należy kodować kodami czynszów dzierżawnych z wykazu: 87-1 'Czynsze dzierżawne za użytkowanie do 1 roku' i/lub 87-2 'Czynsze dzierżawne za użytkowanie powyżej 1 roku'.

5.10. Tabela 4 Uprawy

Wyszczególnienie	Kod	Typ uprawy /a	Na gruncie /b	Uprawa na cele energetyczne /c	Opis uprawy /d	Technologia produkcji /e	Powierzchnia uprawy /f		Zbiór /g		Powód braku zbioru /h	Powierzchnia zimowej okrywy zielonej	
							[ha]	[ar]	Produkt główny	Produkt uboczny		[ha]	[ar]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	0												

CEL:

Rejestracja wszystkich upraw prowadzonych na gruntach rolnych będących w dyspozycji gospodarstwa.

ZASADY ogólne:

- Należy ewidencjonować uprawy:

- na gruntach własnych, dodzierżawionych (niezależnie od tego, na jaki czas została zawarta umowa), także uprawy zakupione „na pniu”;
- w plonie głównym, przedplony, poplony, wsiewki, uprawy w ogrodach towarowych oraz pod osłonami wysokimi;
- uprawy polowe, sady, trwałe użytki zielone.

ZASADY szczegółowe:

- Podczas wypełniania poszczególnych kolumn należy przestrzegać zasad, podanych w odnośnikach pod tabelą.
- **Należy unikać stosowania kodu 64-90-00 'Pozostałe uprawy, produkty roślinne różne'.** Tak jak w przypadku każdego kodu obejmującego „pozostałe...”, najpierw należy sprawdzić, czy nie ma kodu szczegółowego, konkretnej uprawy, który można zastosować.
- Kolumna 3 – uprawy w międzyrzędziach należy oznaczać kodem 2 (polowa: przedplon, poplon, wsiewka).
- **Kolumna 6 – należy podać sposób uprawy (tradycyjna, konserwująca itd.).**
- **Kolumna 7 –** technologia produkcji określona jako ekologiczna powinna być potwierdzona właściwym certyfikatem.
- **Kolumna 8 –** powierzchnię upraw pod osłonami należy podawać z dokładnością do trzech miejsc po przecinku.

Przy grzybach całkowita powierzchnia uprawy = powierzchnia zbiorów na poszczególnych poziomach x liczba zbiorów.

UWAGA: powierzchnię pod osłonami należy podać „po obrysie” osłony.

- **Kolumna 10 i 11 –** jeżeli nie jest możliwe określenie zbioru w jednostkach wagowych, np. w przypadku kwiatów, warzyw sprzedawanych na sztuki, nawozów zielonych kolumny dotyczące zbioru powinny pozostać niewypełnione, a w kolumnie 12, tj. 'Powód braku zbioru', należy użyć kodu 9.
- **Kolumna 12 –** kod 0 należy stosować w przypadku produkcji niezakończonych (np. oziminy do zbioru w roku następnym, poplony ozime). Kod 9 należy stosować w sytuacji gdy nie jest możliwe określenie zbioru w jednostkach wagowych.
- **Kolumna 13 –** należy wykazać powierzchnię:
  - roślin ozimych do zbioru w roku następnym;
  - poplonów ozimych.

UWAGI DODATKOWE:

- **W tej tabeli należy** podać powierzchnię ogródka przydomowego, jeśli jest on zlokalizowany na użytkach rolnych. Do ogródka przydomowego zalicza się również powierzchnię sadów nietowarowych, wykorzystywanych wyłącznie na potrzeby gospodarstwa domowego.
- Powierzchnię zakończonych w roku obrachunkowym inwestycji w sadach i na plantacjach wieloletnich należy wykazać zarówno w tabeli 4 KOiZ 'Uprawy' jak i w kolumnie 5 tabeli 2 KOiZ.
- W przypadku wymarznienia części danej uprawy należy w odrębnych wierszach zapisać uprawę, która:
  - jest kontynuowana w danym roku;
  - została zaorana, a na jej miejsce wprowadzono inną uprawę.

Przykład zapisu zamieszczono poniżej. Początkowo powierzchnia pod oziminą wynosiła 10 ha. Należy zwrócić uwagę aby dla zaoranej oziminy w kolumnie 'Typ uprawy' wpisać kod = 2, tj. '!...poplon...!', a w kolumnie 'Powód braku zbioru' kod = 1, tj. 'niekorzystne warunki pogodowe'.

Wyszczególnienie	Kod	Typ uprawy /a	Na gruncie /b	Uprawa na cele energetyczne	Sposób uprawy /d	Technologia produkcji /i/d	Zbiór /g			Powód braku zbioru /h	Powierzchnia zimowej okrywy zielonej			
		[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[ha]	[ar]	[kod]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	
1	2	3	4	5	6	6	7	8	9	10	11	12	13	
Pszonica ozima	01-12-20	1	1	0	1	1	4	0	0	240	200	0	0	0
Pszonica ozima /wymarzniecie	01-12-20	2	1	0	1	1	6	0	0	0	0	1	0	0

- Uprawy przeznaczone na przyoranie należy w każdym przypadku zapisywać pod kodem 64-30-00 'Nawozy zielone'. Należy zwrócić szczególną uwagę na sposób zapisu w kolumnach: 'Typ uprawy', 'Powód braku zbioru', 'Powierzchnia zimowej okrywy zielonej' w następujących sytuacjach:

- nawóz zielony w plonie głównym

Wyszczególnienie	Kod	Typ uprawy /a	Na gruncie /b	Uprawa na cele energetyczne	Sposób uprawy /d	Technologia produkcji /i/d	Zbiór /g			Powód braku zbioru /h	Powierzchnia zimowej okrywy zielonej			
		[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[ha]	[ar]	[kod]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	
1	2	3	4	5	6	6	7	8	9	10	11	12	13	
Nawozy ziel. /tubin w plonie głównym	04-30-00	1	1	0	1	1	1	50	0	0	0	9	0	00

UWAGA: należy pamiętać, że w tabeli 2 KOiZ 'Powierzchnia ziemi wg tytułu i sposobu użytkowania' powierzchnię nawozu zielonego w plonie głównym wliczamy do powierzchni wykazanej w kolumnie nr 7 lub 8, tj. 'ugory na GO', a nie w kolumnie nr 5 'użytkowane (użytki rolne)'.

- nawóz zielony w poplonie, na przyoranie w roku bieżącym

Wyszczególnienie	Kod	Typ uprawy /a	Na gruncie /b	Uprawa na cele energetyczne	Sposób uprawy /d	Technologia produkcji /i/d	Zbiór /g			Powód braku zbioru /h	Powierzchnia zimowej okrywy zielonej			
		[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[ha]	[ar]	[kod]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	
1	2	3	4	5	6	6	7	8	9	10	11	12	13	
Nawozy ziel. /gorczyca na przyoranie w r.b.	04-30-00	2	1	0	1	1	3	21	0	0	0	9	0	00

- nawóz zielony jako poplon ozimy

Wyszczególnienie	Kod	Typ uprawy /a	Na gruncie /b	Uprawa na cele energetyczne	Sposób uprawy /d	Technologia produkcji /i/d	Zbiór /g			Powód braku zbioru /h	Powierzchnia zimowej okrywy zielonej			
		[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[ha]	[ar]	[kod]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	
1	2	3	4	5	6	6	7	8	9	10	11	12	13	
Nawozy ziel. /rzepik - poplon ozimy	04-30-00	2	1	0	1	1	0	00	0	0	0	0	7	00

- Poszczególne gatunki roślin mogą być uprawiane do różnych celów. Należy mieć to na uwadze w momencie wyboru kodu z 'Instrukcji kodowania' ponieważ np. uprawa przeznaczona do konsumpcji przez człowieka może mieć przypisany inny kod niż uprawa pastewna.

Przykład 1:

Topinambur na pasze → kod 61-51-50 'Topinambur'

Topinambur jako warzywo, do konsumpcji przez człowieka → kod 61-72-39

'Pozostałe warzywa korzeniowe i bulwiaste'

Przykład 2:

Facelia na nasiona → kod 62-90-00 'Pozostałe plantacje nasienne'

Facelia na przyoranie (zielony nawóz) → kod 64-30-00 'Nawozy zielone'

5.11. Tabela Informacje dodatkowe o produkcji roślinnej

2.5.1. Powierzchnia wykorzystana przynajmniej raz w roku pod uprawę warzyw i/lub truskawek :	pod osłonami [m2]:	_____
	w ogrodach towarowych [m2]:	_____
2.6. Powierzchnia wykorzystana przynajmniej raz w roku pod uprawę kwiatów pod osłonami [m2]:		_____
2.7. Główny system nawadniania stosowany w gospodarstwie /j:		_____
2.8. Główne źródło wody do nawadniania w gospodarstwie /k:		_____
2.9. Zasady płatności za wodę do nawadniania /l:		_____
2.10. Czy nawadnianie jest stosowane w oparciu o harmonogram nawadniania? /m:		_____
2.11. Czy w gospodarstwie odzyskuje się wodę użytą do nawadniania? /m:		_____

CEL:

Rejestracja dodatkowych informacji dotyczących upraw prowadzonych w gospodarstwie: powierzchni podstawowej uprawy warzyw i/lub truskawek oraz kwiatów a także głównego systemu nawadniania wykorzystywanego w uprawach innych niż pod osłonami wysokimi.

ZASADY szczegółowe:

- Pytanie 2.5.1. – należy podać powierzchnię wykorzystaną przynajmniej raz w roku pod wymienione uprawy (niezależnie od powierzchni pod osłonami wysokimi **czy w ogrodach towarowych**, którą dysponuje gospodarstwo).
Przykład: gospodarstwo ma do dyspozycji dwie szklarnie o powierzchni odpowiednio 500 i 400 m². Pod uprawę warzyw wykorzystywana jest tylko jedna o powierzchni 400 m² z czego najpierw uprawiane są pomidory (400 m²), a następnie sałata (300 m²). W punkcie 2.5.1. należy więc wykazać jedynie powierzchnię 400 m².
- Pytanie 2.7. – należy podać system nawadniania stosowany w gospodarstwie w danym roku, w każdym przypadku, niezależnie od tego, do jakich upraw jest stosowany (do upraw polowych, do upraw pod osłonami). Jeżeli w danym gospodarstwie istnieje system nawadniania, ale w bieżącym roku nie był stosowany ze względu na wystarczającą ilość opadów to należy użyć kodu 0.
- W pytaniach 2.8. i 2.9. – należy podać informacje dotyczące źródła wody do nawadniania w gospodarstwie oraz zasad płatności za wodę do nawadniania. Wypełniając tabelę, należy się kierować opisami podanymi w odnośnikach pod tabelą.
- Pytanie 2.10. – harmonogram nawadniania odnosi się do systemu nawadniania, w którym woda jest wykorzystywana do uprawy zgodnie z wcześniej ustalonymi harmonogramami opartymi na monitorowaniu stanu wód w glebie i zapotrzebowania na wodę.
- Pytanie 2.11. – odzyskiwanie wody odpływowej obejmuje zbiór możliwej do odzyskania wody spływającej z nawadniania i jest stosowane w celu oszczędzania zasobów wody do nawadniania lub poprawy jakości wody poza terenem gospodarstwa. System odzyskiwania wody odpływowej do nawadniania to system nawadniania, w którym zainstalowano urządzenia do zbierania, przechowywania i transportu wody odpływowej do ponownego wykorzystania.
- Pytanie 2.12. – należy podać powierzchnię, na której występuje okrywa zielona. Powierzchnia pokryta roślinnością zieloną, występującą naturalnie albo nasadzoną (w tym uprawami okrywowymi), na powierzchni użytkowanych użytków rolnych zajmowanej przez uprawy trwałe. Obejmuje ona pokrywę zieloną między rzędami winnic i sadów

sadzonych w rzędach, jak również obszar między drzewami w sadach niezasadzonych w rzędach. Aby można było ją uwzględnić, pokrywą zieloną należy utrzymywać przez okres co najmniej 6 miesięcy w ciągu roku sprawozdawczego.

- Pytanie 2.13. – należy podać powierzchnię pod resztkami poźniwnymi. Jest to powierzchnia gruntów ornych pokryta (nie odkryta) zimą. Obejmuje grunty orne pokryte pozostałościami roślin oraz ścierniskiem z poprzedniego sezonu upraw lub grunty pokryte ściółką (luźno pokryte materiałem naturalnym, takim jak ściółka, skoszona trawa, słoma, liście, pozostałości przycinania, kora czy trociny, albo sztucznym, takim jak papier lub włókna syntetyczne).
- Pytanie 2.14. – należy podać całkowitą powierzchnię objętą płodozmianem. Zmianowanie upraw to praktyka polegająca na zmianie upraw na danym polu, przeprowadzanej w zaplanowany sposób lub w zaplanowanej kolejności w kolejnych latach uprawy, tak aby te same gatunki nie były uprawiane bez przerwy na tym samym polu. Zmianowanie upraw ma zastosowanie do gruntów ornych uprawianych w celu produkcji roślinnej lub powierzchni odłogowanej (mniej niż pięć lat). Jeśli w ciągu ostatnich 3 lat na powierzchni działki nie sadzono w sposób ciągły tej samej uprawy albo stanowiła grunt ugorowany, uznaje się, że stosuje się na niej zmianowanie upraw.
Przy obliczaniu powierzchni objętej zmianowaniem upraw nie uwzględnia się upraw pod osłonami wysokimi oraz upraw grzybów.
- W pytaniach 2.15. – 2.16. należy uwzględnić stosowane praktyki rolnicze: system rolno-lesny oraz użytkowane torfowisk. Opis praktyk umieszczono pod tabelą.

5.12. Tabela 5 Zwierzęta (własne + obce w odchowieniu) – miesięczne stany zwierząt

Gatunki i grupy zwierząt		Kod	Technologia produkcji /a	System utrzymania /b	Dni wypasu	Dostęp do wybiegu /c	Stan na pocz. roku	Liczba sztuk fizycznych w ostatnim dniu miesiąca:						
								I	II	...	XI	XII		
1		2	3	4	5	6	7	8	9	....	18	19		
Bydło	Buhaje	66-21-00	┐	┐┐	⊗	┐								
	Krowy	mleczne	66-22-10	┐	┐┐		┐							
		marnki	66-22-20	┐	┐┐		┐							
		wybrakowane mleczne	66-22-30	┐	┐┐	⊗	┐							
		pozostałe	66-22-90	┐	┐┐		┐							
	Jalowizna 2-letnia i starsza	byki	do hodowli	66-23-11	┐	┐┐	⊗	┐						
			do opasu	66-23-12	┐	┐┐		┐						
		jałówki	do hodowli	66-23-21	┐	┐┐		┐						
			do opasu	66-23-22	┐	┐┐		┐						
	Jalowizna od 1 do 2 lat	byczki	66-24-10	┐	┐┐	┐								
		jałówki	66-24-20	┐	┐┐	┐								
	Cielęta od 6 mies. do 1 roku		66-26-00	┐	┐┐	┐								
	Cielęta poniżej 6 mies.	do opasu	66-27-10	┐	┐┐	┐								
		pozostałe	66-27-90	┐	┐┐	┐								
RAZEM bydło														

CEL:

Ewidencja stanu poszczególnych grup zwierząt (w sztukach fizycznych) faktycznie utrzymywanych i żywionych w gospodarstwie 1 stycznia oraz w ostatnim dniu każdego miesiąca roku obrachunkowego.

ZASADY ogólne:

- W tabeli należy ewidencjonować zarówno zwierzęta będące własnością rolnika, jak i zwierzęta obce, przebywające w gospodarstwie w odchowieniu.

- W tabeli nie należy wykazywać zwierząt własnych, przekazanych do odchowu w innym gospodarstwie.
- Główne gatunki i grupy zwierząt wyszczególnione są w boczku tabeli.
- W tabeli należy uwzględnić również technologię produkcji, system utrzymania, dni wypasu oraz dostęp do wybiegu.
- Dla zwierząt futerkowych, pozostałego drobiu i dla pozostałych zwierząt, na stałe podano tylko część informacji słownych (o grupie wiekowej) bez wyszczególniania nazwy gatunku oraz niekompletny kod – informacje te należy uzupełnić.
- W tabeli nie należy ewidencjonować ryb oraz pozostałych akwakultur.

ZASADY szczegółowe:

- Strusie należy rejestrować kodem z grupy 66–65.
- Kucyki należy wpisać do grupy pozostałych zwierząt.
- Kolumna 3 – technologia produkcji - jeżeli w gospodarstwie są zwierzęta utrzymywane zarówno w systemie ekologicznym i konwencjonalnym należy rejestrować je w oddzielnych tabelach tj. wydrukować dodatkową tabelę.
- Kolumna 4 – system utrzymania – jeżeli w odniesieniu do którejkolwiek kategorii zwierząt stosuje się więcej niż jeden rodzaj utrzymania, należy zgłosić tylko rodzaj utrzymania, w którym trzymana jest większość zwierząt w tej kategorii zwierząt.

Definicje:

Obory stanowiskowe – to pomieszczenia inwentarskie, w których zwierzęta są uwięzane na swoich stanowiskach i nie mogą się swobodnie poruszać.

Obora wolnostanowiskowa/z boksami – to pomieszczenia inwentarskie, w których zwierzęta mogą się swobodnie przemieszczać i mają swobodny dostęp do całej powierzchni budynku lub wybiegu (małe wydzielone przestrzenie dla zwierząt gospodarskich).

Głęboka ściółka dla świń – utrzymywanie na podłożu ze ściółki (utrzymanie zwierząt na głębokiej ściółce), w którym podłoga jest pokryta grubą warstwą ściółki (słomą, torfem, trocinami lub innym podobnym materiałem wiążącym obornik i mocz).

Inne rodzaje utrzymania – rodzaje utrzymania inne niż wymienione powyżej.

Wolny wybieg – metoda chowu, w której zwierzęta przez co najmniej część dnia mogą swobodnie poruszać się na zewnątrz i nie przebywają codziennie w wydzielonych pomieszczeniach przez 24 godziny.

Głęboka ściółka dla drobiu i kur niosek – utrzymywanie na podłożu ze ściółki (równoznaczne z utrzymywaniem zwierząt na głębokiej ściółce). Co najmniej jedna trzecia powierzchni użytkowej musi być pokryta ściółką (np. sieczką, strużynami drewnianymi), a dwie trzecie musi mieć postać zbiornika przykrytego płytami rusztowymi, który służy do zbierania pomiotu (odchodów drobiu).

Kurniki – nazywane również systemami wielopoziomowymi lub wolierami. Składają się one z parteru oraz co najmniej jednego poziomu perforowanych platform, z których pomiot nie może spaść na ptaki znajdujące się poniżej. Można go połączyć z wolnym wybiegiem i terenem na zewnątrz, na którym kury mogą kopać w ziemi. Ptaki trzymane są w dużych grupach i mogą swobodnie przemieszczać się po całej powierzchni kurnika na wielu poziomach. Przestrzeń dzieli się na różne obszary: miejsca karmienia i pojenia, miejsca do spania i odpoczynku, miejsca do kopania w ziemi oraz do składania jaj. Ponieważ zwierzęta mogą korzystać z kilku poziomów, dopuszcza się wyższe zagęszczenie stad niż w przypadku systemu utrzymania na głębokiej ściółce.

Klatki wyposażone w taśmy zbierające odchody – klatki bateryjne to systemy pomieszczeń inwentarskich, w których kury nioski – pojedynczo lub po kilka sztuk – trzymane są w klatkach wewnątrz zamkniętych budynków wyposażonych w wentylację mechaniczną, w których może być zainstalowany system oświetleniowy. Ptaki trzymane są w wielopoziomowych klatkach, wykonanych zazwyczaj z drutu stalowego, rozmieszczonych w długich rzędach. Pomiot przechodzi przez dno klatek i jest zbierany i przechowywany pod spodem w głębokim zbiorniku lub kanale lub jest usuwany przez system taśm lub zgarniaczy. Pomiot kur niosek chowanych w systemach klatek bateryjnych nie miesza się z innym materiałem takim jak ściółka i można go osuszyć lub dodać do niego wody dla łatwiejszego usuwania. Klatki bateryjne wyposażone w taśmy zbierające odchody to klatki bateryjne, w których pomiot jest usuwany mechanicznie za pomocą taśmy znajdującej się pod klatkami na zewnątrz budynku w celu utworzenia obornika stałego/nawozu naturalnego.

- Dni wypasu (kolumna 5 w tabeli dotyczącej przeżuwaczy / kolumna nie występuje w przypadku pozostałych zwierząt) – jeżeli zwierzęta wypasają się krócej niż 2 godziny dziennie, nie uznaje się tego za dzień wypasu.
- Dostęp do wybiegu (kolumna 6 w tabeli dotyczącej przeżuwaczy / kolumna 5 w przypadku koni, trzody chlewnej i drobiu) – wybiegi to miejsca na zewnątrz ze stałym dostępem, pokryte zwykle nieprzepuszczalnym podłożem, w tym obszary trawiaste bez wypasu, w których zwierzęta mogą swobodnie poruszać się przez część dnia. Jeżeli wybieg jest dostępny dla zwierząt, należy go uwzględnić.

5.13. Tabela Informacje dodatkowe o warunkach produkcji zwierzęcej

Wyszczególnienie	Liczba sztukodni fizycznych wypasu w miesiącach							
	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Bydło 2-letnie i starsze								
Bydło poniżej 2 lat								
Owce								
Kozy								

CEL:

Rejestracja sztukodni wypasu na pastwiskach nierolniczych własnych i obcych w podziale na miesiące.

ZASADY szczegółowe:

- W części 5.1.a. należy wypełnić sztukodni wypasu dla bydła, owiec i kóz, zaś w części 5.1.b. dla koni.
- Pytanie 5.2. – należy podać liczbę zwierząt stada podstawowego z kategorii bydło, które otrzymały dodatek paszowy 3-NOP w celu redukcji emisji metanu w wyniku fermentacji jelitowej. Może być podawany wyłącznie krowom mlecznym i zwierzętom reprodukcyjnym i tylko wtedy, gdy są karmione w oborze.
- Pytania od 5.3. do 5.5. – należy podać liczbę stanowisk dla krów mlecznych, tuczników oraz macior.

5.14. Tabela 5.1 Rejestr urodzeń i upadków zwierząt własnych (informacja dodatkowa do obrotu stada)

Grupa zwierząt	Kod	Ogółem w roku 3=4+...+15	Zapisy pomocnicze - liczba sztuk własnych żywourodzonych lub padłych (w miesiącach):								
			I	II	III	...	VIII	IX	X	XI	XII
1	2	3=4+...+15	4	5	6	...	11	12	13	14	15
[a] Urodzenia											
	66-_____										
[b] Upadki, ubój z konieczności, kradzieże, zaginięcia itp.											
	66-_____										

CEL:

Rejestracja urodzeń oraz upadków, kradzieży, zaginięć oraz uboju z konieczności zwierząt własnych w podziale na miesiące.

ZASADY ogólne:

- W części [a] tabeli należy podawać wyłącznie ilość w sztukach fizycznych żywourodzonych zwierząt oraz wykłutych piskląt.
- W części [b] tabeli należy wykazać upadki, zaginięcia, kradzieże **oraz zwierzęta ubite z konieczności** tylko w odniesieniu do zwierząt własnych. Grupy wiekowe i użytkowe poszczególnych gatunków zwierząt w niniejszej tabeli muszą być zgodne z grupami zwierząt w tabeli 5 KOiZ.
- Zapisy powinny być dokonywane po zakończeniu każdego miesiąca.

5.15. Tabela 6 Zarządzanie nawozami organicznymi

CEL:

Ewidencja przechowywania i aplikacji nawozów naturalnych oraz nawożenia organicznego w ciągu roku.

ZASADY ogólne:

- Oszacowanie procentowego udziału obornika i udziału gnojowicy i/lub gnojówki wyprodukowanych w gospodarstwie rolnym według podanych rodzajów przechowywania w ciągu roku.
- Oszacowanie procentowego udziału obornika i udziału gnojowicy i/lub gnojówki wyprodukowanych w gospodarstwie i importowanych do gospodarstwa według podanych technik aplikacji lub wykorzystania w biogazowni w ciągu roku.
- Ewidencja ilości wybranych praktyk w ramach nawożenia organicznego.

ZASADY szczegółowe:

- Obiekty do przechowywania systemów zagospodarowania odchodów obejmują magazynowanie obornika stałego i gnojowicy i/lub gnojówki. Na potrzeby FSDN gnojowicę i gnojówkę rozważa się łącznie.

Przechowywanie nawozów naturalnych:

Wyszczególnienie		Udział
		[%]
1		2
Przechowywanie nawozów naturalnych/ a	1. Przechowywanie obornika [%]:	Σ = 100%
	1.1. w stosach	_____
	1.2. w przyzmach kompostowych	_____
	...	...
	1.6. inne	_____
	2. Przechowywanie gnojowicy i/lub gnojówki [%]:	Σ = 100%
	2.1. bez pokrywy	_____
	...	...
	2.5. inne	_____

- Pytanie 1.1. – obornik przechowywany w stosach na otwartej przestrzeni, zwykle przez okres kilku miesięcy. Stosy mogą znajdować się pod zadaszeniem. Obejmuje:
  - składowanie obornika na przyzmię bezpośrednio na gruncie;
  - składowanie obornika i pomiotu ptasiego na odizolowanym od gruntu podłożu denitryfikacyjnym;
  - składowanie obornika i pomiotu ptasiego na płycie obornikowej.
- Pytanie 1.2. – obornik przechowywany w przyzmach kompostowych, które są napowietrzane i/lub mieszane.
- Pytanie 1.3. – obornik przechowywany z niewielką ilością wody lub bez niej, zwykle pod podłogą rusztową w zamkniętym pomieszczeniu dla zwierząt, zwykle przez okres krótszy niż 1 rok. Obejmuje obornik bydlęcy i świński ze ściółką oraz pomiot kurzy bez ściółki.
- Pytanie 1.4. – obornik gromadzony w trakcie cyklu produkcyjnego, który może trwać od 6 do 12 miesięcy.
- Pytanie 1.5. – obornik jest systematycznie usuwany z budynku inwentarskiego i aplikowany na gruntach ornych lub pastwiskach w ciągu 24 godzin od usunięcia.
- Pytanie 1.6. – inne sposoby przechowywania obornika.
- Pytanie 2.1. – gnojowica/gnojówka przechowywana w odkrytych zbiornikach, stawach lub dołach, zwykle przez okres krótszy niż 1 rok. Obejmuje nieprzykryte laguny do rozkładu beztlenowego i laguny do rozkładu tlenowego.
- Pytanie 2.2. – gnojowica/gnojówka przechowywana w zbiornikach, stawach lub dołach, zwykle przez okres krótszy niż 1 rok, przykryty przepuszczalnym przykryciem (np. glina, słoma lub naturalna powłoka).
- Pytanie 2.3. – gnojowica/gnojówka przechowywana w zbiornikach, stawach lub dołach, zwykle przez okres krótszy niż 1 rok, przykryty nieprzepuszczalną pokrywą (np. polietylenem o dużej gęstości lub pokrywą podciśnieniową).

- Pytanie 2.4. – gnojowica/gnojówka jest systematycznie usuwana z budynku inwentarskiego i aplikowana na gruntach ornych lub pastwiskach w ciągu 24 godzin od usunięcia.
- Pytanie 2.5. – inne sposoby przechowywania gnojowicy i/lub gnojówki.

Aplikacja nawozów naturalnych:

Wyszczególnienie		Udział
		[%]
1		2
Aplikacja nawozów naturalnych/ a	3. Aplikacja obornika [%]:	$\Sigma = 100\%$
	3.1. rozrzucenie i wymieszanie z glebą w ciągu 4 godzin od jego aplikacji	_____
	...	...
	3.4. obornik własnej produkcji stosowany we własnej biogazowni	_____
	4. Aplikacja gnojowicy/lub gnojówki [%]:	$\Sigma = 100\%$
	4.1. rozprowadzenie i wymieszanie z glebą w ciągu 4 godzin od aplikacji	_____
	4.2. rozprowadzenie i wymieszanie z glebą po 4 godzinach od aplikacji	_____
	...	...
	4.8. gnojowica i/lub gnojówka z własnej produkcji stosowana we własnej biogazowni	_____

Techniki aplikacji obejmują, w zależności od rodzaju wnoszonego nawozu, stosowanie rozrzutników, wozów asenizacyjnych (wyposażonych w systemy do rozprowadzania nawozu – płytki rozbryzgowe, węże, płozy, specjalistyczne systemy aplikacji) oraz innych maszyn i urządzeń.

- Pytanie 3.1. – oznacza to, że aplikowany obornik jest bezpośrednio wprowadzany do gleby przez maszynę do rozrzucania obornika lub po maszynie do rozrzucania następuje natychmiastowe wprowadzenie obornika do gleby przez inną maszynę (orka dłutowa lub talerzowa).
- Pytanie 3.2. – próg 4 godzin można uznać za przybliżoną granicę czasową dla odróżnienia natychmiastowego włączenia.
- Pytanie 3.3. – rozrzucenie obornika bez wymieszania z glebą.
- Pytanie 3.4. – obornik własnej produkcji stosowany we własnej biogazowni.
- Pytanie 4.1. – rozprowadzenie gnojowicy i/lub gnojówki rozbryzgowo i wymieszanie z glebą w ciągu 4 godzin od aplikacji.
- Pytanie 4.2. – rozprowadzenie gnojowicy i/lub gnojówki rozbryzgowo i wymieszanie z glebą po 4 godzinach od aplikacji.
- Pytanie 4.3. – rozprowadzenie gnojowicy i/lub gnojówki rozbryzgowo i pozostawienie bez wymieszania z glebą
- Pytanie 4.4. – rozprowadzenie gnojowicy i/lub gnojówki następuje z użyciem węży, które mogą być dodatkowo zakończone płozami i/lub specjalnymi końcówkami umożliwiającymi rozprowadzanie gnojowicy u podstawy roślin.

- Pytanie 4.5. – rozproszanie gnojowicy i/lub gnojówki następuje z użyciem wleczonych po powierzchni płóz (inne określenia elementu roboczego: lemiesz, stopka, tyżwa, redlica), które tworzą w glebie niewielkie bruzdy o głębokości do 3 cm, gdzie precyzyjnie i równomiernie wprowadzana jest gnojowica. Dociskana sprężyną do podłoża płoza rozgarnia na boki łodygi trawy, co ogranicza jej zanieczyszczenie gnojowicą.
- Pytanie 4.6. – elementami roboczymi aplikatora doglebowego szczelinowego (tarczowego) są płaskie tarcze wycinające w glebie szczeliny (nacięcia) o głębokości 4 - 15 cm, w które aplikowany jest nawóz. Zaliczamy tu zarówno aplikatory tążkowe, robiące płytkie szczeliny (4-6 cm), o konstrukcji minimalizującej uszkodzenie darni, jak i aplikatory doglebowe stosowane na ścierniska, połączone z maszynami umożliwiającymi jednoczesne wykonanie uprawek.
- Pytanie 4.7. – aplikatory doglebowe kultywatorowe lub talerzowe budowane na bazie kultywatorów o zębach sztywnych lub sprężynowych lub na bazie bron talerzowych. Umożliwiają one wprowadzenie gnojowicy na głębokość 10 do 20 cm, z jednoczesną uprawą ścierniska, zapewniając niemal całkowite ograniczenie emisji odoru i amoniaku.
- Pytanie 4.8. – gnojowica i/lub gnojówka z własnej produkcji stosowana we własnej biogazowni

Ewidencja ilości nawożenia organicznego w ramach wybranych praktyk:

Wyszczególnienie	J.m.	Ilość
1	2	3
5. Nawożenie organiczne:	X	
5.1. kompost	dt	
5.2. poferment/ frakcja bogata w składniki odżywcze		
5.3. osady ściekowe komunalne i przemysłowe		

- Pytanie 5.1. – produkt kompostowania, procesu biologicznego, który poddaje odpady biodegradowalne rozkładowi beztlenowemu lub tlenowemu, w wyniku czego powstaje produkt wykorzystywany jako nawóz lub do produkcji podłoży uprawnych lub substratów. Kompost jest powszechnie wytwarzany poprzez rozkład odpadów roślinnych i spożywczych, recykling materiałów organicznych i obornika.
- Pytanie 5.2. – stosowanie produktów pofermentacyjnych lub frakcji bogatych w składniki odżywcze odzyskanych z obornika, czy też pozostałości roślinne. Produkt pofermentacyjny jest pozostałością, która nie ulega rozkładowi w procesie fermentacji beztlenowej, np. w procesie produkcji biogazu. Kategoria ta obejmuje różne rodzaje frakcji i produktów pofermentacyjnych, takie jak frakcja płynna obornika, frakcje stałe obornika, produkt pofermentacyjny jednolity, produkt pofermentacyjny niejednolity, frakcje płynne produktu pofermentacyjnego, koncentraty mineralne obornika/produktów pofermentacyjnych.
- Pytanie 5.3. – materiał resztkowy w postaci półstałej wytwarzany jako produkt uboczny podczas oczyszczania ścieków przemysłowych lub komunalnych.

5.16. Tabela 7 Zużycie produktów własnych (potencjalnie towarowych) na siew, sadzenie, pasze, wylęg, przerób oraz opał

Kwartał	Rodzaj produktu lub nazwa grupy zwierząt	Kod	J. m.	Cena jednostkowa netto		Ilość zużyta na siew i sadzenie /a	Ilość zużyta na pasze dla:				Zużycie jaj na wylęg	Przeznaczona na przerób		Zużycie na opał	
				[zł]	[g]		koni	bydła	...	pozost. zwierząt /c		produkty surowe	zwierzęta		
				[zł]	[g]		[dt, kg]	[dt, kg, l]	[dt, kg, l]	[szt.]		[dt, kg, l]	[szt.]		[dt, kg]
1.															

CEL:

Rejestracja ilości oraz cen jednostkowych netto poszczególnych produktów potencjalnie towarowych, wytworzonych w gospodarstwie rolnym i zużytych na jego potrzeby produkcyjne (siew, sadzenie, paszę i wylęg), poddanych przerobowi uszlachetniającemu przed sprzedażą oraz zużytych na opał.

ZASADY ogólne:

- W tabeli nie należy wpisywać:
  - produktów przetwarzanych na potrzeby gospodarstwa domowego (do gospodarstwa domowego zawsze przekazywany jest produkt surowy, który należy zaewidencjonować w tabeli 8 KOiZ, a ewentualny zwrot do gospodarstwa rolnego produktu ubocznego wpisać do tabeli 9 KOiZ);
  - mleka wyssanego przez cielęta, źrebięta i inne młode zwierzęta.
- W zapisach dotyczących zwierząt należy stosować najbardziej aktualną definicję zwierząt zaliczanych do OGA. Są to: akwakultury (za wyjątkiem ryb); zwierzęta futerkowe (za wyjątkiem królików), z komercyjnej hodowli zwierząt domowych: psy, koty, ptaki, itp., owady (za wyjątkiem pszczoł).

Oznacza to, że na potrzeby tej tabeli ryby, króliki, pszczoły są zaliczane do kategorii 'Pozostałych zwierząt'.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 5, jeśli cena danego produktu ulegała zmianom w okresie kwartału, należy użyć średniej ceny ważonej wyliczonej według schematu: suma iloczynów poszczególnych ilości i poszczególnych cen podzielona przez sumę zużycia (razem ilość): $[(ilość\ 1 \times\ cena\ 1) + (ilość\ 2 \times\ cena\ 2) + \dots + (ilość\ n \times\ cena\ n)] / (razem\ ilość)$ lub rozpisać zużycie w kilku wierszach – według kolejnych cen jednostkowych;
- W kolumnie 6 wpisać należy tylko materiał siewny zużyty do działalności operacyjnej, tj. zużyty pod rośliny jare (do zbioru w roku bieżącym) i ozime (do zbioru w roku następnym) – zarówno pod uprawy polowe, jak i pod uprawy w sadach (plon główny i poplony), a także pod uprawy szklarniowe;
- W kolumnie 6 nie należy wpisywać materiału siewnego zużytego na inwestycje, rekultywację, założenie TUZ i produkcję roślinną cyklu długiego;
- Ilość materiału siewnego zużytego na produkcję roślinną w toku cyklu krótkiego (z kolumny 6) oraz jego cenę (z kolumny 5) – należy przenieść do tabeli 12 KOiZ „Produkcja roślinna w toku – cykl krótki”;
- W przypadku przekazania na przerób zwierząt stada obrotowego, dla których obowiązującą jednostką miary są kilogramy, w kolumnie 4 'J. m.' należy wpisać 'kilogramy', w kolumnie 15 'produkty surowe' należy wpisać wagę zwierzęcia wyrażoną

w kilogramach, a w kolumnie 16 'zwierzęta' ilość sztuk zwierząt przeznaczonych na przerób.

W przypadku zwierząt, dla których obowiązującą jednostką miary są sztuki, w kolumnie 4 'J. m.' należy wpisać 'sztuki', kolumna 15 'produkty surowe' powinna pozostać niewypełniona, a w kolumnie 16 'zwierzęta' należy wpisać ilość sztuk zwierząt przeznaczonych na przerób.

Przykład:

Kwartał	Rodzaj produktu lub nazwa grupy zwierząt	Kod	J. m.	Cena jednostkowa netto		Przeznaczono na przerób	
				[zł]	[gr]	produkty surowe	zwierzęta
						[dt, kg, l]	[szt.]
1	2	3	4	5		15	16
1	1. Tuczniaki	6-55-00	kg			240	2
1	2. Brojlery kurze 2 tyg. i starsze	6-61-50	szt				5

5.17. Tabela 8 Nieodpłatne przekazania z gospodarstwa rolnego

Kwartał	Przedmiot przekazania /b	Kod	Przeznaczenie zwierząt /c	Ilość zwierząt (info. dodatkowa do obrotu stad)	J. m.	Cena jednostkowa brutto		Stawka VAT	Przekazania poza gospodarstwo rolne	
						[zł]	[gr]		Do gosp. domowego	Pozostałe
									Ilość	
						[zł]	[gr]		[%]	[szt, kg, dt, l, ha, m ³ , h, tonokm, km]
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10
1.										

CEL:

Rejestracja nieodpłatnych przekazania z gospodarstwa rolnego – do gospodarstwa domowego, na dary i do działalności pozarolniczej nie związanej z gospodarstwem rolnym.

ZASADY ogólne:

- W tabeli są rejestrowane przekazania:
  - zwierząt;
  - produktów gospodarstwa rolnego;
  - materiałów pochodzących ze stanu początkowego;
  - środków trwałych gospodarstwa rolnego;
  - pracy najmu stałego (opłaconego w całości przez gospodarstwo rolne);
  - usług pojazdami mechanicznymi gospodarstwa rolnego;
  - oszacowanego czynszu dzierżawnego za oddanie w czasowe (nieodpłatne) użytkowanie rzeczowych środków trwałych gospodarstwa rolnego (np. za nieodpłatne udostępnienie gruntów będących własnością gospodarstwa rolnego czy magazynu gospodarstwa rolnego).
- W tabeli nie należy wpisywać nieodpłatnych przekazania poza gospodarstwo rolne, stanowiących koszty wspólne gospodarstwa rolnego oraz gospodarstwa domowego i objętych podziałem w tabeli 11 KOiZ (gdyż wtedy liczone byłyby dwukrotnie).
- Z uwagi na to, że w rachunku wyników nieodpłatne przekazania traktowane są na równi ze sprzedażą, w kolumnie 7 należy podać cenę jednostkową brutto (zasady ustalania cen podano w Zasadach szczegółowych), a w kolumnie 8 aktualną (w dniu przekazania) stawkę VAT. Wartość netto wyliczy program komputerowy.

- Przekazania występujące rzadko muszą być zapisywane bezpośrednio po wystąpieniu zdarzenia, natomiast przekazania częste (np. mleko lub ziemniaki przekazywane do gospodarstwa domowego) mogą być zapisywane partiami posiadającymi jednakową cenę, a częstość zapisu uwarunkowana jest zmieniającą się ceną.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 2 przy każdym nieodpłatnym przekazaniu z gospodarstwa rolnego należy dokładnie opisać przedmiot przekazania, aby możliwe było wpisanie odpowiedniego kodu oraz ustalenie odpowiedniej ceny dla przekazywanego produktu, usługi lub środka produkcji.
- Kolumny 4 i 5 należy wypełnić (zgodnie z wyjaśnieniem podanym pod tabelą) przy przekazaniu zwierząt.
- W kolumnie 6 należy zapisać jednostkę miary, którą jest:
  - godzina w przypadku przekazywania pracy najmu stałego oraz usług świadczonych własnymi ciągnikami i maszynami;
  - tonokilometr w przypadku usług świadczonych samochodami ciężarowymi i dostawczymi;
  - kilometr w przypadku usług świadczonych samochodami osobowymi.
- W przypadku nieodpłatnego przekazania **środków trwałych**: ziemi, sadów, budynków, budowli, środków transportowych, maszyn, zakończonych ulepszeń w obcych środkach trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, należy:
  - w kolumnie 3 wstawić odpowiedni kod (zgodny z kodem inwenturowym);
  - w kolumnie 6 odpowiednią jednostkę miary (ha, m lub szt.);
  - kolumny 7 nie wypełniać, ponieważ cena jednostkowa zostanie wyliczona programowo przez System RDR na podstawie zapisów w tabelach odnoszących się do środków trwałych w SAiZ i KWiW;
  - w kolumnie 9 lub 10 podać liczbę przekazanych jednostek.
- W przypadku nieodpłatnego przekazania **środka trwałego w budowie**, należy:
  - w kolumnie 3 wstawić odpowiedni kod;
  - kolumny 7 nie wypełniać, ponieważ wartość bieżącą w momencie przekazania (równoważną w tym przypadku z ceną jednostkową) wyliczy program komputerowy na podstawie tabel środków trwałych w budowie w SAiZ i KOiZ.
- W przypadku nieodpłatnego przekazania **nasadzeń leśnych** oraz **produktów własnych nietowarowych**, należy:
  - w kolumnie 3 wstawić odpowiedni kod (zgodny z kodem inwenturowym);
  - w kolumnie 6 odpowiednią jednostkę miary;
  - kolumny 7 nie wypełniać, ponieważ wartość przekazania wyceniona będzie normatywnie.
- W kolumnie 7 należy ustalić ceny jednostkowe dla:
  - **produktów własnych oraz zwierząt** – w oparciu o ceny sprzedaży brutto „loco gospodarstwo” z dnia przekazania;
  - **materiałów obcych pochodzących ze stanu początkowego** – w oparciu o ceny z dnia 01.01.

5.18. Tabela 9 Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego

Przedmiot przekazania /b	Kod	Ilość zwierząt (informacja o badaniu paszy) [szt.]	J. m.	Cena jednostkowa brutto		Ilość [szt., kg, dt, l, ha, m ³ , h, km, tonokm]	Przekazania do gospodarstwa rolnego	
				[zł]	[gr]		Ilość [szt., kg, dt, l, ha, m ³ , h, km, tonokm]	
1	2	3	4	5		6 = 7 + 8	7	8
1.								

CEL:

Ewidencja nieodpłatnych przekazania do gospodarstwa rolnego, opisanych rodzajowo w przypisie pod omawianą tabelą.

ZASADY ogólne:

- Ze względu na to, że nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego zdarzają się rzadziej niż przekazania z gospodarstwa rolnego, zapisy należy wykonać po wystąpieniu zdarzenia. Okresowe (np. miesięczne lub kwartalne) szacunki nieodpłatnych przekazania do gospodarstwa rolnego dopuszczalne są tylko przy przekazaniach występujących systematycznie.
- Szacunkowa **wycena** (np. czynszu, otrzymanej ziemi) **powinna być realistyczna**, oparta na cenach rynkowych, lokalnych.
- Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego mogą pochodzić z gospodarstwa domowego oraz z innych źródeł.
- Z gospodarstwa domowego do gospodarstwa rolnego przekazywane mogą być:
  - produkty uboczne z przerobu domowego, np.: mleko chude z przeznaczeniem na paszę;
  - usługa samochodem osobowym (ilość km oraz cena za 1 km);
  - szacunkowa kwota czynszu za część domu mieszkalnego użytkowanego na potrzeby gospodarstwa rolnego.
- Jeżeli gospodarstwo rolne dodzierżawia nieodpłatnie ziemię, oszacowany czynsz dzierżawny (w cenie jednostkowej brutto za 1 ha) należy również wpisać do tej tabeli jako nieodpłatne przekazanie.
- W sytuacji gdy gospodarstwo otrzymało ziemię należy podać jej cenę wg wyceny własnej rolnika.
- Jeżeli gospodarstwo korzystało z nieodpłatnie użyczonych maszyn lub z usług świadczonych nieodpłatnie (np. przez rodziców rolnika, sąsiadów), należy w tabeli odnotować czynsz dzierżawny oszacowany wg stawek rynkowych. Należy również zwrócić uwagę aby dzierżawa była zapisana kodem czynszu dzierżawnego, a nie kodem maszyny – środka trwałego.
- W przypadku przekazanych nieodpłatnie do gospodarstwa rolnego środków trwałych:
  - cena powinna odzwierciedlać ich wartość bieżącą na początek roku i przewidywaną liczbę lat dalszego użytkowania;
  - każdemu środkowi trwałemu należy nadać kolejny wolny kod identyfikacyjny z danej grupy środków trwałych;
  - **cena przekazania ziemi** z gospodarstwa rolnego do gospodarstwa domowego powinna odnosić się do **ziemi użytkowanej rolniczo**, a nie działek budowlanych;
  - **w przypadku drzewostanu leśnego** nie należy podawać ceny, gdyż na stan końcowy roku obrotowego zostanie on wyceniony normatywnie.
- Poszczególne **usługi** przekazane nieodpłatnie do gospodarstwa, **czynsze** za maszyny, budynki **powinny być rejestrowane w oddzielnych wierszach**, a nie zbiorczo.

ZASADY szczegółowe:

- Ilość podana w kolumnie 6 musi być sumą ilości z kolumn: 7 i 8.

5.19. Tabela 10 Rozdysponowanie zużytych pasz i ściół z zakupów oraz z nieodpłatnych przekazania

Rodzaj paszy lub ściółki	Kod	Zużycie ogółem w roku	z tego zużycie w % przez:							
			konie	bydło	owce i kozy	trzodę chlewną	drób	zwierzęta zalicz. do OGA /a	pozostałe zwierzęta /b	
			[%]							
1	2	3=4+10	4	5	6	7	8	9	10	
Ziarna paszowe całe i rozdrobnione ze zbóż	52-11-10	100%	%	%	%	%	%	%	%	%

CEL:

Oszacowanie procentowego zużycia pasz i ściół pochodzących spoza gospodarstwa na poszczególne grupy zwierząt.

ZASADY ogólne:

- Szacunek zużycia należy przeprowadzić po zakończeniu roku.
- Określonym gatunkom (grupom) zwierząt (wyszczególnionym w „główce” tabeli) należy przypisać odpowiedni procent zużytej paszy (wymienionej w kolumnie 1).
- Szacunek zużycia nie dotyczy mieszanek treściwych i koncentratów, których przeznaczenie (dla konkretnej grupy zwierząt) sprecyzowane zostało w nazwie kodu, a zatem które „rozdysponowane” zostały już w momencie zakupu lub nieodpłatnego przekazania do gospodarstwa rolnego.
- W przypadku zmiany w rozdysponowaniu mieszanek treściwych i koncentratów (np. spasanie mieszanki dla bydła owcami) należy skorygować kod paszy na stanie początkowym roku obrachunkowego albo poprawić go w ‘Wydatkach’ lub ‘Nieodpłatnych przekazaniach do gospodarstwa rolnego’.

5.20. Tabela 11 Rozdysponowanie kosztów wspólnych

Wyszczególnienie	Kod	Ogółem	z tego:		
			Gospodarstwo rolne	Poza gospodarstwo rolne:	
				Gosp. Domowe	Pozostałe
1	2	3 = 4 + 5 + 6	4	5	6
Węgiel, miał, brykiety	53-11-00	100%	%	%	%

CEL:

Szacunkowy podział poszczególnych pozycji kosztów, których część (wg faktycznego zużycia) powinna obciążyć gospodarstwo domowe i/lub działalność pozarolniczą.

ZASADY ogólne:

- Konieczność podziału kosztów wspólnych pojawia się w sytuacji:
  - posiadania wspólnego urządzenia grzewczego, np.: dla budynków gospodarczych i domu mieszkalnego;
  - zakupu paliw do dużych zbiorników pełniących funkcję stacji paliw, z których korzystają wszystkie pojazdy (gospodarstwa rolnego i prywatne);
  - posiadania wspólnych urządzeń pomiarowych zużycia: energii elektrycznej, wody i gazu;
  - korzystania z jednej linii telefonicznej w celach prywatnych i dla gospodarstwa rolnego;
  - opłacania wspólnego rachunku za wywóz nieczystości stałych.

- Nie są kosztami wspólnymi te koszty, które w 100% ponoszone są na gospodarstwo domowe i/lub na pozarolniczą działalność gospodarczą niezwiązaną z gospodarstwem rolnym. Pozycje takie (jeśli znalazły się w zapisach) należy wykreślić z tabeli „Wydatki”, a także skorygować wartość i ilość zapasów na 1 stycznia roku obrachunkowego, wykreślając te, które zużyte zostały w gospodarstwie domowym i/lub w działalności pozarolniczej.
- W sytuacji, gdy dla gospodarstwa rolnego są zainstalowane oddzielne urządzenia pomiarowe zużycia wody, energii elektrycznej i gazu, czy oddzielne liczniki centralnego ogrzewania, to w tabeli „Wydatki” (KWiW) odnotowane muszą być tylko koszty związane z urządzeniami gospodarstwa rolnego, a w tabeli 11 nie należy wpisywać ich jako kosztów wspólnych.

5.21. Tabela 12 Produkcja roślinna w toku – cykl krótki

	Rodzaj nakładu /b	Kod	J. m.	Ilość	Cena jednostkowa netto		Wartość
					[zł]	[gr]	
	1	2	3	4	5		6=4*5
Z własnej produkcji przeniesie z tab. 7 kol. 6		0-0-0-0					
		0-0-0-0					
		0-0-0-0					
		0-0-0-0					

CEL:

Rejestracja ilościowa i wartościowa nakładów poniesionych na produkcję roślinną w toku cyklu krótkiego.

ZASADY ogólne:

- W tabeli:
  - dane należy uzyskać bezpośrednio od rolnika – po zakończeniu prac związanych z uprawą jesienną;
  - kody mogą się powtarzać – np. nawozy fosforowe o różnych cenach;
  - nie należy wpisywać wysianego wapna nawozowego.
- Przed wypełnieniem tabeli należy sprawdzić, jaka powierzchnia zasiewów do zbioru w roku następnym zapisana jest w kolumnie 12 tabeli 4 KOiZ, gdyż każdej oziminy tam odnotowanej musi być przypisana w tabeli 12 KOiZ odpowiednia ilość nasion (własnych lub obcych), należy też uwzględnić nawozy (zarówno pod oziminy, jak i pod planowane na rok następny uprawy jare) oraz środki ochrony roślin. Zapisy w tabeli 12 KOiZ powinny być **spójne z zapisami w tabeli 4 KOiZ**.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 1 należy wyszczególnić rodzaje nakładów bezpośrednich (kody z grupy 5x – xx – xx, oraz 6x – xx – xx) i określić je w wymiarze ilościowym (kolumna 4) i wartościowym podając cenę jednostkową netto (kolumna 5). Należy zwrócić uwagę, czy zapisy pozwalają na jednoznaczną identyfikację danego kosztu. Z tego względu, zwłaszcza w opisie kodu 51-10-00 ‘Materiał siewny i rozmnożeniowy’, należy określić gatunek rośliny, której dotyczy poszczególny koszt np. ‘Nasiona pszenicy ozimej’.
- W przypadku nawozów mineralnych w kolumnie 1 należy wpisać również zawartość procentową NPK [N, P₂O₅, K₂O].
- W przypadku własnego materiału siewnego w kolumnie 5 należy wpisać cenę jednostkową netto odpowiadającą cenie sprzedaży „loco gospodarstwo” z okresu zużycia.

- Ilość i cena własnego materiału siewnego powinna być zgodna z odpowiednimi zapisami w tabeli 7 KOiZ „Zużycie produktów własnych...”. Konieczne jest również zweryfikowanie czy wykazana ilość nasion czy nawozów jest adekwatna do powierzchni wykazanej pod daną uprawą ozimą, tj. czy normy ilościowe wysiewu czy nawożenia nie zostały przekroczone.

5.22. Tabela 13 Produkcja roślinna w toku – cykl długi (szkółki drzew owocowych, ozdobnych, iglaki na choinki)

Nazwa uprawy:												
Kod uprawy:			02-_____	02-_____	02-_____	02-_____	02-_____	02-_____	02-_____	02-_____	02-_____	
Rok rozpoczęcia uprawy:												
L.p.	Powierzchnia uprawy [ha]:											
	Nawadnianie /a											
Kod pochodzenia uprawy /b:												
Rodzaj nakładu, kosztu		Kod	J.m.	Ilość	Wartość netto [zł]	Ilość	Wartość netto [zł]	Ilość	Wartość netto [zł]	Ilość	Wartość netto [zł]	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Z własnej produkcji		0-_____									
2			0-_____									

CEL:

Ewidencja ilościowych i wartościowych nakładów poniesionych na produkcję roślinną w toku cyklu długiego.

ZASADY ogólne:

- W bieżącym roku dane z poprzedniego roku obrachunkowego są automatycznie przenoszone przez komputer do tej tabeli. Należy jednak pamiętać, aby wpisać je do tabeli w wersji papierowej.

ZASADY szczegółowe:

- Powierzchnie upraw należy podawać w hektarach.
- Przy zakupionych i otrzymanych nieodpłatnie produkcjach cyklu długiego w toku: w „główce” kolumny należy wpisać: nazwę uprawy, kod, rok rozpoczęcia uprawy, powierzchnię uprawy, kod pochodzenia uprawy = 3 (z zakupu) lub 4 (z nieodpłatnych przekazania).
- Nowo założoną (w bieżącym roku) szkółkę należy wpisać do tabeli, nadać jej kolejny wolny kod identyfikacyjny i uzupełnić wszystkie wymagane w tabeli dane. W tym przypadku rok założenia (rozpoczęcia uprawy) jest rokiem bieżącym, a kod pochodzenia powinien być:
  - = 5 jeśli szkółka została założona na ziemi wykorzystanej wcześniej w danym roku pod uprawę w plonie głównym lub;
  - = 6 jeśli szkółka została założona na ziemi nie wykorzystanej wcześniej w danym roku pod uprawę w plonie głównym.
- Nakłady i koszty poniesione dodatkowo (poza zakupem „na pniu” oraz zakupem od razu zakodowanym kodem cyklu długiego) należy oszacować i wpisać w odpowiednie rubryki w wierszach od 1 do 19. Wszystkie nakłady obce wycenić należy po cenach zakupu netto lub po cenach nieodpłatnego przekazania do gospodarstwa rolnego.
- W przypadku pozyskania w roku obrachunkowym produkcji z upraw zaliczanych do produkcji cyklu długiego, w wierszu 20 należy wpisać wielkość powierzchni, z której pozyskano produkty (np. wykopano sadzonki lub wycięto choinki).

5.23. Tabela 14 Wykaz strat losowych oraz przyznanych odszkodowań z tytułu ubezpieczenia konkretnych upraw i zwierząt

Wyszczególnienie	Kod	M-c straty	Dotyczy: 1= stanu początkowego; 2 = roku bieżącego	% zniszczenia lub ubytku /b	Wartość zniszczenia lub ubytku /c		Przyznane odszkodowanie /d	
				(%)	[zł]	[gr]	[zł]	[gr]
1	2	3	4	5	6	7	7	
				%				

CEL:

Opis strat nadzwyczajnych w aktywach gospodarstwa rolnego oraz zapis przyznanych odszkodowań z tytułu ubezpieczenia konkretnych upraw i zwierząt.

ZASADY ogólne:

- Do strat losowych zalicza się straty powstałe w wyniku zdarzeń losowych, takich jak: klęski żywiołowe (powódź, pożar, huragan, gradobicie, wymarznienie, susza itp.), wypadki komunikacyjne i kradzieże.
- Do strat losowych nie zalicza się takich zdarzeń, jak: upadki zwierząt na skutek chorób, zniszczenie ziarna przez gryzonie, zamknięcia produktów lub materiałów do produkcji przechowywanych w magazynie (np. z powodu przeciekającego dachu), itp.
- Jeśli poniesiona strata nie jest stratą losową ale uprawy czy zwierzęta były ubezpieczone i otrzymano odszkodowanie za zaistniałe straty to w tabeli 14 należy wypełnić jedynie kolumny: 1, 2 oraz 7.
- Do odszkodowań z tytułu ubezpieczenia konkretnych upraw, grup zwierząt lub lasu zalicza się takie, które w tabeli „Wydatki” kodowane były kodami: 83–24–10, 83–24–20 i 83–26–00. Odszkodowania występujące pod tymi kodami w tabeli „Wpływy” należy przypisać konkretnym uprawom, gatunkom zwierząt i drzewostanowi leśnemu wykazując ich kody w tabeli 14 KOiZ. Wartość przyznanych odszkodowań będzie dodana do wartości produkcji z określonych upraw lub grup zwierząt, a w przypadku lasu do wartości produkcji drewna surowego (68–11–00).
- W tej tabeli nie należy wpisywać odszkodowań przyznanych z tytułu ubezpieczenia plantacji wieloletnich, plonujących bądź nieplonujących (np. drzew i krzewów od ujemnych skutków przezimowania kod 83–27–00), gdyż ubezpieczenia te dotyczą środka trwałego.

ZASADY szczegółowe:

- W kolumnie 1 należy dokładnie sprecyzować rodzaj utraconego lub zniszczonego składnika majątku. Opisy rzeczowych środków trwałych muszą być dokładne, aby jednoznacznie określały kody, pod którymi środki te figurowały w aktywach gospodarstwa rolnego. W przypadku środków obrotowych opis powinien wyraźnie precyzować, czy strata dotyczy produktu własnego, czy materiału do produkcji pochodzącego spoza gospodarstwa.
- W kolumnie 2 należy zapisać indywidualny kod środka trwałego, zwierzęcia lub produktu lub materiału, który uległ zniszczeniu.
- W kolumnie 3 należy wpisać miesiąc wystąpienia straty losowej.
- W kolumnie 4 należy kodem opisać źródło pochodzenia utraconego składnika majątku wybierając jeden z dwu kodów: 1 = ze stanu początkowego, 2 = z roku bieżącego.

- W kolumnie 5, w przypadku strat losowych rzeczowych środków trwałych (z wyjątkiem stada podstawowego) oraz inwestycji w toku – należy określić procent zniszczenia (wartość straty zostanie wyliczona automatycznie przez System RDR).
- W przypadku strat losowych zwierząt oraz wszystkich środków obrotowych magazynalnych (produktów, materiałów) – w kolumnie 1 obok nazwy należy wpisać ilość utraconych produktów, materiałów lub zwierząt, a w kolumnie 6 wartość straty. Przy określaniu wartości straty należy brać pod uwagę tylko wartość utraconych produktów własnych lub materiałów obcych (materiał siewny, nawozy, środki ochrony roślin). Przy wycenie należy zastosować odpowiednie ceny:
  - z dnia zdarzenia – dla produktów własnych, zwierząt stada obrotowego i zwierząt stada podstawowego pochodzącego z tegorocznych przeklasowań;
  - ze stanu początkowego – dla materiałów obcych oraz zwierząt stada podstawowego, które znajdowały się w gospodarstwie na stanie początkowym;
  - z dnia zakupu lub nieodpłatnego przekazania – dla materiałów zakupionych lub otrzymanych nieodpłatnie w roku bieżącym.
- Przy wpisywaniu przyznanych odszkodowań w kolumnie 1 należy określić rodzaj uprawy lub grupy zwierząt, do których przyznano odszkodowanie, w kolumnie 2 podać kod uprawy lub kod grupy zwierząt, a w kolumnie 7 kwotę przyznanego odszkodowania. Należy pamiętać, że przyznane odszkodowanie musi uprzednio być zanotowane w tabeli Wpływów (w momencie przyznania) i ewentualnie w tabeli 8(14)/a SWAiZ (SAiZ) Należności (o ile środki pieniężne nie wpłynęły do gospodarstwa rolnego do końca roku obrachunkowego).

UWAGI DODATKOWE:

- Sposób zapisu zaszłości dotyczących odszkodowań przedstawiono na Schemacie 7 (str. 102).

5.24. Tabela Informacje dodatkowe nt. strat i odszkodowań

1.1. Straty w produkcji rolnej na cele żywnościowe i paszowe / a:	□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
1.2. Odszkodowanie za straty /b:	□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □
1.3. Uczestnictwo w funduszach ubezpieczeń wzajemnych /c:	□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

CEL:

Rejestracja informacji dodatkowych dotyczących strat w produkcji rolnej oraz odszkodowań za straty.

ZASADY ogólne:

- Tabelę należy wypełnić na podstawie rozmowy z rolnikiem.

ZASADY szczegółowe:

- Pytanie 1.1. – straty w gospodarstwie rolnym dotyczące produkcji żywności i pasz to ilość produktów rolnych przeznaczonych początkowo do spożycia przez ludzi lub zwierzęta, która została usunięta lub utracona (tj. nie wchodzi ona na rynek lub nie jest wykorzystywana zgodnie z przeznaczeniem jako żywność lub pasza). W przypadku upraw obejmuje to wszelkie straty powstałe od momentu, w którym produkty są już wystarczająco dojrzałe, aby mogły zostać zebrane, aż do etapu po zbiorze, do momentu

wyjścia produktów z gospodarstwa. W przypadku zwierząt żywych obejmuje to wszelkie straty powstałe od momentu, w którym zwierzęta są już wystarczająco dojrzałe, aby mogły zostać ubite, aż do momentu opuszczenia gospodarstwa.

W przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego (mleko i jaja) straty liczy się od momentu pobrania mleka z wymion i złożenia jaj przez ptaka.

Pytanie dotyczy:

- dojrzałych upraw, które pozostawiono niezbrane (np. z powodu bardzo niskich cen rynkowych lub uszkodzeń);
- produktów zebranych i poddanych obróbce w gospodarstwie (np. kompostowane w gospodarstwie, spalone) lub usunięte poza gospodarstwem;
- produktów odrzuconych przez nabywcę (np. ze względu na wymogi jakościowe i handlowe, nadprodukcję), które wracają do punktu produkcji lub są usuwane;
- innych strat podczas przechowywania, transportu, przetwarzania w gospodarstwie.

Pytanie nie dotyczy:

- produktów pierwotnie przeznaczonych do spożycia przez ludzi, które przeznaczono na paszę dla zwierząt gospodarskich;
  - produktów niewprowadzonych do obrotu spożytych w gospodarstwie lub przekazanych organizacjom charytatywnym, bankom żywności lub innym podobnym odbiorcom.
- Pytanie 1.2. – należy wskazać, czy rolnik złożył wniosek o odszkodowanie za straty spowodowane zdarzeniami ekstremalnymi w ramach systemów ubezpieczeń lub poza nimi, w odniesieniu do których koszty składek ubezpieczeniowych ujęto w tabeli Wydatki. Odszkodowanie poza systemami ubezpieczeń może mieć tu znaczenie w przypadku, gdy rolnik nie jest ubezpieczony, lub gdy ubezpieczenie rolnika nie pokrywa szkody. Jeżeli w tabeli Wydatki nie ujęto takich kosztów, oznacza to, że wniosek o odszkodowanie za straty spowodowane zdarzeniami ekstremalnymi został złożony w ramach systemów wsparcia uruchamianych po wystąpieniu sytuacji kryzysowej, takich jak rezerwa rolna WPR, Fundusz Solidarności UE, pomoc państwa itp.
  - Pytanie 1.3. – należy wskazać, czy rolnik uczestniczy w funduszu ubezpieczeń wzajemnych. „Fundusz ubezpieczeń wzajemnych” oznacza akredytowany przez państwo system, który umożliwia stowarzyszonym rolnikom ubezpieczenie się i z którego wypłacane są rekompensaty w przypadku wystąpienia strat.

5.25. Tabela 15 Likwidacja środków trwałych

Wyszczególnienie	Kod środka trwałego	% likwidacji
1	2	3
	1 _ _ _ _ _	

CEL:

Rejestracja środków trwałych przeznaczonych do całkowitej lub częściowej likwidacji.

ZASADY ogólne:

- Umieszczenie środka trwałego w tabeli 15 skutkuje usunięciem danego środka trwałego lub jego części z ewidencji środków trwałych. Tabela 15 znajduje zastosowanie w przypadku usuwania zamortyzowanych oraz niezamortyzowanych środków trwałych

nieużytkowanych już w gospodarstwie, a także zaplanowanej przez rolnika likwidacji w pełni plonujących sady i plantacji wieloletnich.

- Likwidację można przeprowadzić dla wszystkich środków trwałych za wyjątkiem: ziemi oraz drzewostanu leśnego.

UWAGA: błędem jest 'zerowanie' wartości i przewidywanej liczby lat użytkowania w tabeli SAiZ dla środków trwałych podlegających likwidacji. Dopuszczalne jest to jedynie w wyjątkowej sytuacji, gdy istnieje konieczność korekty błędnego kodu w SAiZ - wtedy jednak wartość i przewidywana liczba lat użytkowania powinny być przeniesione do wiersza z prawidłowym kodem.

5.26. Tabela 16 Środki trwałe w budowie: drzewostan leśny, sady i plantacje wieloletnie

Nazwa środka trwałego w budowie:												
Kod środka trwałego w budowie /a:		0_____		0_____		0_____		0_____		0_____		
Rok rozpoczęcia inwestycji:												
Powierzchnia w ha:												
L.p.	Nawadnianie /b											
	Kod pochodzenia inwestycji /c:											
Wyszczególnienie		Kod	J. m.	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	Ciągnik	16-30-__	godz.									
2	Siła pociągowa własna	Samochód ciężarowy /d	16-2-__	tonkm								
3		Samochód osobowy	16-1-__	km								

CEL:

Ewidencja nakładów i kosztów ponoszonych na sady i plantacje wieloletnie, których nasadzenia nie weszły w okres plonowania oraz ewidencja nakładów i kosztów założenia lasu.

ZASADY ogólne:

- W bieżącym roku dane z poprzedniego roku obrachunkowego są automatycznie przenoszone przez komputer do tej tabeli. Należy jednak pamiętać, aby wpisać je w wersji papierowej tabeli.
- Las jako środek trwały w budowie należy oznaczyć kodem wiodącego gatunku drzew. W kodzie tym dwie ostatnie cyfry określają numer kolejnego lasu w gospodarstwie, dlatego nowo zakładany las musi być oznaczony kodem zawierającym kolejny wolny numer (większy o 1), nie wykazany dotychczas w zasobach leśnych gospodarstwa w SAiZ.
- Inwestycje w sadach i plantacjach wieloletnich uznaje się za zakończone w momencie wejścia w pełne owocowanie (wtedy powierzchnię zakończonej inwestycji należy wykazać w tab. 4 KOiZ 'Uprawy'). Błędem jest zakończenie inwestycji tuż po posadzeniu sadzonek, np. w roku rozpoczęcia inwestycji. Sprzedaż okazjonalnego zbioru z sadu 'w inwestycji', który nie wszedł jeszcze w pełne owocowanie, w tab. Wpływy KWiW należy zapisywać kodem danej uprawy, np. 61-93-46 'Maliny ogrodowe'.

ZASADY szczegółowe:

- W „boczk” Tabeli 16 KOiZ wyszczególniono grupy nakładów i kosztów dla wszystkich przeprowadzanych w gospodarstwie inwestycji. Każda inwestycja zapisywana musi być w oddzielnej kolumnie.
- Na podstawie tabel: „Wydatki” oraz „Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego” należy ustalić, czy w bieżącym roku nastąpił zakup lub pozyskanie z daru rozpoczętej inwestycji w toku (odpowiednie kody z wykazu 02 i 03 również jeśli jest to

inwestycja na gruntach dodzierżawionych). Zakup lub pozyskanie nieodpłatne tego rodzaju inwestycji w toku należy odnotować w główkach kolejnych wolnych kolumn wpisując: nazwę inwestycji, kod, rok rozpoczęcia, powierzchnię oraz kod pochodzenia (z zakupu = 3, z nieodpłatnych przekazania = 4).

- Inwestycję rozpoczętą w bieżącym roku obrachunkowym należy wpisać w kolejnej wolnej kolumnie z kodem pochodzenia inwestycji:
= 5 jeśli inwestycja została założona na ziemi wykorzystanej wcześniej w danym roku pod uprawę w plonie głównym lub;
= 6 jeśli inwestycja została założona na ziemi nie wykorzystanej wcześniej w danym roku pod uprawę w plonie głównym.
- Wiersz 20 należy wypełnić po zakończeniu inwestycji. W wierszu tym należy zapisać kod nowego środka trwałego zastępując w kodzie inwestycji początkową cyfrę „0” cyfrą „1”.
- Po zakończeniu zakładania lasu nie należy wypełniać wiersza 21 – przewidywana liczba lat użytkowania, gdyż las nie podlega amortyzacji.
- Po zakończeniu zakładania plantacji należy zwrócić uwagę na deklarowany czas użytkowania plantacji, np. jest mało prawdopodobne aby plantacja truskawek była użytkowana przez 15 lat.

UWAGI DODATKOWE:

- Sposób zapisu zaszczości dotyczących inwestycji przedstawiono na Schemacie 2 (str. 97).

5.27. Tabela 17 Środki trwałe w budowie: pozostałe

Nazwa środka trwałego w budowie lub ulepszenia:											
Kod środka trwałego w budowie lub ulepszenia /a:			0		0		0		0		
Jednostka miary:											
Ilość [m, szt., ha, m ³]:											
Rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia:											
Kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji:			1		1		1		1		
Kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia /b:											
Wyszczególnienie		Kod	J. m.	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Siła pociągowa własna	Ciągnik	16-30-__	godz.								
	Samochód ciężarowy /c	16-2__	tonokm								
	Samochód osobowy	16-1__	km								

CEL:

Ewidencja nakładów i kosztów poniesionych na:

- środki trwałe w budowie, takie jak: budynki, budowle, urządzenia melioracyjne, środki transportowe oraz maszyny i urządzenia techniczne;
- założenie trwałych użytków zielonych (TUZ);
- rekultywację gruntów;
- ulepszenia w środkach trwałych zarówno własnych gospodarstwa rolnego jak i obcych oddanych rolnikowi w użytkowanie na zasadach dzierżawy lub umowy innego typu.

ZASADY ogólne:

- W bieżącym roku dane z poprzedniego roku obrachunkowego są automatycznie przenoszone przez komputer do tej tabeli. Należy jednak pamiętać aby wpisać je do tabeli w wersji papierowej.

- Materiały budowlane, części zamienne, usługi oraz najem dorywczy muszą być przypisane poszczególnym inwestycjom i oznaczone kodem tych inwestycji w momencie zakupu lub nieodpłatnego przekazania do gospodarstwa rolnego.
- Jeśli w trakcie roku obrachunkowego zmieniono decyzję o przeznaczeniu materiałów budowlanych (na inną inwestycję w toku), to w tabelach: „Wydatki” KWiW lub „Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego” KOiZ należy wprowadzić odpowiednie poprawki.

ZASADY szczegółowe:

- Każda inwestycja musi być zapisywana w oddzielnej kolumnie. W „główce” kolumny zapisać należy charakterystykę inwestycji: nazwę oraz kod z wykazu „0” nowego lub ulepszanego środka trwałego, jednostkę miary (m, szt., ha, m³), rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia, kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji z wykazu 1 (taki sam, jaki nadano środkowi trwałemu w SAiZ lub przy zakupie), kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia (wpisując jeden z czterech kodów: 1 – ze stanu początkowego, 2 – rozpoczęta przez rolnika w roku bieżącym, 3 – z zakupu, 4 – z nieodpłatnych przekazania).
- Ulepszenia w obcych środkach trwałych oddanych rolnikowi w użytkowanie na zasadach dzierżawy lub umowy innego typu należy kodować kodem 09–00–nn.
- W „boczk” tabeli 17 KOiZ wyszczególniono grupy nakładów i kosztów dla wszystkich przeprowadzanych w gospodarstwie inwestycji.
- Zakończonej inwestycji należy nadać kod środka trwałego w wierszu 20. Kod ten będzie kodem inwestycji, w którym początkową cyfrę „0” zastąpiono cyfrą „1” (np. 06–30–01 → 16–30–01).
- Przewidywaną liczbę lat użytkowania należy wpisać w wierszu 21 zarówno dla obiektów nowo wybudowanych jak i tych, w których przeprowadzono ulepszenia.
- W odniesieniu do pojazdów w wierszu 22 należy podać charakterystykę:
  - moc silnika – w przypadku samochodów osobowych innych niż z silnikiem spalinowym (np. elektrycznych), samochodów dostawczych i ciężarowych oraz ciągników;
  - pojemność silnika – tylko dla samochodów osobowych z silnikiem spalinowym;
  - ładowność dla przyczep i naczep.

UWAGI DODATKOWE:

- Sposób zapisu zaszłości dotyczących przeprowadzanych inwestycji w gospodarstwie rolnym przedstawiono na Schemacie 2 (str. 97).

PRZYKŁADOWE ZAPISY DOTYCZĄCE INWESTYCJI PROWADZONYCH W GOSPODARSTWIE:

- Wystąpienie zakupów lub nieodpłatnych przekazania do gospodarstwa rolnego, wskazujących, że rozpoczęto nową inwestycję.
- KWiW Wydatki:

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość np. z faktury [kg, dt, l, ha, m ³ , h, szt.]	Wydatki			Dokonane wypłaty w wartości brutto		Kod zapisu /c	Rozliczenie z l.p. z miesiąca /d
							Wartość netto /b [zł]	Stawka VAT [gr]	Wartość brutto [zł]	Wartość brutto [zł]	Wartość brutto [gr]		
04	1	Mapka geodezyjna - budowa nowej obory	05-10-05						—	700	700	1	

- Należy wówczas wpisać dane tej inwestycji w główce Tabeli 17 KOiZ:

Nazwa środka trwałego w budowie lub ulepszenia:	Obora				
Kod środka trwałego w budowie lub ulepszenia /a:	05-10-05				
Jednostka miary:	szt				
Ilość [m, szt., ha, m ³]:	1				
Rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia:	2025				
Kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji:					
Kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia /b:	2				

- zwracając uwagę na prawidłowe wpisanie roku rozpoczęcia (**rok bieżący**) i kodu pochodzenia inwestycji
- Otrzymanie z daru lub zakupienie w bieżącym roku obrachunkowym rozpoczętej inwestycji.
- KOiZ Tabela 9 Nieodpłatne przekazania do gospodarstwa rolnego:

Wyszczególnienie /b	Kod	Ilość zwierząt (info dodatkowa do obrotu stad) [szt.]	J. m.	Ilość [szt., kg, dt, l, ha, m ³ , h, km, tonokm]	Cena jednostkowa brutto		Przekazania do gospodarstwa rolnego	
					[zł]	[gr]	Z gosp. domowego Ilość [szt., kg, dt, l, ha, m ³ , h, km, tonokm]	Pozostałe Ilość [szt., kg, dt, l, ha, m ³ , h, km, tonokm]
Chlewnia w budowie	05-10-07		szt.	1	14 500			1

- Dane tej inwestycji należy wpisać w główce Tabeli 17:

Nazwa środka trwałego w budowie lub ulepszenia:	Chlewnia				
Kod środka trwałego w budowie lub ulepszenia /a:	05-10-07				
Jednostka miary:	szt				
Ilość [m, szt., ha, m ³]:	1				
Rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia:	2025				
Kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji:					
Kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia /b:	4				

- zwracając uwagę na prawidłowe wpisanie roku rozpoczęcia i kodu pochodzenia inwestycji.
- Rozpoczęcie w bieżącym roku nowego remontu kapitalnego lub modernizacji środka trwałego.
- Obiekt poddawany ulepszeniu należy wpisać do Tabeli 17 KOiZ:

Nazwa środka trwałego w budowie lub ulepszenia:	Remont Ursusa				
Kod środka trwałego w budowie lub ulepszenia /a:	06-3-0-0-2				
Jednostka miary:	szt				
Ilość [m, szt., ha, m ³]:	1				
Rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia:	2025				
Kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji:	06-3-0-0-2				
Kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia /b:	2				

- pamiętając o prawidłowym wpisanie kodu remontowanego środka trwałego w odpowiednie wiersze w główce tabeli.
- Przeprowadzanie ulepszenia połączonego ze zmianą funkcji środka trwałego.

- Należy zwrócić uwagę na prawidłowe kodowanie środka trwałego. Przykład: przerabianie kurnika (15-10-02 – kod pod którym kurnik był do tej pory w gospodarstwie) na owczarnię (po zakończeniu inwestycji będzie ona oznaczona nowym kodem 15-10-06 – końcówka to kolejny wolny numer budynku w gospodarstwie).

Nazwa środka trwałego w budowie lub ulepszenia:		Przerobienie kurnika na owczarnię				
Kod środka trwałego w budowie lub ulepszenia /a:		051006	000000	000000	000000	000000
Lp.	Jednostka miary:	szt				
	Ilość [m, szt., ha, m ³]:	1				
	Rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia:	2025				
	Kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji:	151002	100000	100000	100000	100000
Kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia /b:		2				

20	Kod środka trwałego po zakończeniu inwestycji /e		kod	151006	100000	100000	100000	100000
21	Przewidywana liczba lat użytkowania środka trwałego		lata	20				
22	Charakterystyka		KM, cm ³ , kW					

- Zakładanie TUZ lub rekultywacja gleb:
  - W momencie rozpoczęcia rekultywacji bądź przystąpienia do zakładania trwałego użytku zielonego, dokonujemy odpowiednich zapisów w główce Tabeli 17 KOiZ:

Nazwa środka trwałego w budowie lub ulepszenia:		Zakładanie łąki	Rekultywacja Nowa Wieś			
Kod środka trwałego w budowie lub ulepszenia /a:		082401	082101	000000	000000	000000
Lp.	Jednostka miary:	ha	ha			
	Ilość [m, szt., ha, m ³]:	1,5	0,35			
	Rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia:	2025	2024			
	Kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji:	100000	100000	100000	100000	100000
Kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia /b:		2	1			

- Inwestycje w obcych środkach trwałych:
  - W momencie rozpoczęcia inwestycji dokonujemy odpowiednich zapisów w główce Tabeli 17 KOiZ:

Nazwa środka trwałego w budowie lub ulepszenia:		Remont dzierzawionej chlewni				
Kod środka trwałego w budowie lub ulepszenia /a:		090001	000000	000000	000000	000000
Lp.	Jednostka miary:	szt				
	Ilość [m, szt., ha, m ³]:	1				
	Rok rozpoczęcia inwestycji lub ulepszenia:	2025				
	Kod środka trwałego podlegającego ulepszeniu lub zmianie funkcji:	100000	100000	100000	100000	100000
Kod pochodzenia inwestycji lub ulepszenia /b:		2				

- Szacowanie pozostałych nakładów i kosztów poniesionych w roku bieżącym na poszczególne inwestycje w toku:
  - Uwzględniamy nakłady i koszty, które nie mogły być wcześniej zakodowane kodem inwestycji, np.:

Wyszczególnienie	Kod	J. m.	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]	Ilość	Wartość [zł]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
15 Praca własna	72-00-00	godz.	50	500								
16 Praca najemna stała	73-00-09	godz.	50									

- Likwidacja środka trwałego w budowie, zamierzona przez rolnika np. z przyczyn ekonomicznych:
  - Zapis zdarzenia wygląda następująco:

20	Kod środka trwałego po zakończeniu inwestycji /e		kod	LIKwidacja	100000	100000	100000	100000
----	--	--	-----	------------	--------	--------	--------	--------

- Zakończenie budowy lub remontu kapitalnego środka trwałego:
  - Należy uzupełnić zapisy w wierszach 20 do 22, np. w przypadku remontu kapitalnego ciągnika z przykładu powyżej:

20	Kod środka trwałego po zakończeniu inwestycji /e	X	kod	16-30-02	1	1	1	1
21	Przewidywana liczba lat użytkowania środka trwałego		lata	6				
22	Charakterystyka pojazdu		KM, cm ³	30				

- lub ulepszenia dokonywanego w obcych środkach trwałych:

20	Kod środka trwałego po zakończeniu inwestycji /e	X	kod	19-00-01	1	1	1	1
21	Przewidywana liczba lat użytkowania środka trwałego		lata	9				

- Okres dokonywania odpisów amortyzacyjnych od zakończonych ulepszeń w obcych środkach trwałych, przy umowach wieloletnich nie powinien przekraczać długości okresu użytkowania danego środka trwałego w badanym gospodarstwie.
- Po zakończeniu rekultywacji lub zakładania trwałego użytku zielonego, ich wartość będzie rozliczana przez kilka lat dzięki przepisaniu na kod rozliczeń międzyokresowych kosztów, odpowiednio: 18–21–nn lub 18–24–nn.

5.28. Tabela 18 Rejestr utraconych wartości oraz umorzeń

Wyszczególnienie	Kod	Dotyczy: 1 = stanu początkowego; 2 = roku bieżącego.	Wartość	
			[zł]	[gr]
1	2	3	4	
[a] Zaliczki wniesione				
	1	1		
	2	2		
[b] Należności				
	1	1		
	2	2		

CEL:

Rejestracja utraconych wartości (np. należności za sprzedany produkt), bądź uznania umorzenia zobowiązania (np. za zakupiony materiał).

ZASADY ogólne:

- Podstawą do uznania tych zdarzeń jest wyrok sądowy lub ugoda stron. W wyjątkowych przypadkach (gdy rolnik jest pewny, że nie odzyska danej kwoty) dopuszcza się także ustne oświadczenie rolnika.
- Pozycje od [a] do [d] dotyczą utraconych wartości;
- Pozycje od [e] do [h] dotyczą uzyskanych umorzeń.

5.29. Tabela 19 Przychody i powiązania rynkowe

CEL:

Ewidencja informacji ogólnych o przychodach gospodarstwa rolnego i jego powiązaniach z rynkiem w zakresie sprzedaży produktów rolnych.

Przychody:

Przychody	1. Przychody całkowite gospodarstwa rolnego [%]:	$\Sigma = 100\%$
	1.1. Przychody ze sprzedaży produktów rolniczych [%]	_____
	1.2. Płatności bezpośrednie [%]	_____
	1.3. Pozostałe przychody [%]/a:	_____
	2. Przychody ze sprzedaży prod. rolniczych surowych i przetworzonych [%]:	$\Sigma = 100\%$
	2.1. Przychody ze sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych [%]/b:	_____
	2.2. Przychody ze sprzedaży w ramach rolniczego handlu detalicznego [%]/b:	_____
	2.3. Pozostałe przychody ze sprzedaży produktów rolniczych [%]:	_____

- Pytanie 1. – należy określić procentowy udział poszczególnych części przychodów w przychodach całkowitych. Informacje na temat struktury przychodów całkowitych gospodarstwa rolnego należy **uzupełnić na podstawie oceny rolnika**. Dane deklарowane przez rolnika jako odpowiedzi na te pytania nie będą weryfikowane lub oceniane względem wyników obliczanych na podstawie danych rachunkowych.
- Na przychody całkowite gospodarstwa rolnego składają się:
  - wiersz 1.1. przychody ze sprzedaży produktów rolniczych;
  - wiersz 1.2. płatności bezpośrednie w rozumieniu „Instrukcji Kodowania i Wykazów Kodów” (kody 21*);
  - wiersz 1.3. pozostałe przychody to przychody z działalności gospodarczej innej niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem rolnym (OGA): agroturystyka, rękodzielnictwo, przetwórstwo produktów rolnych, produkcja energii odnawialnej, przetwarzanie surowego drewna, akwakultura, usługi w rolnictwie i poza rolnictwem, leśnictwo, inne (szczegółowa definicja OGA znajduje się na stronie 108).
- Pytanie 2. dotyczy struktury przychodów ze sprzedaży produktów rolniczych surowych i przetworzonych. Należy określić, jaki procent przychodów ze sprzedaży produktów rolniczych stanowią:
  - 2.1. przychody ze sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych;

UWAGA: W punkcie 2.1. ‘przychody ze sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych’ prosimy uwzględnić przychody w ramach działalności: ‘**sprzedaż bezpośrednia**’ oraz ‘**dostawy bezpośrednie**’.

- 2.2. przychody ze sprzedaży w ramach rolniczego handlu detalicznego;
- 2.3. pozostałe przychody ze sprzedaży produktów rolniczych surowych i przetworzonych.

Bezpośrednie wprowadzanie na rynek przez rolnika, na małą skalę, żywności wyprodukowanej przez gospodarstwo rolne może odbywać się w ramach:

- dostaw bezpośrednich;

- sprzedaży bezpośredniej;
- rolniczego handlu detalicznego (RHD);
- działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej (MOL).

Szczegółowe informacje nt. ww. form działalności można znaleźć w publikacji Ministerstwa Rolnictwa pod tytułem „Żywność prosto z gospodarstwa – źródłem dochodu rolników” (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/zywnosc-prosto-z-gospodarstwa-zrodlem-dochodu-rolnikow>).

Prosimy zwrócić uwagę, że ww. formy działalności są ściśle sformalizowane przepisami prawa i nie należy ich mylić ze standardową sprzedażą np. do punktu skupu, pośrednikowi.

Cechami wspólnymi ww. form działalności są:

- **konieczność rejestracji** w Państwowej Inspekcji Sanitarnej (produkty pochodzenia roślinnego) i/lub Powiatowym Inspektoracie Weterynarii (produkty pochodzenia zwierzęcego);
- **ograniczenie terytorialne sprzedaży** - do województwa, w którym prowadzona jest produkcja, oraz województw przyległych (wyjątek - RHD);
- **ograniczenie ilościowe sprzedaży**. W przypadku sprzedaży bezpośredniej jest to np. 1000 litrów mleka tygodniowo. Natomiast w ramach RHD można sprzedać maksymalnie np. 2600 kg produktów mlecznych rocznie (ok. 50 kg tygodniowo).

Przykład: Gospodarstwo sprzedaje w ciągu roku kapustę (surową i kiszoną) o łącznej wartości 30 tys. zł. Z tego wartość sprzedaży kapusty surowej do zakładu przetwórstwa wyniosła 20 tys. zł, wartość sprzedaży kapusty surowej sąsiadom rolnika była równa 2 tys. zł. Pozostała kwota (8 tys. zł) pochodziła ze sprzedaży kapusty kiszonej, w ramach zarejestrowanego przez rolnika rolniczego handlu detalicznego (RHD).

W ww. przypadku w podpunktach 2.1. - 2.3. powinny znaleźć się następujące wartości:

2. Przychody ze sprzedaży prod. rolniczych surowych i przetworzonych [%]:	$\Sigma = 100\%$
2.1. Przychody ze sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych [%]/b:	0
2.2. Przychody ze sprzedaży w ramach rolniczego handlu detalicznego [%]/b:	27
2.3. Pozostałe przychody ze sprzedaży produktów rolniczych [%]:	73

Powiązania z rynkiem:

Powiązania z rynkiem	3. Uczestnictwo w organizacjach producenckich /c/d:	_ _ _ _ , _ _ _ _ , _ _ _ _
	3.1. Udział % wartości sprzedaży gospodarstwa wprowadzanej na rynek za pośrednictwem organizacji producenckich/ e:	_ _
	3.2. Liczba członków <u>głównej</u> organizacji producentów rolnych /f:	_ _
	4. Sprzedaż produktu głównego	X
	4.1. Udział wartości sprzedanej produktu głównego w sprzedaży ogółem [%]:	_ _ _ _
	4.2. Nabywca /g:	_ _
	...	...
	4.7. Warunki umowy /l:	_ _ _ _ _

ZASADY ogólne:

- Grupa informacji o powiązaniach z rynkiem dotyczy sprzedaży głównego produktu rolnego pod względem wartości sprzedaży w danym roku obrachunkowym.
- Produkt należy rozumieć jako grupę zwierząt i produkty pochodzenia zwierzęcego, produkty z produkcji roślinnej, leśnej i nierolniczej na najniższym poziomie (kody sześciocyfrowe) w systemie kodowania zawartej w „Instrukcji kodowania i wykazie kodów”.
- Dla upraw posiadających kody zbiorcze (np. pszenica zwyczajna ogółem – 61-12) sprzedaż produktu należy rozpatrywać jako sumę sprzedaży wszystkich kodów z danej grupy (w przypadku pszenicy będą to kody: 61-12-10 pszenica zwyczajna jara, 61-12- 20 pszenica zwyczajna ozima oraz 61-12-90 pszenica zwyczajna).
- W przypadku wystąpienia w gospodarstwie uprawy polowej, pod osłonami wysokimi, czy też uprawy w ogrodach towarowych dla danego gatunku roślin sprzedaż produktu należy rozpatrywać jako sumę sprzedaży wszystkich kodów z danej grupy (np. w przypadku truskawek będą to kody: 61-91-10 truskawki w uprawie polowej oraz 61-92-10 truskawki w uprawie pod osłonami wysokimi).
- W przypadku danego głównego produktu należy podać informację na temat udziału produktu sprzedanego różnym nabywcom oraz ustaleń wynikających z umów regulujących współpracę między gospodarstwem rolnym a nabywcą.

ZASADY szczegółowe:

- Pytanie 3. – należy określić czy dane gospodarstwo jest członkiem **organizacji** producenckich. Ponadto należy uzupełnić informacje na temat sektorów produkcji (odnośnik d/) w których działa dana **organizacja** producencka lub **organizacje** producenckie. Zdarzyć się może, że gospodarstwo należy do **organizacji** producenckiej działającej w wielu sektorach produkcji lub należy do wielu **organizacji** producenckich z różnych sektorów produkcji.

Przykład: gospodarstwo należy do grupy producenckiej zrzeszającej producentów zbóż i nasion roślin oleistych. W punkcie 3. powinny się znaleźć liczby 31 oraz 32.

UWAGA: od roku obrachunkowego 2023 został rozszerzony zakres organizacji uznawanych za grupy producentów rolnych. Są to wszystkie organizacje zrzeszające rolników mające na celu wzmocnienie pozycji rynkowej producentów rolnych, zaliczamy do nich również spółdzielnie mleczarskie.

- Pytanie 3. 1. - należy podać, jaką część (w %) wartości sprzedaży gospodarstwa stanowi wartość sprzedaży za pośrednictwem **organizacji** producenckich.
- Pytanie 3. 2. - należy podać liczbę członków **organizacji** producenckiej (lub głównie **organizacji** producenckiej, w przypadku, jeżeli gospodarstwo należy do kilku **organizacji**).
- Pytanie 4.1. - należy określić udział wartości sprzedanego produktu głównego w całkowitej wartości sprzedaży produktów w danym roku obrachunkowym.
- Pytanie 4.2. - należy wskazać głównego nabywcę sprzedawanego produktu głównego w danym roku obrachunkowym (odnośnik /g). Jeżeli produkt główny jest sprzedawany różnym nabywcom stosuje się również kryterium wyższej wartości sprzedaży (tj. zarejestrowane informacje odnoszą się do głównego nabywcy pod względem wartości sprzedaży w danym roku obrachunkowym).
- Pytanie 4.3. - należy określić udział wartości sprzedanego produktu głównego w całkowitej wartości sprzedaży tego produktu w danym roku obrachunkowym według określonej grupy nabywców (odnośnik /h). W przypadku bezpośredniej sprzedaży konsumentom nie należy wypełniać pozycji 4.4- 4.7.
- Pytanie 4.4. - należy wskazać, czy współpraca między rolnikiem, a nabywcą jest uregulowana pisemną umową/kontraktem handlowym w zakresie sprzedaży głównego produktu rolnego (odnośnik /i). Jeżeli dany główny produkt rolny sprzedawany jest na podstawie różnych umów, należy podać jedynie informacje dotyczące głównej umowy pod względem wartości sprzedaży.
- Pytanie 4.5. - w przypadku uregulowania pisemną umową/kontraktem handlowym (Pytanie 4.4. - kod = 2) współpracy między rolnikiem, a nabywcą w zakresie sprzedaży głównego produktu rolnego należy wskazać rodzaj ceny na sprzedaż głównego produktu rolnego objętego wspomnianą umową (odnośnik /j).
  - kod 1 - cena stała: umowa przewiduje cenę, która nie podlega zmianie niezależnie od wahań kosztów, warunków rynkowych czy innych zmiennych.
  - kod 2 - cena zmienna: umowa przewiduje formułę cenową określającą wskaźniki, i/lub metody kalkulacji, które odzwierciedlają zmiany warunków rynkowych, ilości oraz jakości i składu dostarczanych produktów.
- Pytanie 4.6. - w przypadku uregulowania pisemną umową/kontraktem handlowym (Pytanie 4.4. - kod = 2) współpracy między rolnikiem, a nabywcą w zakresie sprzedaży głównego produktu rolnego należy wskazać, czy umowa określa, podział odpowiedzialności pomiędzy stronami umowy w zakresie zmian cen rynkowych danych produktów, podziału strat, zysków, w tym w drodze premii (odnośnik /k).
- Pytanie 4.7. - w przypadku uregulowania pisemną umową/kontraktem handlowym (Pytanie 4.4. - kod = 2) współpracy między rolnikiem, a nabywcą w zakresie sprzedaży głównego produktu rolnego należy wskazać, czy umowa określa takie informacje jak (odnośnik /l): częstotliwości dostaw, warunków płatności, kary za nieprzestrzeganie zasad sprzedaży głównego produktu rolnego objętego taką umową warunków i/lub działanie siły wyższej, jak również czy czas trwania umowy wynoszący do 1 roku bez klauzuli automatycznego przedłużenia (tj. wszystkie warunki zawarte w umowie, oprócz ceny, ulegają automatycznemu przedłużeniu, w tym częstotliwość dostaw, warunki płatności itp.). Istnieje możliwość wielokrotnego wyboru.

5.30. TABELE POMOCNICZE

CEL:

Rejestracja zmian zachodzących w roku obrachunkowym w zasobach ziemi własnej gospodarstwa rolnego (wg rodzajów gruntów) i zmian w drzewostanie leśnym.

5.30.1. Tabela A Zmiany w zasobach ziemi własnej

Rodzaj gruntu	Kod	Powierzchnia na początek roku		Przybyło						Ubyło				Powierzchnia na koniec roku		
		z zakupu		z daru		z przeklasyfikowania		sprzedano		darowano		na przeklasyfikowanie		na koniec roku		
		[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	
OGÓŁEM do ROZLICZENIA:																
Użytki rolne	11-10-00	/a														/b
Grunty leśne /c	11-20-00															
Grunty pod zabudowę mieszk. i dział. pozarolnik.	11-70-00															
Pozostałe grunty związane z gosp. rolnym /d	11-91-00															

ZASADY ogólne:

- **Zwiększenie powierzchni** poszczególnych rodzajów gruntów wynika z:
  - zakupów (rejestrowanych na bieżąco w tabeli „Wydatki”, KWiW);
  - nieodpłatnych przekazania do gospodarstwa rolnego (rejestrowanych na bieżąco w tabeli 9 KOiZ);
  - przeklasyfikowań.
- **Zmniejszenie powierzchni** wynika:
  - ze sprzedaży (rejestrowanych na bieżąco w tabeli „Wpływy”, KWiW);
  - z nieodpłatnych przekazania z gospodarstwa rolnego (rejestrowanych na bieżąco w tabeli 8 KOiZ);
  - z przeklasyfikowań.

ZASADY szczegółowe:

- Powierzchnię ogólną ziemi własnej (kolumna 2) oraz powierzchnie użytków rolnych, gruntów leśnych i pozostałych gruntów związanych z gospodarstwem rolnym należy przepisać z tabeli SAiZ „Zasoby ziemi własnej na dzień 01.01.”, bądź z wydruku komputerowego (zamykającego rok poprzedni i jednocześnie otwierającego rok bieżący).
- W przypadku rekultywacji nieużytków, powierzchnię zreaktywowanych nieużytków należy wpisać w wierszu „Pozostałe grunty związane z gospodarstwem rolnym” w kolumnie „ubyło na przeklasyfikowanie”, a powierzchnię utworzonego z nich użytku w wierszu „Użytki rolne” w kolumnie „przybyło z przeklasyfikowania”.

5.30.2. Tabela B Zmiany w drzewostanie leśnym

Gatunek drzew	Kod	Stan na początek roku			Przybyło									Ubyło					Stan na koniec roku				
		Wiek drzew			z zakupu			z daru			z własnych nasadzeń			sprzedano			darowano		wyrib likwidacyjny /b		Wiek drzew		
		[ha]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	[ar]	[ha]	[ar]	[ar]	[ha]	[ha]	[ar]	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20				

ZASADY ogólne:

- Tabela jest tabelą pomocniczą do wypełnienia tabeli 2 (3) SWAiZ.
- Drewno pozyskane z wycinek pielęgnacyjnych nie ma wpływu na zmianę stopnia zadrzewienia w lesie.

ZASADY szczegółowe:

- Tabela dotycząca ilościowych zmian w drzewostanie leśnym wypełniana jest w celu ustalenia powierzchni leśnych na stan końcowy roku obrachunkowego. Dane o:

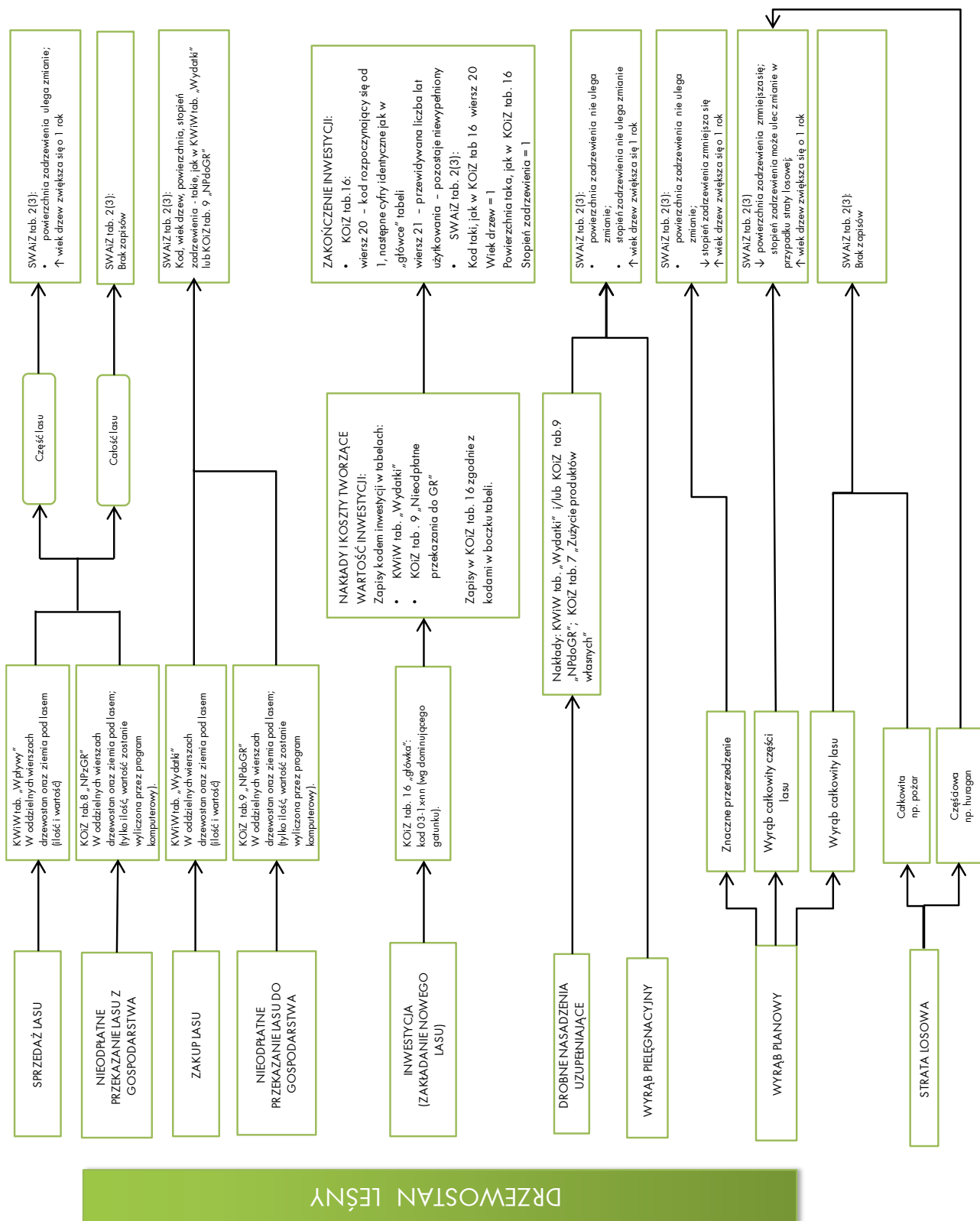
- stanie początkowym drzewostanów leśnych należy przepisać z tabeli 3 SAiZ, bądź z tabeli 2 (3) SWAiZ roku poprzedniego;
- tegorocznych zakupach należy wyszukać w tabeli „Wydatki”, KWiW;
- nieodpłatnych przekazaniach do gospodarstwa rolnego – z tabeli 9 KOiZ;
- zakończonych w roku bieżącym nowych nasadzeniach lasu – z tabeli 16 KOiZ;
- zmniejszeniu powierzchni należy odnaleźć w tabelach: „Wpływy” KWiW (sprzedaż) i 8 KOiZ (nieodpłatne przekazania z gospodarstwa rolnego);
- stratach losowych – z tabeli 14 KOiZ.
- Wyręby likwidacyjne (zmniejszające powierzchnię drzewostanu) oraz przeredzające (zmniejszające stopień zadrzewienia) należy oszacować wraz z rolnikiem.
- Po ustaleniu stanu końcowego poszczególnych drzewostanów leśnych informacje zawarte w kolumnie 1, kolumnie 2 oraz w kolumnach: 18, 19 i 20 tej tabeli należy przepisać do tabeli 2 (3) SWAiZ.

UWAGI DODATKOWE:

- Jeśli w gospodarstwie były wyręby drzewostanu w okresie rębności, to przy wypełnianiu tej tabeli należy sprawdzić, co stało się z pozyskanym drewnem (kod 68–11–00 – drewno surowe, czyli ścięte nieokorowane bale) – np. czy zostało sprzedane, darowane, przekazane na przerób, czy pozostało (w stanie nieprzetworzonym) na stan końcowy roku obrachunkowego (zapasy produktów własnych – potencjalnie towarowych).
- Jeśli surowe bale przekazano na przerób, to należy ustalić, czy drewno budowlane (kod 68–21–00) uzyskane z przerobu bali zostało np. sprzedane, zużyte w gospodarstwie, na inwestycje, czy też pozostało w zapasach własnych potencjalnie towarowych na stan końcowy roku obrachunkowego.

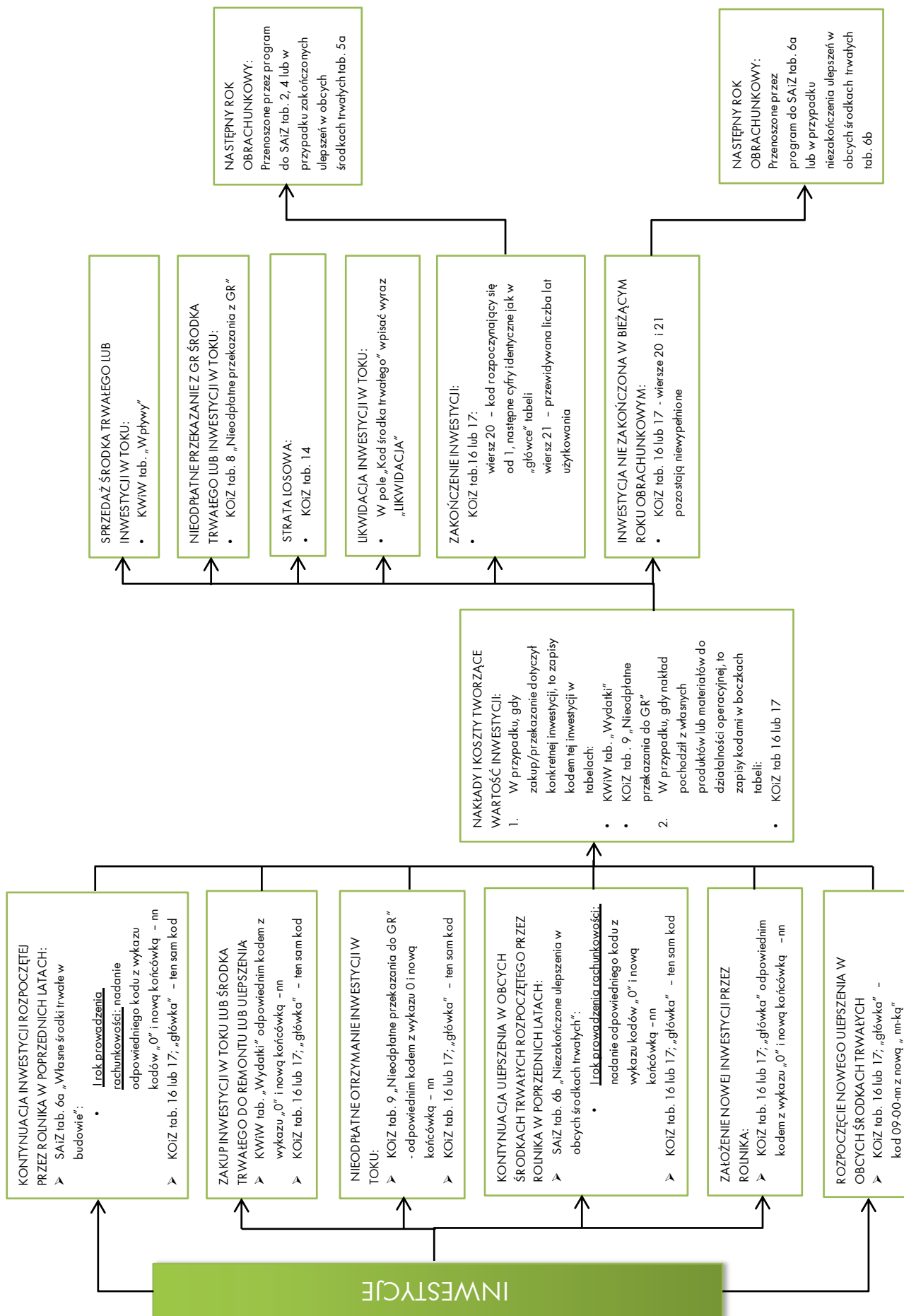
SCHEMATY

Schemat 1 Drzewostan leśny

Schemat 2 Inwestycje

Schemat 3 Rozliczanie dotacji do inwestycji

<p>Rok przyznania dotacji inwestycyjnej n</p> <p>Przewidywana liczba lat rozliczania dotacji inwestycyjnej = K_n = okres użytkowania środka trwałego, którego dotyczy dotacja KWiW tab. Wpływy kol. 3</p>	<p>Liczba lat rozliczania SAiZ tab. 17 kol. 4 = K_n Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $K_{n+1} = K_n - 1$</p>	<p>Całkowita wartość dotacji inwestycyjnej = W_n KWiW tab. Wpływy kol. 11</p>	<p>Rok włączenia do przychodów n+1</p>	<p>Liczba lat rozliczania SAiZ tab. 17 kol. 4 = K_n Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $K_{n+1} = K_n - 1$</p>	<p>Wartość bieżąca dotacji w roku $n+1$ SAiZ tab. 17 kol. 3 = W_n Część włączona do rachunku przychodów gospodarstwa w roku bieżącym = A Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $W_{n+1} = W_n - A$</p>	<p>Rok 2017</p> <p>Przewidywana liczba lat rozliczania dotacji inwestycyjnej $K_{2017} = 10$ lat Całkowita wartość przyznanej dotacji inwestycyjnej $W_{2017} = 70\,000$ zł</p>	<p>Rok 2018</p> <p>SAiZ $K_{2017} = 10$ lat $W_{2017} = 70\,000$ zł $A = W_{2017}/K_{2017} = 7\,000$ zł Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $K_{2018} = K_{2017} - 1 = 9$ lat $W_{2018} = W_{2017} - A = 70\,000$ zł - $7\,000$ zł = $63\,000$ zł</p>	<p>Rok n+2</p>	<p>Liczba lat rozliczania SAiZ: $K_{n+1} = K_n - 1$ Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $K_{n+2} = K_n - 2$</p>	<p>Wartość bieżąca dotacji w roku $n+2$ SAiZ: $W_{n+1} = W_n - A$</p> <p>Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $W_{n+2} = W_{n+1} - A$</p>	<p>Rok 2019</p> <p>SAiZ $K_{2018} = 9$ lat $W_{2018} = 63\,000$ zł Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $K_{2019} = K_{2018} - 1 = 8$ lat $W_{2019} = W_{2018} - A = 63\,000$ zł - $7\,000$ zł = $56\,000$ zł</p>	<p>Rok zakończenia rozliczania dotacji n+K_n</p>	<p>Liczba lat rozliczania SAiZ: $K_{n+(K_n-1)} = K_n - (K_n - 1) = 1$ Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $K_{n+K_n} = K_n - K_n = 0$</p>	<p>Wartość bieżąca dotacji w roku $n + K_n$ SAiZ: $W_{n+(K_n-1)} = W_{n+(K_n-2)} - A$</p> <p>Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $W_{n+K_n} = W_{n+(K_n-1)} - A$</p>	<p>Rok 2027</p> <p>SAiZ $K_{2026} = 1$ rok $W_{2026} = 7\,000$ zł Stan na koniec roku (wyliczony automatycznie): $K_{2027} = K_{2026} - 1 = 0$ $W_{2027} = W_{2026} - A = 7\,000$ zł - $7\,000$ zł = 0 zł Zakończenie rozliczania dotacji</p>
<p>ROZLICZENIE DOTACJI INWESTYCYJNEJ W LATACH (Tabela 17 - Dotacje inwestycyjne do rozliczenia SAiZ)</p>															

PRZYKŁAD

Schemat 4 Leasing

PRZYKŁAD
KWiw: Zawarcie umowy leasingowej we wrześniu na okres 5 lat na zakup ciągnika o wartości 60 000 zł netto, oprocentowanie 2 %; (kod: 16-30-nn)

Miesiąc	Lp.	Wykazanie/niem/a	Kod	Ilość zwierząt zapożyczonych	Ilość zwierząt dla faktury	Ilość dni, w których zwierzęta były w posiadaniu	Wydanki			Dokonane wypłaty w wartości brutto	Kod zapłaty	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
9	1	Ciągnik	16-30-01		szk.	1	60 000	23	73 800	13 800	2	

KWiw: Rata kapitałowa leasingu w pierwszym miesiącu: 1 000 zł; (kod: 16-30-nn) oraz rata odsetkowa: 100 zł; (kod: 87-32-nn)

Miesiąc	Lp.	Wykazanie/niem/a	Kod	Ilość zwierząt zapożyczonych	Ilość dni, w których zwierzęta były w posiadaniu	Ilość dni, w których zwierzęta były w posiadaniu	Wydanki			Dokonane wypłaty w wartości brutto	Kod zapłaty	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
10	1	Rata kapitałowa leasingu	16-30-01				100	-	100	100	3	1/09
10	2	Rata odsetkowa leasingu	87-32-01							100	1	

SWAIZ: Kwota pozostająca do spłacenia po pierwszym roku umowy: 60 000 zł - (3 x 1 000 zł) = 57 000 zł; Do spłaty kwota w roku następnym: 12 x 1 000 zł = 12 000 zł; (kod: 16-30-nn)

Lp.	Rodzaj kredytu, pożyczki lub innego zobowiązania	Kod	Wartość	W tym do spłacenia kwota rat:				
				zobowiązanych w roku następnym /a				
1	2	3	4	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
1	Ciągnik	16-30-01	57 000					12 000

PRZYKŁAD

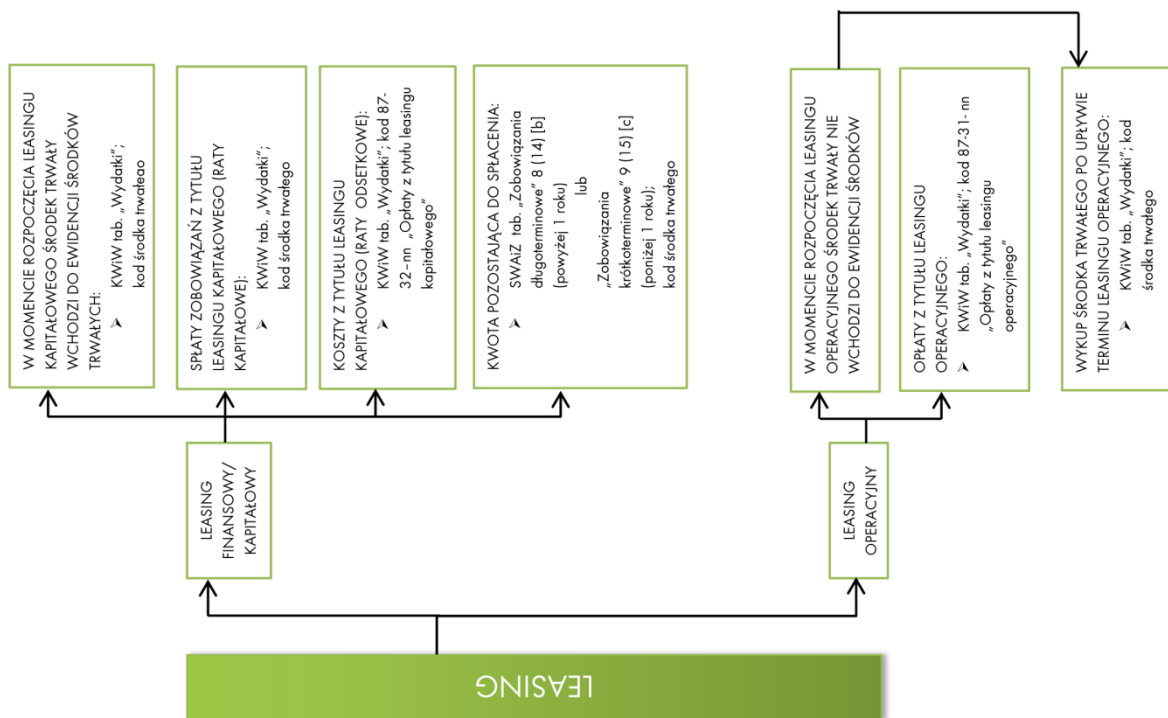
We wrześniu rolnik zawarł umowę leasingu operacyjnego dotyczącą ciągnika o wartości netto 60 000 zł. Miesięczne opłaty z tytułu leasingu są równe i wynoszą 1 500 zł. Kwota wykupu ciągnika po okresie leasingu jest równa 600 zł.

KWiw: Stała miesięczna opłata z tytułu leasingu: 1 500 zł; (kod: 87-31-nn)

Miesiąc	Lp.	Wykazanie/niem/a	Kod	Ilość zwierząt zapożyczonych	Ilość dni, w których zwierzęta były w posiadaniu	Ilość dni, w których zwierzęta były w posiadaniu	Wydanki			Dokonane wypłaty w wartości brutto	Kod zapłaty	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
10	1	Opłata z tytułu leasingu	87-31-01				1 500	23	1 845	1 845	1	

KWiw: Kwota wykupu: 600 zł; liczba lat użytkowania = 1; (kod: 16-30-nn)

Miesiąc	Lp.	Wykazanie/niem/a	Kod	Ilość zwierząt zapożyczonych	Ilość dni, w których zwierzęta były w posiadaniu	Ilość dni, w których zwierzęta były w posiadaniu	Wydanki			Dokonane wypłaty w wartości brutto	Kod zapłaty	Rozliczenie z Lp. z miesiąca /d
							Wartość netto /b	Stawka VAT	Wartość brutto			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
9	1	Ciągnik; liczba lat dalszego użytk. = 1	16-30-01				600	-	600	600	1	

Schemat 5 Zakup ratalny środka trwałego

PRZYKŁAD

KWIV: Rolnik zakupił we wrześniu na raty opryskiwacz o wartości brutto 12 300 zł; okres spłaty 2 lata; (kod: 17 - 10 - n)

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie / a	Kod	Ilość zwiazki zakupionych	Ilość pp. z daty	Wartość netto / b	Stawka VAT	Wartość brutto	Dokładane wypłaty w wartości brutto	Kod z Lp. z tytułu zapisu z miesiąca / d
9	1	Opryskiwacz	17-10-01	5	6	10 000	23	12 300		2

KWIV: Pierwsza rata: 512,50 zł; (kod: 17 - 10 - n)

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie / a	Kod	Ilość zwiazki zakupionych	Ilość pp. z daty	Wartość netto / b	Stawka VAT	Wartość brutto	Dokładane wypłaty w wartości brutto	Kod z Lp. z tytułu zapisu z miesiąca / d
10	1	Opryskiwacz	17-10-01	5	6				512,50	3

SWAIZ: Kwota pozostająca do spłacenia po pierwszym roku umowy 12 300 zł - (3 x 512,5 zł) = 10 762,5 zł;

Do spłaty w roku następnym 12 x 512,5 zł = 6 150 zł; (kod: 17 - 10 - n)

Lp.	Rodzaj kredytu, pożyczki lub innego zobowiązania	Kod	Wartość	W tym do spłacenia kwota rat: zaległych (przebiegowanych) w roku następnym / a
1	Zakup na raty opryskiwacza	17-10-01	10 762,50	6 150

PRZYKŁAD

KWIV: Rolnik ryczałtowo otrzymał we wrześniu kredyt na zakup ciągnika o wartości netto 60 000 zł; okres kredytowania 8 lat; oprocentowanie: 2,5%; (kod: 41 - 49 - n); VAT pokryty ze środków własnych

Lp.	Wyszczególnienie / a	Kod	Przebiegowane na zwiazki / b	Ilość zwiazki	Ilość pp. z daty	Wartość netto / c	Stawka VAT	Wartość brutto	Dokładane wypłaty w wartości brutto	Kod z Lp. z tytułu zapisu z miesiąca / d
1	Kredyt na zakup ciągnika	41-49-01		6	7	60 000		60 000	60 000	1

KWIV: Zakup ciągnika o wartości netto 60 000 zł; (kod: 16 - 30 - n)

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie / a	Kod	Ilość zwiazki zakupionych	Ilość pp. z daty	Wartość netto / b	Stawka VAT	Wartość brutto	Dokładane wypłaty w wartości brutto	Kod z Lp. z tytułu zapisu z miesiąca / d
9	1	Ciągnik	16-30-01	5	6	60 000	23	73 800	73 800	1

KWIV: Rata kredytowa: 625 zł; (kod: 41 - 49 - n) oraz rata odsetkowa kredytu w pierwszym miesiącu:

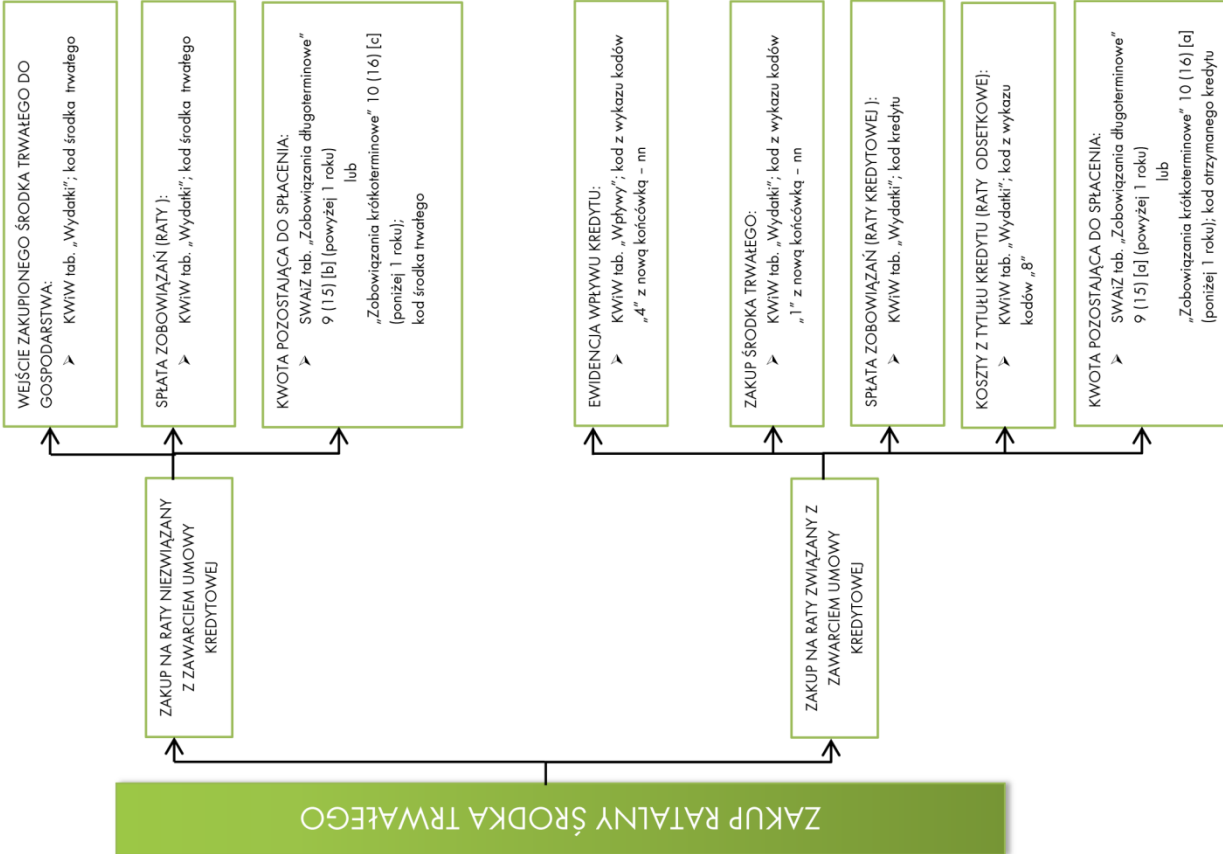
125 zł; (kod: 85 - 19 - 00)

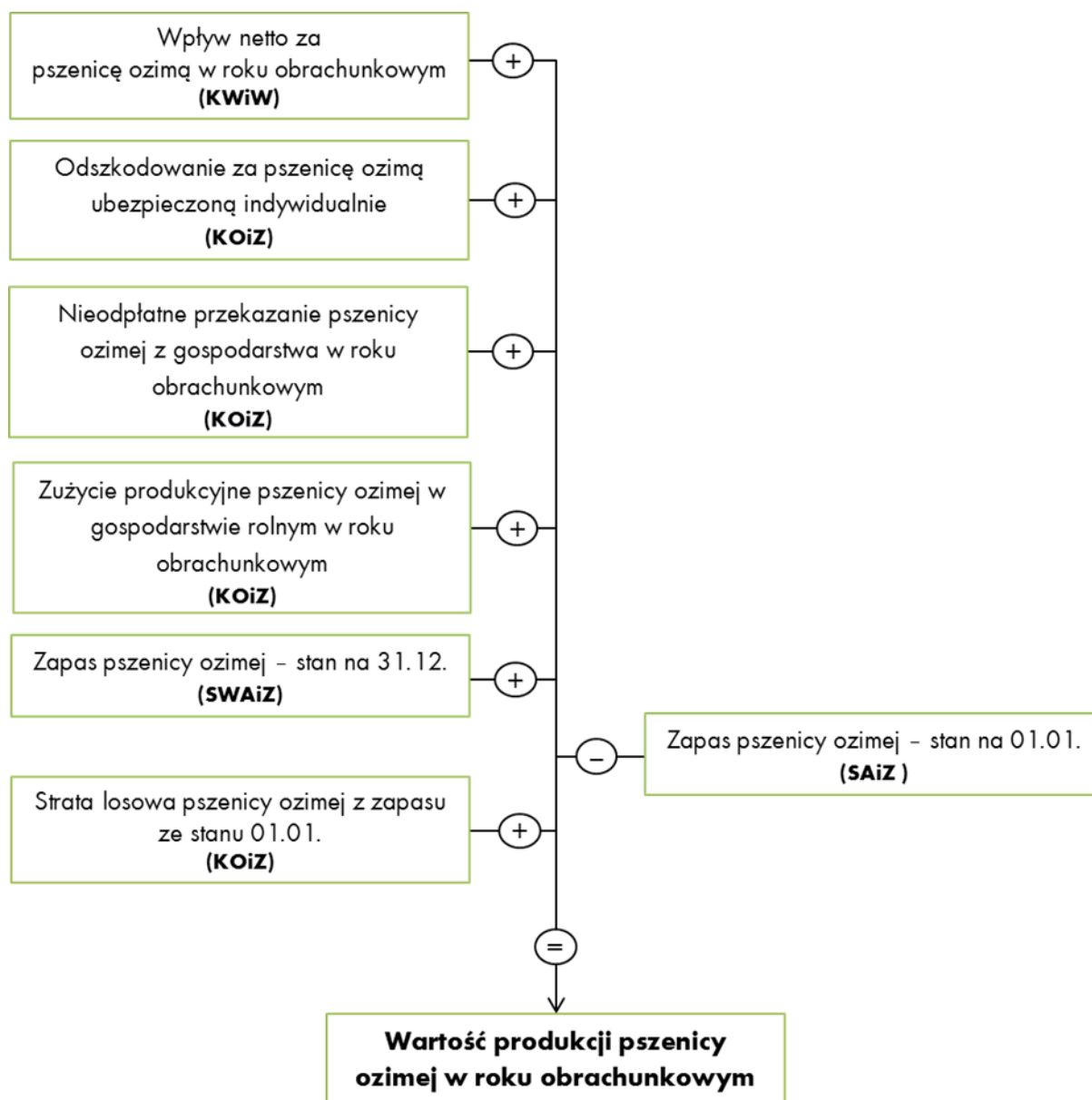
Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie / a	Kod	Ilość zwiazki zakupionych	Ilość pp. z daty	Wartość netto / b	Stawka VAT	Wartość brutto	Dokładane wypłaty w wartości brutto	Kod z Lp. z tytułu zapisu z miesiąca / d
10	1	Rata kredytu na ciągnik	41-49-01	5	6	625		625	625	1
10	2	Odsetki od kredytu na ciągnik	85-19-00			125		125	125	1

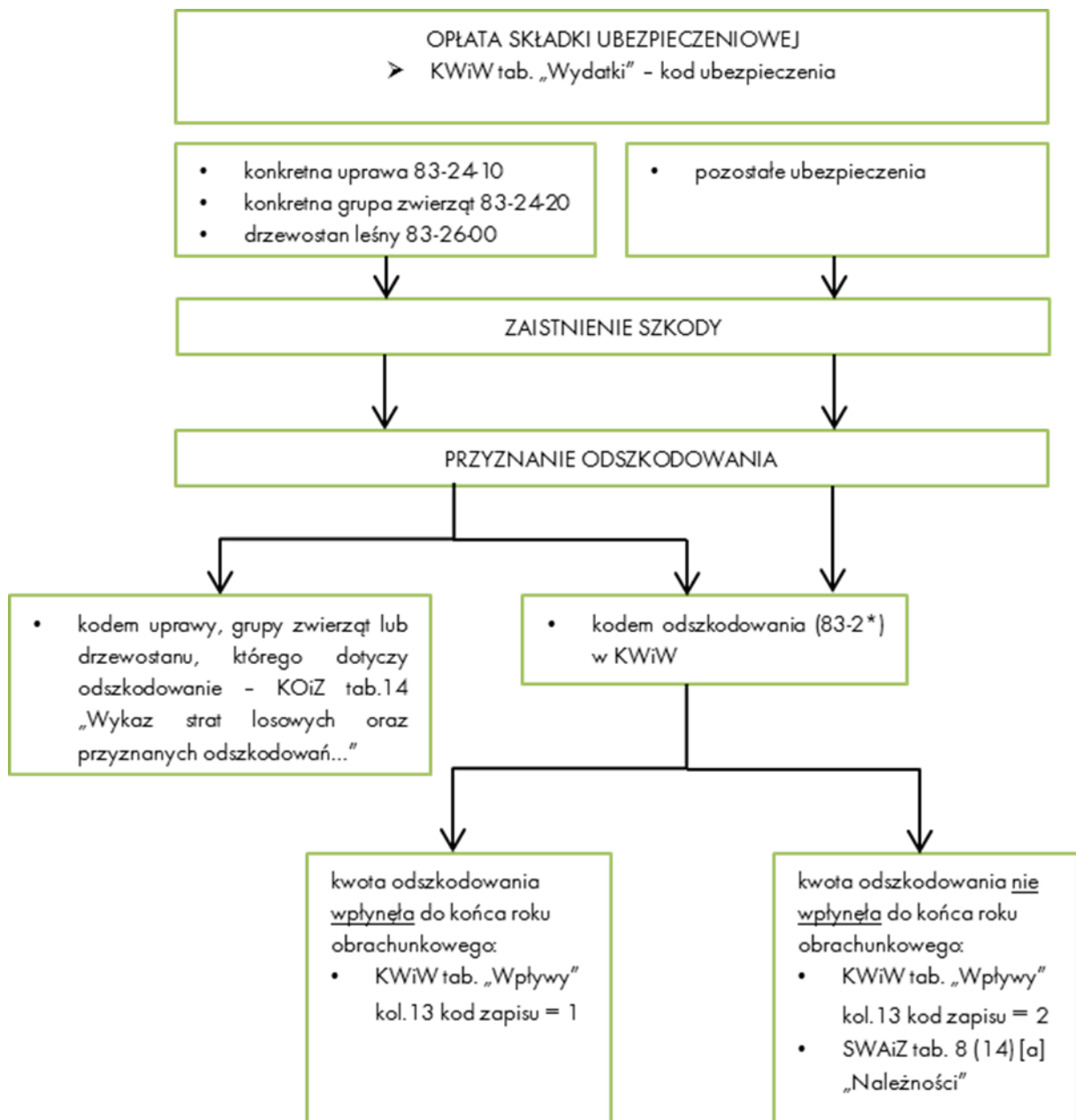
SWAIZ: Kwota pozostająca do spłacenia po pierwszym roku umowy: 60 000 zł - (3 x 625 zł) = 58 125 zł;

Kwota do spłaty w roku następnym: 12 x 625 zł = 7 500 zł; (kod: 41 - 49 - n)

Lp.	Rodzaj kredytu, pożyczki lub innego zobowiązania	Kod	Wartość	W tym do spłacenia kwota rat: zaległych (przebiegowanych) w roku następnym / a
1	Kredyt na zakup ciągnika	41-49-01	58 125	7 500

Schemat 6 Wartość produkcji pszenicy w roku obrachunkowym

Schemat 7 Odszkodowanie

Schemat 8 Powiązania między tabelą 2 i 4 KOiZ

Sposób użytkowania		użytki rolne													użytkowane										
		razem		oddzierżawione na 1 rok i więcej		oddzierżawione na mniej niż 1 rok		użytkowane		razem		ugony		przekazane w użytkowanie za udział w zbiorach		odłogi /f		użytkowane							
Tytuł użytkowania		[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]	[ha]	[ar]				
1		2=3+4+5+6+11		3		4		5		6=7+8+9		7		8		9		10		11		12		13	
własność /a	01							22	10			1	50												
oddzierżawia /b	na 1 rok i więcej																								
	na mniej niż 1 rok																								
	na podst. umowy o udział w zbiorach /c																								
OGÓLEM [01 + 02 + 03 + 04]																									

UPRAWY

Wyszczególnienie	Kod	Typ uprawy /a	Na gruncie /b	Uprawa na cele energetyczne /c	Sposób uprawy /d	Technologia produkcji /e	Powierzchnia uprawy /f		Nawodnienie /g
		[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[kod]	[ha]	[ar]	[kod]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pszenica ozima	01220	1	1	0	1	1	15	00	
Pszenica ozima (dodzierż. < 1 rok)	01220	1	2	0	1	1	3	15	
Nawóz zielony (w plonie głównym)	04300	1	1	0	1	1	1	50	
Gorzycza - poplon na przyoranie	04300	2	1	0	1	1	7	00	
Sad jabłoniowy	01931	1	1	0	1	1	1	70	

PRODUKCJA ROŚLINNA W TOKU - CYKL DŁUGI...

Nazwa uprawy:	Choinki bożonar.
Kod uprawy:	02440
Rok rozpoczęcia uprawy:	2023
Powierzchnia uprawy [ha]:	2,10
Kod pochodzenia uprawy /a:	1

ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE: DRZEWOSTAN LEŚNY, SADY I PLANTACJE WIELOLETNIE

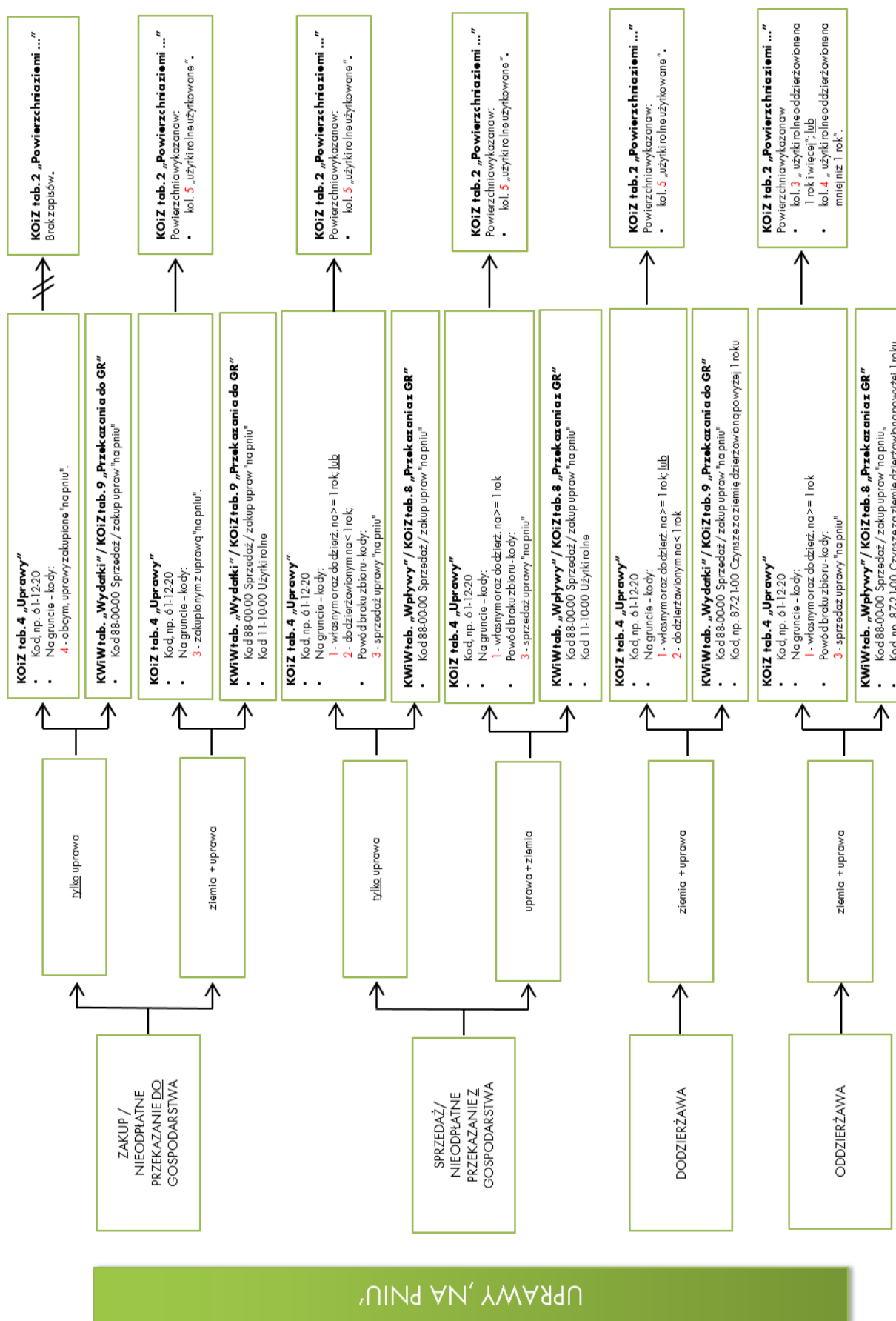
Nazwa środka trwałego w budowie:	Sad jabłoniowy	Aronia
Kod środka trwałego w budowie /a:	021101	021401
Rok rozpoczęcia inwestycji:	2024	2024
Powierzchnia w ha:	1,70	3,30
Kod pochodzenia inwestycji /b:	1	1
22 Kod środka trwałego po zakończeniu inwestycji /e	kod 121101	1
23 Przewidywana liczba lat użytkowania środka trwałego /f	lata 10	

WYDATKI

Miesiąc	Lp.	Wyszczególnienie /a	Kod	Ilość zwierząt zakupionych [szt.]	J.m. dla kol. 7	Ilość
						np. z faktury [kg, dt, l, ha, m3, h, szt.]
1	2	3	4	5	6	7
10	1	Użytki rolne, kol. Dąbrowa	11 10 00		ha	5 15

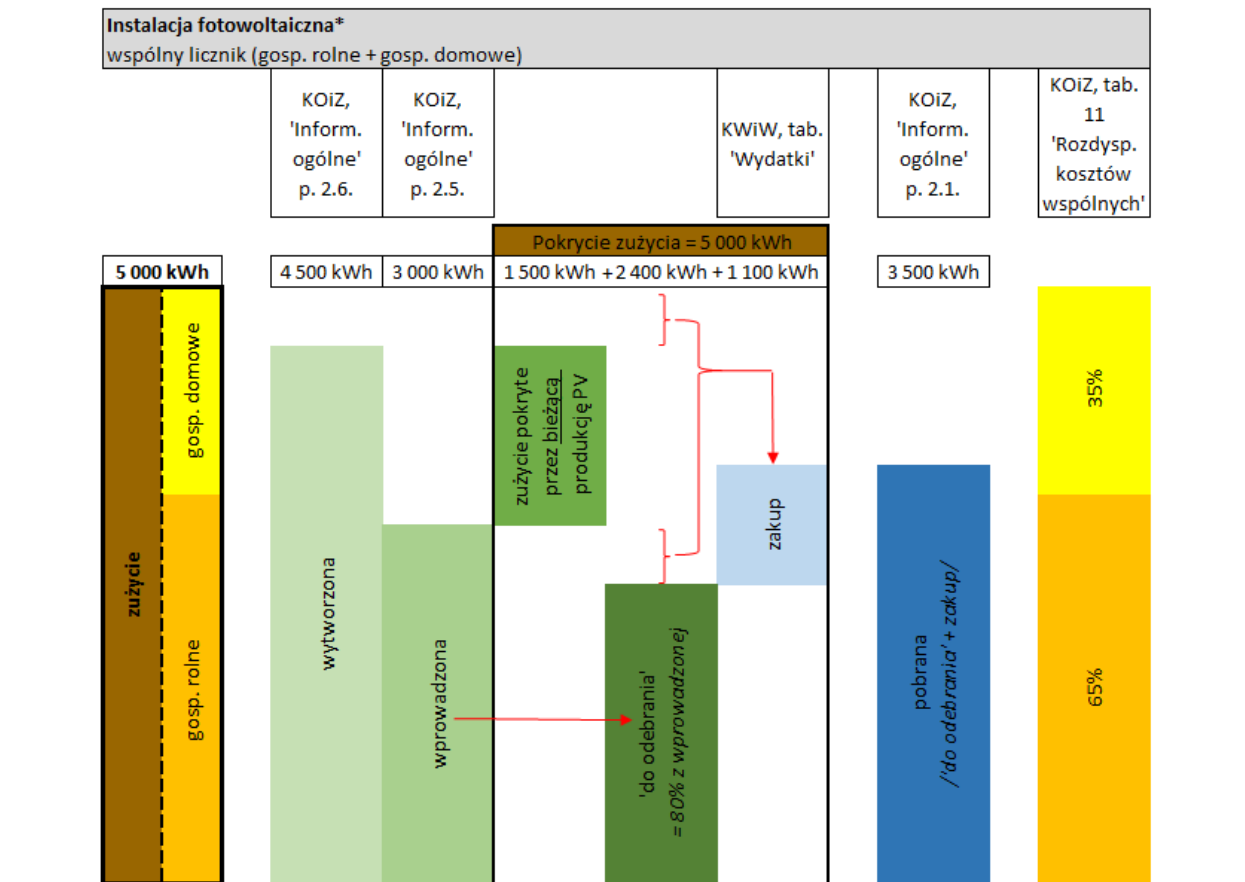
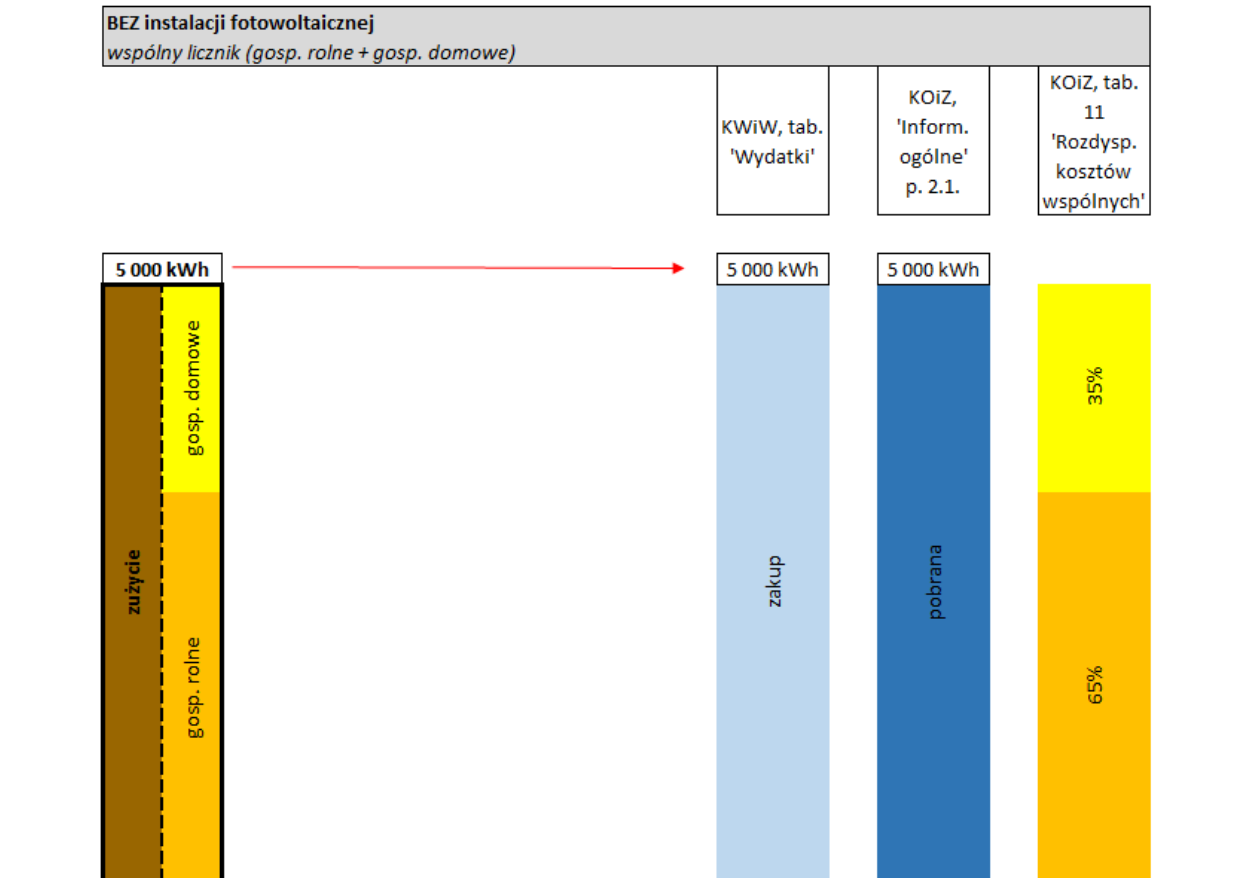
Rozpoczęto użytkowanie zakupionej ziemi - wykonano zabiegi pielęgnacyjne pod przyszłoroczne zasiewy.

Schemat 9 Uprawy „na pniu”

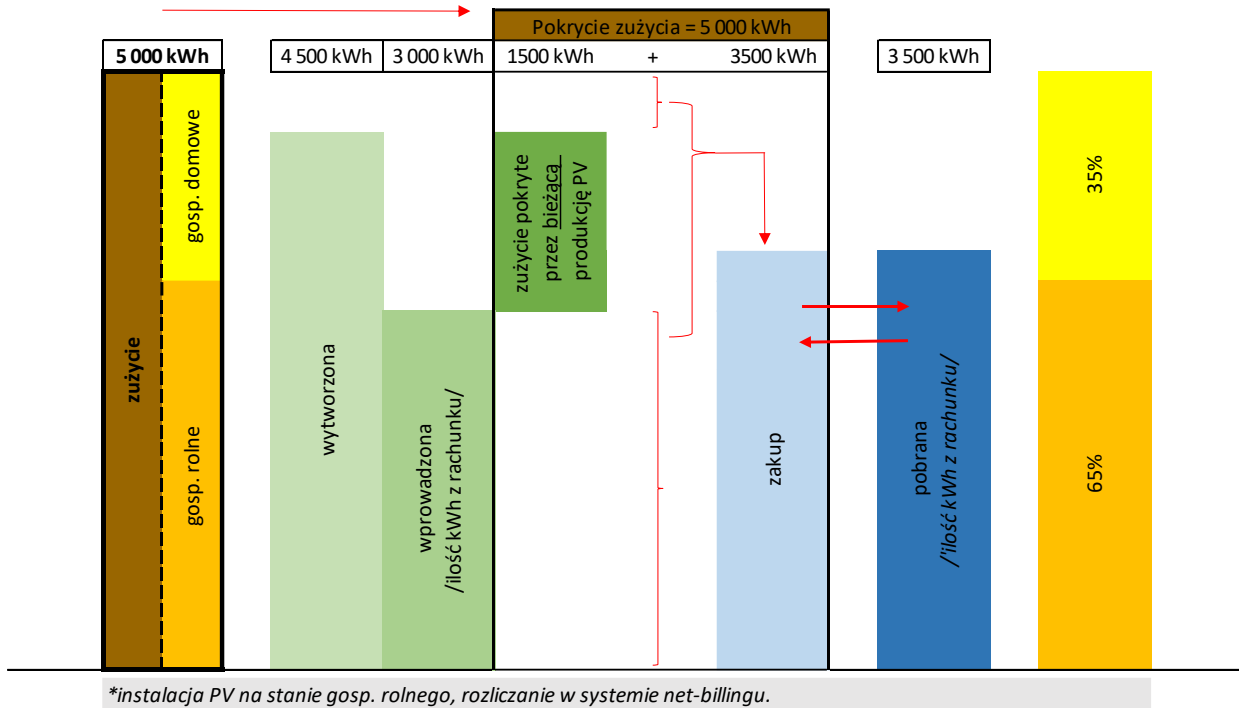

Schemat 10 Zapisy dotyczące zużycia i produkcji energii elektrycznej

*instalacja PV na stanie gosp. rolnego, rozliczanie w systemie net-meteringu.

Instalacja fotowoltaiczna* wspólny licznik (gosp. rolne + gosp. domowe)						
	KOiz, 'Inform. ogólne' p. 2.6.	KOiz, 'Inform. ogólne' p. 2.5.		KWiW, tab. 'Wydatki'	KOiz, 'Inform. ogólne' p. 2.1.	KOiz, tab. 11 'Rozdysp. kosztów wspólnych'

SŁOWNIK

Agencja łącznikowa – rolę Agencji łącznikowej pełni Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie.

Aktywa gospodarstwa rolnego – to wszystkie składniki (środki) majątku trwałego i obrotowego, będące własnością gospodarstwa rolnego.

Aktywa obrotowe – zużywane zwykle w trakcie jednego roku obrachunkowego i obejmują: wartość zwierząt stada obrotowego, wartość zapasów produktów rolnych, wartość zapasów do działalności operacyjnej, uprawy w polu – cykl krótki, wartość produkcji roślinnej w toku cyklu długiego, zaliczki na poczet zakupu materiałów i usług, udziały gospodarstwa rolnego w obcych jednostkach gospodarczych, należności za dostarczone produkty i usługi, podatki, dotacje, odszkodowania za straty należne z tytułu ubezpieczeń, a także papiery wartościowe z terminem wykupu nie przekraczającym 1 rok, udzielone pożyczki na okres krótszy niż 1 rok, gotówkę w kasie i na rachunku bankowym niezbędną do bieżącego funkcjonowania gospodarstwa rolnego.

Aktywa trwałe – użytkowane są w wielu cyklach produkcyjnych, wyznaczają potencjał produkcyjny gospodarstwa rolnego, służą do wytwarzania bądź uszlachetniania produktów przed sprzedażą. Aktywa trwałe obejmują: ziemię rolniczą, urządzenia melioracyjne, nasadzenia trwałe, lasy, budynki i ich trwałe wyposażenie należące do rolnika, budowle, środki transportowe, maszyny i urządzenia techniczne, zwierzęta stada podstawowego, zakończone ulepszenia w obcych środkach trwałych, środki trwałe w budowie i zaliczki poniesione na ich zakup i budowę; długoterminowe rozliczenia międzyokresowe kosztów trwające dłużej niż 1 rok oraz wartości niematerialne i prawne.

Amortyzacja – wyraża koszt zużycia rzeczowych składników majątku trwałego w ciągu całego roku obrachunkowego. Kwota amortyzacji jest ustalana na podstawie wartości odtworzeniowej środków trwałych. Amortyzacja dotyczy: plantacji wieloletnich, budynków i wyposażenia trwałego, urządzeń melioracyjnych, maszyn i urządzeń. Nie oblicza się amortyzacji dla ziemi, lasów oraz aktywów obrotowych.

Barter – to umowa polegająca na wzajemnej wymianie towarów i usług bez użycia środków pieniężnych. Każda ze stron transakcji barterowej jest jednocześnie nabywcą i sprzedawcą, a wartość transakcji jest ekwiwalentna (taka sama). Podstawą do wyceny obu stron transakcji jest towar lub usługa wychodząca z gospodarstwa. Transakcję taką należy zapisać w miesiącu jej zakończenia (tj. ostatniego wydania towaru lub usługi przez jedną ze stron) w KWiW. W tabeli Wpływów należy wpisać to co wychodzi z GR, a w tabeli Wydatków to co wchodzi do GR. Przykład zapisów dotyczących barteru znajduje się na stronie 45.

Bilans finansowy gospodarstwa rolnego – przedstawia jego stan majątkowy i źródła finansowania majątku w zdefiniowanym momencie (np. w dniu 1 stycznia 2025 r.). Obraz ten może szybko ulec zmianie, np. w następnym dniu po dacie na którą bilans został wykonany ziarno pszenicy zostanie przekazane odbiorcy i powstanie z tego tytułu należność, wówczas zmniejszy się stan zapasów produktów, a zwiększy stan należności.

Budowle – to obiekty budowlane naziemne i podziemne o charakterze stałym nie będące budynkami, np. silosy, ogrodzenia, szklarnie do powierzchni 100 m², inspekty, studnie, wiaty dla maszyn rolniczych.

Budynki – to obiekty budowlane trwale związane z gruntem, posiadające fundamenty, ściany oraz dach.

Cena „loco gospodarstwo” – to cena możliwa do uzyskania przy sprzedaży na terenie gospodarstwa.

Cena średnia ważona – by obliczyć średnią cenę ważoną np. krowy mlecznej w stadzie krów w gospodarstwie należy przemnożyć ilość sztuk krów mlecznych przez cenę odpowiadającą danej sztuce, a następnie sumę tych wartości podzielić przez liczbę sztuk. Na przykład 5 krów wyceniono po 2 500 zł, 16 krów wyceniono po 5 400 zł i 10 krów wyceniono po 9 200 zł. Rachunek wykonujemy następująco:

$$(5 \times 2\,500 \text{ zł} + 16 \times 5\,400 \text{ zł} + 10 \times 9\,200 \text{ zł}) : 31 = 6\,158 \text{ zł.}$$

CHNP – Chroniona Nazwa Pochodzenia oznacza nazwę produktu pochodzącego z określonego regionu, miejsca lub kraju. Jakość lub cechy charakterystyczne tego produktu są wynikiem oddziaływania środowiska geograficznego, na które składają się zarówno czynniki naturalne, jak i ludzkie. Chroniona Nazwa Pochodzenia odnosi się do obszaru geograficznego, na którym odbywają się wszystkie etapy produkcji danego wyrobu (np. oscypek, bryndza podhalańska, karp zatorski).

CHOG – Chronione Oznaczenie Geograficzne oznacza nazwę produktu pochodzącego z określonego regionu, miejsca lub kraju, którego jakość, renoma lub inne cechy charakterystyczne są wynikiem danego pochodzenia geograficznego. Chronione Oznaczenie Geograficzne odnosi się do obszaru geograficznego, na którym odbywa się co najmniej jeden z etapów produkcji danego wyrobu (np. obwarzanek krakowski, miód kurpiowski, rogal świętomarciński).

Działalność gospodarcza inna niż rolnicza (OGA z ang. Other Gainful Activities) – bezpośrednio związana z gospodarstwem rolnym i mająca wpływ ekonomiczny na to gospodarstwo; w ramach tej działalności wykorzystywane są zasoby gospodarstwa (ziemia, budynki, maszyny, siła robocza itp.) lub produkty rolne wytworzone w tym gospodarstwie.

Do OGA ZALICZA SIĘ:

- **agroturystykę** – turystyka, zakwaterowanie, wyżywienie, sport i rekreacja itp. w ramach gospodarstwa rolnego, za wyjątkiem działalności agroturystycznej, w której wykorzystywane są głównie budynki wybudowane specjalnie w celu prowadzenia usług agroturystycznych;
- **rękodzielnictwo** – wyroby rękodzielnicze (np. dywany, koszyki, meble), bez względu na miejsce i sposób ich zbycia;
- **przetwórstwo produktów rolnych** – przetwarzanie w gospodarstwie surowców rolniczych zarówno własnych jak i częściowo zakupionych np. produkcja serów, przetwórstwo mięsa; za wyjątkiem przetwórstwa produktów rolnych na potrzeby gospodarstwa domowego rodziny rolniczej;
- **produkcję energii odnawialnej** – produkcja na rynek m.in. biogazu, biopaliw, energii elektrycznej w elektrowniach wiatrowych i innych lub z surowców rolniczych, za wyjątkiem: produkcji energii odnawialnej wytwarzanej wyłącznie na potrzeby własne gospodarstwa, sprzedaży surowców rolniczych przedsiębiorstwom produkującym energię odnawialną, dzierżawy ziemi pod wiatraki;

- **przetwarzanie surowego drewna w gospodarstwie** – np. cięcie i heblowanie, wyrób desek z przeznaczeniem na sprzedaż. Wyrób mebli zalicza się do rękodziela;
- **akwakultury** – chów i hodowla organizmów wodnych (za wyjątkiem ryb), np. raków, żab, w sztucznych i naturalnych zbiornikach wodnych;
- **usługi** świadczone przy wykorzystaniu zasobów gospodarstwa w rolnictwie (np. usługi rolnicze świadczone na rzecz innych gospodarstw) i poza rolnictwem (np. odśnieżanie, holowanie, prace związane z architekturą krajobrazu i ochroną środowiska), za wyjątkiem:
  - prac w których wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza z zasobów gospodarstwa rolnego (np. praca zarobkowa poza gospodarstwem, dorywcza lub etatowa);
  - utrzymywania przez rolnika swoich gruntów w dobrej kulturze rolnej (jest to działalność rolnicza);
- **leśnictwo** – produkcja leśna i prace leśne wykorzystujące zarówno siłę roboczą jak i maszyny gospodarstwa używane zwykle do prac rolniczych;
- **inne wyżej niewymienione** – np. hodowla zwierząt futerkowych, okresowe wykorzystanie budynków gospodarstwa do przechowywania przyczep kempingowych, łodzi itp., które przez resztę roku wykorzystywane są do celów rolniczych;

Do OGA NIE ZALICZA SIĘ:

- **działalności komercyjnej niezwiązanej z działalnością rolniczą** gospodarstwa rolnego, ale prowadzonej na terenie gospodarstwa, np. fryzjer, agencja ubezpieczeniowa, wynajem przez rolnika maszyn rolniczych niewykorzystywanych przez niego w jego gospodarstwie, prowadzenie sklepu, w którym sprzedawane są produkty nie pochodzące z gospodarstwa, bądź produkty z gospodarstwa rolnego, ale w stanie nieprzetworzonym oraz działalność łowiecka.

Działalność operacyjna – to: produkcja roślinna, produkcja zwierzęca, prace pielęgnacyjne w lesie, produkcja nierolnicza (wydobycie kopaliny), obsługa agroturystów, usługi mechanizacyjne na zewnątrz gospodarstwa, prace ogólnogospodarcze.

Działalność pozarolnicza – to zarejestrowana działalność nie zaliczana do działalności gospodarstwa rolnego np. sklep prowadzony przez rolnika.

Finansowy majątek trwały – to długoterminowe (powyżej 1 roku) udziały i akcje w obcych jednostkach współpracujących z gospodarstwem rolnym (np. w cukrowni, banku). Finansowy majątek trwały wycenia się w wartości nominalnej.

Inwentura – to spis z natury majątku gospodarstwa i jego zobowiązań sporządzany w Polskim FSDN na dzień 1 stycznia i 31 grudnia danego roku obrachunkowego.

Koszt stołowania – to: koszt zakupionych artykułów żywnościowych i wartość artykułów żywnościowych pobranych z gospodarstwa oraz koszt przygotowania posiłków (opał, gaz, energia elektryczna, woda, środki czystości).

Koszt zamieszkiwania – wydatki służące bieżącej eksploatacji domu mieszkalnego w części przeznaczonej do zamieszkania przez pracowników lub agroturystów (czyli: koszt

bieżących remontów domu, koszt energii elektrycznej, koszt ogrzania mieszkania, koszt zimnej i ciepłej wody, koszt środków czystości, koszt abonamentu RTV itp.).

Krowy mamki – to krowy utrzymywane dla odchowu cieląt.

Krowy mleczne – to krowy utrzymywane dla produkcji mleka.

Krowy mleczne wybrakowane – to sztuki, które według rolnika utraciły swoje podstawowe właściwości produkcyjne i zostały wyłączone ze stada krów mlecznych.

Krowy pozostałe – to krowy robocze oraz wybrakowane krowy mamki.

Lokalizacja siedliska – to miejsce położenia siedliska (budynek gospodarstwa rolnego, a najczęściej także domu mieszkalnego posiadacza gospodarstwa rolnego) bądź większości użytkowników rolnych (w sytuacji braku siedliska).

Maszyny do produkcji roślinnej – maszyny zaprojektowane i wykorzystywane do produkcji roślinnej, nawet jeśli w efekcie końcowym produkcja roślinna stanowi wkład do produkcji zwierzęcej np. produkcja roślin pastewnych, również na trwałych użytkach zielonych. Wynika z tego, że jako maszyny do produkcji roślinnej należy rejestrować m. in. przyczepy samozbierające, kosiarki rotacyjne, zgrabiarki karuzelowe, także rozrzutniki obornika.

Maszyny do produkcji zwierzęcej – maszyny zaprojektowane i wykorzystywane do produkcji zwierzęcej. Należy do nich zaliczyć m. in. maszyny i urządzenia do przygotowania i zadawania pasz (mieszalniki, parniki, wozy paszowe), również urządzenia do doju i wstępnej obróbki mleka, pielęgnacji zwierząt, usuwania odchodów z budynków inwentarskich.

Metoda kosztów odtworzenia – polega na ustaleniu kosztów zakupu lub oszacowaniu kosztów budowy określonego składnika majątkowego w stanie nowym z dnia szacowania. Następnie należy obniżyć tę kwotę o wartość dotychczasowego umorzenia i uzyskujemy wartość bieżącą składnika majątkowego.

Należności – to kwoty pieniężne należne gospodarstwu rolnemu od osób trzecich (fizycznych lub prawnych) za sprzedane: zwierzęta, produkty, usługi i środki trwałe, a także kwoty należne gospodarstwu rolnemu z instytucji budżetowych (np. przyznane subwencje) oraz ubezpieczeniowych (np. przyznane odszkodowania).

Nieużytki – to grunty w złej kulturze rolniczej, nienadające się bez zabiegów rekultywacyjnych do użytkowania rolniczego.

Odłogi – powierzchnia użytkowana w przeszłości jako użytki rolne (również jako TUZ), obecnie nieuprawiana przez okres całego roku obrachunkowego, niebiorąca udziału w zmianowaniu, niekwalifikująca się do otrzymania dotacji i innego wsparcia finansowego.

Plon główny – za uprawy w plonie głównym na gruntach ornych – uznaje się te rośliny, które rosną najdłużej na danej powierzchni i z których uzyskuje się zbiór główny. Mogą to być uprawy rolnicze lub ogrodnicze, zarówno jednoroczne jak i wieloletnie (np. trawy polowe, plonujące plantacje: chmielu, wikliny i truskawek). Zawsze za plon główny uważa się ten produkt, który jest głównym celem uprawy. Na przykład: dla zbóż jest to ziarno, dla buraków – korzeń, a dla lnu uprawianego na włókno – słoma.

Posiadacz – to osoba która jest właścicielem, lub dzierżawcą nieruchomości rolnej gospodarstwa. Osoba ta przyjmuje na siebie ekonomiczną i prawną odpowiedzialność za

gospodarstwo. Osoba ta może, ale nie musi pełnić funkcji zarządcy (kierownika gospodarstwa). W niektórych gospodarstwach indywidualnych może być więcej niż jeden posiadacz, np. mąż i żona.

Produkcja roślinna w toku – cykl krótki – za produkcję roślinną w toku cyklu krótkiego (w SAiZ - na stan początkowy roku obrachunkowego) uznaje się materiały i nasiona zużyte jesienią roku poprzedniego na oziminy i pod tegoroczne zasiewy roślin jarych. Potocznie produkcję roślinną w toku cyklu krótkiego nazywa się „magazynem w polu”.

Produkcja roślinna w toku – cykl długi – pod pojęciem produkcji roślinnej w toku cyklu długiego rozumiemy takie uprawy, które rosną na polu lub pod osłonami kilka lat, a po tym czasie dają zbiór w postaci sadzonek (materiał siewny i nasadzeniowy do zakładania sadów, lasów i innych plantacji) lub drzewek sprzedawanych w celach ozdobnych (np. choinki bożonarodzeniowe).

REGON – to numer w "Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej", który jest numerem ewidencyjnym gospodarstwa rolnego, który można uzyskać w Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym.

Rekultywacja gruntów – pod pojęciem rekultywacji gruntów rozumieć należy czynności prowadzące do odtworzenia sprawności i wartości biologicznej gleby zdegradowanej (np. w trakcie konserwacji drenów melioracyjnych lub przy odwiertach geodezyjnych).

Remont kapitalny – remont, który polega na wymianie i naprawie zużytych ważnych zespołów i części środka trwałego oraz przywróceniu do stanu pierwotnego (lub prawie pierwotnego) jego wartości technicznej i użytkowej. Remont kapitalny przedłuża okres dalszego użytkowania środka trwałego i znacznie zwiększa jego wartość. Przeprowadzenie remontu kapitalnego oznacza także, że powinien zostać zaktualizowany rok rozpoczęcia eksploatacji środka trwałego. W ramach remontu kapitalnego może też zostać wykonane ulepszenie środka trwałego (przebudowa, rozbudowa, adaptacja lub modernizacja).

Rok obrachunkowy (rok obrotowy) – jest to okres trwający 12 kolejnych miesięcy, w Polskim FSDN trwa od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku kalendarzowego.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów – dotyczą kosztów poniesionych w bieżącym okresie, lecz przypadające na okresy przyszłe. Są to więc wszystkie opłaty dokonane „z góry” np. czynsz opłacony za wiele lat, koszty rekultywacji gleb, koszt założenia użytków zielonych.

Rzeczowe środki trwałe gospodarstwa rolnego – rejestrujemy ilościowo i wartościowo. Wyjątkowo drzewostan leśny i zapasy produktów nietowarowych rejestrujemy tylko ilościowo - ich wartość jest określana normatywnie. Rzeczowe środki trwałe to: grunty, melioracje, nasadzenia trwałe, budynki i budowle, środki transportowe, maszyny i urządzenia techniczne, zwierzęta stada podstawowego, zakończone ulepszenia w obcych środkach trwałych. Rzeczowe środki trwałe charakteryzują się tym, że uczestniczą w wielu cyklach produkcyjnych. Za rzeczowe środki trwałe uznaje się składniki majątkowe stanowiące własność lub współwłasność gospodarstwa rolnego, które są kompletne i zdadne do użytkowania, a ich przewidywany (w momencie zakupu lub wytworzenia) okres użytkowania musi być dłuższy niż 1 rok.

Stały pracownik najemny – to osoba, która pracowała w sposób ciągły (dzień po dniu) minimum 2 miesiące, lub pracowała co najmniej po 1 dniu w każdym tygodniu przez cały rok – za co otrzymywała zapłatę w gotówce lub w produktach.

Strata losowa – to strata nie wynikająca z zaniechań rolnika, lecz spowodowana jakimś kataklizmem np. pożarem, powodzią, gradobiciem, kradzieżą, itp.

Środki pieniężne – to pieniądze (banknoty i monety) oraz jednostki pieniężne (rozrachunkowe) krajowe i zagraniczne, tak w gotówce jak i na rachunku bankowym lub w formie lokaty pieniężnej, czeki i weksle obce, jeżeli są one płatne w ciągu 3 miesięcy od daty ich wystawienia oraz metale szlachetne, jeżeli nie są zaliczane do rzeczowych składników majątku obrotowego.

Środki trwałe w budowie – za środki trwałe w budowie uznaje się wszystkie rozpoczęte inwestycje, a także ulepszenia powodujące istotny wzrost wartości bieżącej środków trwałych już istniejących na stanie początkowym roku obrachunkowego, lub zakupionych i otrzymanych nieodpłatnie w roku bieżącym.

Ulepszenia – to czynności polegające na modernizacji (przebudowie, rozbudowie lub adaptacji) środka trwałego. Czynności te prowadzą do: wydłużenia okresu użytkowania, poprawienia warunków pracy i jakości pracy, podniesienia zdolności wytwórczej, zmniejszenia kosztów eksploatacji, zmiany funkcji środka trwałego.

Uprawa zakupiona "na pniu" – to uprawa, którą rozpoczął inny rolnik (ponosząc niektóre z kosztów, np.: przygotowania gleby pod siew, materiału siewnego, zaprawiania nasion, nawożenia przedsewnego) zakupiona przed rozpoczęciem zbioru. Do zakupu „na pniu” zalicza się także zakupione prawo wypasu na obcych pastwiskach, zakupiony pokos z obcych łąk, zakupiony zbiór z sadu owocującego lub z osłon ogrzewanych, bądź zakupiony zbiór grzybów rosnących pod osłonami, pod warunkiem, że koszt zbioru jest ponoszony przez kupującego.

Wartości niematerialne i prawne – to zakupione lub otrzymane z daru prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania (np.: programy komputerowe służące gospodarstwu rolnemu).

Wartość bieżąca środka trwałego – to wartość, jaką otrzymujemy po potrąceniu od wartości początkowej jego oszacowanej wartości zużycia.

Wartość brutto – to wartość zawierająca podatek VAT, czyli jest sumą wartości netto i podatku VAT.

Wartość netto – to wartość bez podatku VAT.

Wartość początkowa środka trwałego w cenach bieżących – to cena nabycia lub wytworzenia identycznego lub zbliżonego nowego środka trwałego.

Zaliczki wniesione – to kwoty pieniężne zapłacone przez rolnika w roku poprzednim na poczet tegorocznych zakupów oraz na rzecz tegorocznych świadczeń finansowych.

Zarządca – to osoba, która na bieżąco kieruje gospodarstwem rolnym. W gospodarstwie indywidualnym maksymalnie 2 osoby mogą być wskazane jako zarządcy. Zarządcą może być członek rodziny rolnika lub pracownik najemny stały.

Ziemia dodzierżawiona – to ziemia otrzymana w użytkowanie od innego rolnika. Użyczenie to może być odpłatne (czynsz w tabeli Wydatki w KWiW) lub nieodpłatne (oszacowany czynsz w tab. Nieodpłatnych przekazania do GR w KOiZ).

Ziemia oddzierżawiona – to ziemia, którą rolnik oddał w użytkowanie innemu rolnikowi. Użyczenie to może być odpłatne (czynsz w tabeli Wpływy w KWiW) lub nieodpłatne (oszacowany czynsz w tab. Nieodpłatnych przekazania z GR w KOiZ).

Ziemia użytkowana – to ziemia będąca w danym roku obrachunkowym we władaniu (w dyspozycji) gospodarstwa rolnego, która bierze udział w tworzeniu dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego danego roku, bądź tylko zwiększa wartość jego aktywów (produkcja roślinna w toku). Może to być zarówno ziemia własna (na którą gospodarstwo posiada akt własności lub prawo wieczystego użytkowania), jak i ziemia obca (dodzierżawiona, bądź użytkowana – w części – na podstawie umowy o udział w zbiorach). Do ziemi użytkowanej nie wchodzi ziemia którą gospodarstwo oddzierżawiło bądź oddało (w części) do użytkowania innemu gospodarstwu na podstawie umowy o udział w zbiorach.

Ziemia własna – to ziemia do której rolnik ma prawo własności lub tytuł użytkowania wieczystego.

Zobowiązania – to wszelkie długi ciężące na gospodarstwie rolnym. Zobowiązania mogą być finansowe (kwoty pieniężne do zapłacenia wierzycielom) lub rzeczowe (np. dostarczenie produktów rolnych, świadczenie usług za pobrane wcześniej zaliczki).

Zobowiązania długoterminowe – to wszelkie długi ciężące na gospodarstwie rolnym, dla których uzgodnione z partnerem rynkowym rozliczenie płatności przekracza 1 rok.

Zobowiązania krótkoterminowe – to wszelkie długi ciężące na gospodarstwie rolnym, których rozliczenie zgodnie z umową przewidziane jest w okresie nie przekraczającym 1 rok.

ANEKS**MASA 1 m³ NIEKTÓRYCH PRODUKTÓW ROLNICZYCH oraz MATERIAŁÓW DO PRODUKCJI wyrażona w dt**

Produkty i środki produkcji	masa 1 m³ w dt	Produkty i środki produkcji	masa 1 m³ w dt
Ziarna i nasiona w magazynie:		Siana:	
Pszenica	7,1 - 8,2	łukowe luzem	0,7
Żyto	6,6 - 7,8	z koniczyny i lucerny luzem	0,9
Jęczmień	5,8 - 6,4	prasowane - w balotach	1,4 - 1,8
Owies	4,0 - 5,0	Słomy:	
Kukurydza	7,0 - 8,0	luzem	0,4 - 0,6
nasiona traw	3,2 - 3,5	w balotach okrągłych	1,0 - 1,2
Rzepak	7,0 - 7,5	w balotach prostokątnych	1,3 - 1,6
Rzepak	6,8 - 7,0	Pasze treściwe:	
Słonecznik	3,9 - 4,1	śruty zbożowe	5,5 - 6,0
Bobik	7,5 - 8,5	śruta sojowa	6,0 - 7,0
Groch	7,8 - 8,2	otręby	1,3 - 1,5
Wyka	7,6 - 8,0	mieszanki treściwe dla krów mlecznych	5,5 - 6,5
Korzenie i bulwy okopowych:		mieszanki pełnoporcjowe dla macior, tuczników i drobiu	6,0 - 7,0
Ziemniaki	6,3 - 7,3	wystodki suche	3,0 - 3,5
buraki cukrowe	6,5 - 7,0	płatki ziemniaczane	1,4 - 1,5
buraki pastewne	6,3 - 7,0	Nawozy mineralne:	
marchew pastewna	6,6 - 7,6	siarczan amonu	10
Pasze zielone:		saletra wapniowa	10
zielonki zbożowe	3,2 - 3,5	mocznik	7 - 8
liście buraczane	3,5 - 3,7	superfosfat	9 - 11
Kiszonki (w silosach wieżowych):		sól potasowa	9 - 12
z liści buraczanych	9,0	fosforan potasu	10 - 13
z zielonek o zawart. 20% s. m.	7,5 - 8,0	węglan wapniowy	12 - 14
z zielonek o zawart. 25% s. m.	6,5 - 7,0	wapno palone	10 - 12
z zielonek o zawart. 33% s. m.	5,0 - 5,5	Nawozy organiczne:	
z zielonek o zawart. 45% s. m.	4,0	obornik	5 - 9
z kukurydzy w dojrzałości mlecznej	7,0 - 7,5	kompost	9 - 11
z kukurydzy w dojrzałości woskowej	6,5 - 8,5	torf luzem	0,4 - 0,7
z kolb kukurydzy	6,8 - 8,5	torf prasowany	2,5 - 4,0
z ziemniaków	10,0	Materiały budowlane:	
z wystodków świeżych	10,0	piasek, żwir suchy	15
		piasek, żwir wilgotny	20
		cement	22 - 23

* UWAGA: dla silosów przejazdowych podane wartości trzeba obniżyć o ok. 15 - 20%.